

ALGEMEENE BEPALINGEN

DER

HOLLANDSCHE

Chr. Geesf. Kerk

○ IN AMERIKA. ○

Benevens de Kerkorde van de Synode

TE DORDRECHT, 1618-19,

DE

Nahandelingen dier Synode en de Vijf Artikelen
tegen de Remonstranten.

1881:

“DE WACHTER” DRUKKERIJ.
HOLLAND, MICH.

INHOUD.

Voorwoord aan de Synode.	
Bericht aan al de gemeenten der Holl. Chr. Geref. Kerk.	
Tijd en samenstelling der Synode.....	Artikel 1
Openlijke verklaring... ..	“ 2
Synodale kosten.....	“ 3
Kerkorde.....	“ 4
Buitenlandsche Kerken.....	“ 5
Staten Bijbel.....	“ 6
Gewone Bijbels.....	“ 7
Samenstemming van de True Reformed Prot. Dutch Church in het Oosten en de Holl. Chr. Geref. Kerk in America..	“ 8
Archieven.....	“ 9
Classes.....	“ 10
Stichting van Classis.....	“ 11
Theologische School.....	“ 12
Studenten.....	ART. 13, 14, 15, 16, 17, 18 en
Diploma.....	“ 19
Tijd van Studie.....	“ 20
Vacantie tijden.....	“ 21
Leervakken.....	“ 22
Tijd van examina.....	“ 23
Docent of Docenten.....	“ 24
Instandhouding der Theologische School.....	“ 25
Salaris aan den Docent.....	“ 26
Curatoren en Trustees der Theologische School.....	“ 27
Werkzaamheden van het Curatorium.....	“ 28
Synodale Commissie.....	“ 29
Werkzaamheden der Synodale Commissie.....	“ 30
Werkzaamheden van de Trustees der Theologische School..	“ 31
Gemeentelijke Trustees.....	“ 32
Reglement voor de kas ex bonis publicis.....	ART. 34 tot
Onkosten van de Trustees leden.....	“ 43
Kas voor de Binnenlandsche Zending.....	“ 44
Zending-leeraar.....	“ 45
Aanbieding voor opleiding tot Zending-leeraar.....	“ 46
Collecten voor de Buitenlandsche Zending.....	“ 47
Bijbelfonds.....	“ 48

Verklaring van Emeritaat	Artikel 50
Herhaald beroepen van Leeraren.....	“ 51
Beroepen van Studenten.....	“ 52
Spoedig vertrekken van Leeraren.....	“ 53
Overweging van een beroep.....	“ 54
Leden der Kerk.....	“ 55
Aanneming van lidmaten.....	“ 56
Leidraad bij het aannemen van leden.....	“ 57
Leden uit andere kerken.....	“ 58
Vragen bij de bevestiging van lidmaten.....	“ 59
Vragen door wie, bij den doop, te beantwoorden.....	“ 60
Doopleden aannemen.....	“ 61
Catechisatie.....	“ 62
Attesten af te geven aan leden.....	“ 63
Attesten met aanmerkingen.....	“ 64
Lidmaatschap opzeggen.....	“ 65
Schuldbelijdenis in de gemeente of in den Kerkeraad.....	“ 66
Betwiste huwelijken.....	“ 67
Kerkelijke inzegening.....	“ 68
Vraagboeken in de catechisaties.....	“ 69
Lastbrieven.....	“ 70
Attesten.....	“ 71
Jongelingsverenigingen.....	“ 72
Zondagscholen.....	“ 73
Stichting van nieuwe gemeenten.....	“ 74
Hollandsch christelijk onderwijs.....	“ 75
Heiliging van den dag des Heeren, werken der noodzakelijkheid.....	“ 76
Agenda voor de Synode.....	“ 77
Feestdagen.....	“ 78
Predicatie in vacante gemeenten.....	“ 79
Doop van predikanten buiten de Kerk.....	“ 80
Predikanten uit het buitenland of uit andere kerken.....	“ 81
Beroepen van predikanten uit de Ref. Church.....	“ 82
Reglement van de algemeene kas tot ondersteuning van Emeriti-pred., predikants-weduwen en weezen...83 tot	“ 93
Controle	“ 94
Lezen van Notulen	“ 95
Kerkorde van Dordrecht 1618-19.	
Nahandelingen der Synode van Dordrecht 1618-19.	
De Vijf Artikelen tegen de Remonstranten.	

VOORWOORD.

Aan de Eerv. Synodale Vergadering der Holl. Chr. Geref.

Kerk, vergaderd te Grand Rapids, Mich.,

Juni, e. v. d., 1881.

EERWAARDE BROEDERS! HEIL!

Met genoegen heeft de Commissie de door U haar opgedragen taak volbracht, om overeenkomstig artikel 30 der Synode van 1880, vergaderd te Chicago, een ontwerp van de verzameling van Algemeene Besluiten onzer Kerk samen te stellen en aan het oordeel Uwer Vergadering te onderwerpen, om ze met verandering, vermeerdering of vermindering, of zoo als het ontwerp nu is, goed te keuren, te bekrachtigen en door den druk algemeen te maken ten behoeve onzer gemeenten. Lichte de Heere Uwe Vergadering voor door Zijnen Geest en ruste Zijnen zegen op de volbrachten arbeid Uwer commissie voornoemd.

R. T. KUIPER,
W. H. FRIELING,
J. NOORDEWIER,
G. HEMKES.

1881
[art. 71]

BERICHT

*Aan al de Gemeenten der Holl. Chr. Geref. Kerk in
Noord Amerika.*

Overeenkomstig artikel 30 der Synodale Vergadering te Chicago, 1880, ontvangt gij de hier achtervolgende Verzameling van Algemeene Besluiten der Holl. Chr. Geref. Kerk. Het doel der uitgave is dat de kerkeraden in voorkomende gevallen in deze verzameling te gemakkelijker het algemeene oordeel onzer kerk in des betreffende gevallen zullen kunnen zien en er naar handelen, opdat eenheid en goede orde bewaard worden; ten andere, opdat ook de leden der gemeenten zullen kunnen zien naar welke instelling, in bijzondere gevallen, onze kerkregering zij, opdat allen en een iegelijk trachte datgene te bevorderen wat meest tot den welstand en bloei van Gods koninkrijk onder ons dienstig is.

Geen staat, geen huisgezin, geen kerk kan zonder orde bestaan. God wil dat alle dingen niet alleen eerlijk, maar ook met orde geschieden.

Nu houdt onze kerk zich, wat betreft de *Algemeene* kerkregering, aan de kerkorde van Dordrecht 1618 en '19, maar in *bijzondere* gevallen, waarover genoemde kerkorde zwijgt, en waarvoor toch algemeene bepalingen der kerk nuttig en noodig zijn, om er zich naar te gedragen, verklaart de Synode van 1881, vergaderd te Grand Rapids, de navolgende *Verzameling van Algemeene Besluiten* voor geldig en verbindend voor al de gemeenten onzer kerk.

Ook met het oog op deze verzameling mogen wij herhalen het slotwoord van alle Gereformeerde Synoden uit vroegere dagen gevoegd achter de kerkorde, artikel LXXIX, aldus luidende: "Deze artikelen, de wettelijke ordening der kerken aangaande, zijn alzoo gesteld en aangenomen met ge-

meen accoort, dat ze (zoo het profijt der kerk anders vereischte) veranderd, vermeerderd of verminderd mogen en behooren te worden. Het zal nochtans aan geene bijzondere gemeente, classis of Synode vrijstaan zulks te doen, maar zullen naarstigheid doen om die te onderhouden, totdat het anders van de Generale of Nationale Synode verordend wordt."

Schoon dus deze Algemeene bepalingen geen goddelijk gezag hebben, zijn zij toch voor elk lid billijkerwijze kerkelijk verbindend, tenzij iemand mocht kunnen bewijzen dat eenige bepaling streed tegen Gods Woord.

En hiermede bieden wij van al de gemeenten onzer Kerk deze bepalingen aan. Moge de gezegende Koning der Kerk er Zijnen zegen over gebieden tot in lengte van dagen, en bejvere zich een iegelijk lidmaat om in de vreeze des Heeren te betrachten wat de Apostel Paulus zegt in Filipp. 4: 8: "Al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat liefelijk is, al wat wel luidt—datzelve bedenkt.

VERZAMELING

*van Algemeene Bepalingen der Holl. Chr. Geref. Kerk in
Noord Amerika, vastgesteld door de Synode dier
Kerk te Grand Rapids, Mich., Juni, 1881.*

ARTIKEL 1.

Over den tijd en de samenstelling der Synode.

De Holl. Chr. Geref. Kerk, of "the Holland Christian Reformed Church" houdt telken jare in de maand Juni hare Synode. De plaats van samenkomst wordt in gewone tijden een jaar te voren door de Synode bepaald. De week van samenkomst wordt later nader door de Synodale Commissie bepaald en in het Weekblad DE WACHTER eenige maanden te voren aangekondigd. Iedere gemeente zendt twee Afgevaardigden, den predikant en een ouderling, of vacante gemeenten twee ouderlingen. In deze vergaderingen heeft ook de Docent (of Docenten) in de Godgeleerdheid eene adviserende stem. (Latere bepaling.)

Aangezien er in de Synoden behoefte is aan het *voor* en *tegen* van te behandelen en te bepalen zaken grondig te bespreken en *twee*, naar het woord van den wijzen koning, beter zijn dan *een*, wenscht de Synode de gemeenten op te wekken, om, indien de finantiele krachten het eenigszins toelaten, zoo mogelijk twee Afgevaardigden te zenden naar de Jaarlijksche Synode.

ARTIKEL 2.

Openlijke Verklaring.

Voor de Synode hare Handelingen aanvangt, vraagt de voor die Vergadering benoemde Praeses, overeenkomstig het

aloud gebruik der Ned. Geref. Kerk instemming met de openlijke verklaring die van den volgenden inhoud is:

"Van alle kenmerken waardoor de Ware Kerk zich van alle menschelijke genootschappen onderscheidt, mag de belijdenis der Waarheid in de eerste plaats genoemd worden." De Zaligmaker zeide daarom: "Indien gij in Mijn Woord blijft zoo zijt gij waarlijk Mijne discipelen." Joh. 8: 31. En wederom: "Een iegelijk dan die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor Mijnen Vader, die in de hemelen is." Matth. 10: 32. En gehoorzaamheid aan den Heere en tot onderrichting van een ieder, acht de Vergadering van Opziensers, afgevaardigd door de gemeenten der Holl. Christ. Geref. Kerk in Noord Amerika, het betamelijk dat openlijk worde verklaard welke de belijdenis der genoemde Kerk en van ieder harer gemeenten is.

Alle gemeenten dezer Kerk gelooven als Gods Woord al de boeken des Ouden en des Nieuwen Testaments en erkennen als zuivere uitdrukking van haar geloof de 37 Artikelen van de Geloofsbelijdenis der Geref. Kerk in Nederland, vastgesteld in de Synode van 1618 en '19, alsmede den Heidelbergischen Catechismus en de Leerregels der Dordsche Synode tegen de Remonstranten.

In overeenstemming met het geloof van al deze gemeenten, betuigen wij als leden harer Synode, dat wij van harte gevoelen en gelooven, dat alle artikelen en stukken der leer, begrepen in de genoemde drie belijdenisschriften of samengevoemd de Formulieren van Eenigheid, in alles met Gods Woord overeenkomen, waarom wij elke leering daartegen strijdende verwerpen, alle onze handelingen daarmede in overeenstemming wenschen te brengen, blijkens de door ons aangenomen Kerkorde van Dordrecht 1618 en '19, en ieder in onze kerkelijke gemeenschap wenschen op te nemen, die met deze Belijdenis instemt.

Moge de Koning der Kerk dit geloof in veler harten werken en vermeerderen, en zij die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben, de genade hun bewezen in gemeenschaps-oefening betoonen tot verheerlijking van Hem die gebeden heeft, dat al de Zijnen *een* zullen zijn in Hem.

Ieder Afgevaardigde die zitting in de Synode verlangt, betuigt hiermede hartelijke instemming.

ARTIKEL 3.

Synodale Kosten.

De kosten der Synodale Vergadering zullen naar evenredigheid over de gemeente verdeeld worden, tenzij daarvoor bijzondere fondsen zijn.

ARTIKEL 4.

Kerkorde.

De Holl. Chr. Geref. Kerk heeft de Dordsche Kerkorde van 1618 en '19 als Algemeene Kerkorde aangenomen, om in de Kerkregeering daarnaar te handelen, voor zooveel als zij in Amerika voor volledige toepassing vatbaar is. Tevens wordt als goede vraagbaak gewezen op het geheele Kerkelijk Handboekje, om met vrucht te onderzoeken hoe onze Vaders hebben gehandeld in gevallen waarvan in de Kerkorde zelve geene melding is.

ARTIKEL 5.

Buitenlandsche Kerken.

De Holl. Chr. Geref. Kerk begeert met alle Kerken *in en buiten* dit werelddeel, die hetzelfde met haar belijden en beoefenen, de innigste broederlijke gemeenschap en correspondentie aan te knoopen en te onderhouden. De correspondentie met de Buitenlandsche Kerken is opgedragen aan de Synodale Commissie, die van de correspondentie jaarlijks op de Synode een verslag uitbrengt.

ARTIKEL 6.

De Staten-Bijbel.

De Holl. Chr. Geref. Kerk gebruikt in hare kerkelijke Vergaderingen den Staten-Bijbel, die volgens het besluit der Dordsche Synode 1618 en '19, op last van de Staten-Generaal in Nederland uitgegeven is.

Oude of nieuwe spelling kan naar verkiezing gebezigd worden, als de vertaling maar dezelfde is.

ARTIKEL 7.

Gewone Bijbels.

Daar de Bijbels van het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap als de beste geacht worden door de Synode, zoo dringt zij er op aan dat leeraars en kerkeraden hun invloed zullen gebruiken dat deze zoo veel mogelijk in de gemeenten gebruikt worden.

ARTIKEL 8.

Samenstelling van de True Ref. Prot. Dutch Church in het Oosten en de Holl. Chr. Geref. Kerk in Amerika.

In de Vergadering van Afgevaardigden onzer Kerk te Chicago, 1871, werd de volgende verklaring van samenstemming openlijk afgelegd:

Wij, vertegenwoordigers van de Ware Hollandsche Geref. Kerk in de Vereenigde Staten van Amerika en de Commissie van de True Ref. Prot. Dutch Church van de Classis Hackensack, N. J., door de voorzienigheid Gods vergaderd geweest zijnde en te samen geraadpleegd hebbende over de belangen betrekking hebbende op eene vereeniging van de twee takken der Kerk, verklaren: "Dat wij gelooven, dat onze leer, tucht en dienst overeenkomen in alle wezenlijke stukken, en besluiten dat, zoo ver wij weten, wij *eene* Kerk uitmaken, volgens de regelen onzer Vaders in de Synode van Dordrecht gemaakt, in overeenstemming met de Schriftuur.

Besloten, dat ten einde de samenstemming in alle opzichten te vermeerderen en de belangen onzer vereeniging te bevorderen, wij van beide zijden een of meer afgevaardigden zullen zenden naar elkanders vergaderingen, welke zullen zitten als raadgevende leden voor onderlinge beraadslagingen, en terwijl wij in geloofs-eenheid vorderen, wij in middelmatige zaken verdraagzaamheid zullen oefenen en in alle dingen de liefde.

(Was Get.)

R. DUIKER, Praes.,
F. HULST, Scriba,
JOHN BERDAN,
JOHN COOPER,

Committee of the True Dutch Reformed Church.

(Latere bepaling) krachtens de vereeniging van beide bovengenoemde Kerken, worden de attestatien wederzijds erkend, de predikstoelen voor wederzijdsche predikanten en de avondmaalsdich voor de leden wederzijdsch opengesteld. Verder is het der Holl. Chr. Geref. Kerk aangenaam, dat de Oostersche broederen in Cleveland, Grand Rapids, Muskegon, Chicago, of ook waar in de Countries daarvoor gelegenheid is, in overleg met de daar bestaande gemeenten onzer Kerk prediken, te meer omdat de True Ref. Prot. Dutch Church voornamelijk eene Zendingskerk is.

ARTIKEL 9.

Archieven.

De Archieven der Kerk zullen behooren bij de Theol. School. De Docent is Bibliothecaris en Archivarius. ZEErw. heeft ter bewaring van algemeene kerkelijke documenten eene geschikte bus.

ARTIKEL 10.

Classis.

Elke gemeente binnen de grenzen door de Synode voor eene afzonderlijke Classis bepaald, zal een leeraar en een ouderling naar de Classicale vergaderingen zenden, of zoo de gemeente vacant is twee ouderlingen, en om de overeenstemming te bevorderen zal men zich van de door de Synode uitgegeven lastbrieven ter afvaardiging bedienen of ten minste de geschrevene lastbrieven eindigen om de weder ter tafel gebrachte stukken mede te behandelen naar Gods Woord, Formulieren van Eenheid en aangenomen Kerkorde van Dordrecht 1618 en '19.

ARTIKEL 11.

Stichting van Classes.

Zonder de toestemming der Synode mogen geene nieuwe Classes geconstitueerd worden.

ARTIKEL 12.

Theologische School.

De Holl. Chr. Geref. Kerk laat hare toekomstige dienaaren des Woords opleiden aan hare eigene Theol. School. De

opleiding vertrouwt zij toe aan een of meer Docenten, door de Synode daartoe benoemd. Deze School is gevestigd te Grand Rapids en zal daar blijven, tenzij het der Synode mocht blijken dat eene andere plaats meer verkieselijk ware.

ARTIKEL 13.

Studenten.

Geene studenten worden voor de opleiding tot het predikambt opgenomen aan de Theol. School, dan zij, die na door de Curatoren onderzocht te zijn, door hen als zoodanig aan den Docent worden aanbevolen, onverschillig of iemand voor eigen rekening studeert of voor rekening der kas *ex bonis publicis*.

ARTIKEL 14.

Die zich als student aan het Curatorium aanbiedt moet voorzien zijn van een attest der gemeente waaronder hij sorteert, betrekkelijk zijn leer en leven.

ARTIKEL 15.

Studenten voor eigen rekening studeerende, zullen jaarlijks 26 Dollars storten in de kas der Theol. School, elk kwartaal vooruit te voldoen.

ARTIKEL 16.

De studenten zullen de voor hen bestemde Colleges getrouw bijwonen. Die hierin verandering verlangt, zal zulks overleggen met den Docent.

ARTIKEL 17.

Wanneer een student zich in den wandel te buiten gaat of onbijbelsche leeringen openbaart, zal de Docent met het Curatorium hem daarover onderhouden. Zoo hij naar geene vermaningen luistert zal hij van de School verwijderd worden.

ARTIKEL 18.

Theol. Studenten die minstens eene predikatie gedaan hebben in het College van Docent en studenten, zullen van tijd tot tijd met toestemming van den Docent mogen prediken. Zoolang iemand in de letteren studeert zal hij niet mogen prediken.

ARTIKEL 19.

Wanneer Litteratoren met goed gevolg examen doen, zullen deze 5 Dollars en Theologen in dat geval 10 Dollars storten in de kas der Theol. School. Wanneer zij in het examen niet slagen en zich later weer aanbieden, zullen genoemde gelden niet weer gestort worden.

ARTIKEL 20.

Diploma.

Na goed afgelegde examina in de Letteren, of in de Theologische vakken, wordt als bewijs daarvoor door het Curatorium een Diploma verstrekt, aan de des betreffende personen met het zegel der Kerk.

ARTIKEL 21.

Tijd van Studie.

In gewone omstandigheden zullen de studie jaren zijn voor de bereidende wetenschappen vier en voor de Theologische vakken twee jaren.

ARTIKEL 22.

Vacantie-tijden.

De maanden Juli en Augustus zijn bepaald voor de zomer-vacantie en de laatste week van het oude jaar en de nieuwe week van het nieuwe jaar voor de winter-vacantie.

ARTIKEL 23.

Leervakken.

Aan de Curatoren is het opgedragen door de Synode, te zorgen, dat zooveel mogelijk de volgende vakken gedoceerd zullen worden:

A LITTERARISCH GEDEELTE.

Nederl. taal en stijl; Alg. en Vad. Gesch.; Aardrijkskunde en Recitatie; Latijnsche, Grieksche en Hebreeuwsche talen; Mythologie; Grieksche en Romeinsche Oudheden; Logico; Metaphysica en Gesch. der Wijsbegeerte.

B THEOLOGISCH GEDEELTE.

I. EXEGETISCHE THEOLOGIE:

Joodsche Oudheden; Bijb. Geography; Hermerneuthiek;

Exegese; Gesch. van het Oude- en Nieuwe Testament; Tekst-kritiek.

II. HISTORISCHE THEOLOGIE:

Bijb. Gesch.; Algem. Godsdienst-Gesch.; Kerk-Gesch. Dogmengesch.

III. SYSTEMATISCHE THEOLOGIE:

Bijb. Theol.; Naturaal; Inleiding op de Dogmatiek; Gereformeerde Dogmatiek; Christelijke Ledekunde.

IV. PRAKTISCHE THEOLOGIE:

Symboliek; Homoletiek; Cathegetiek; Lithurgiek; Kerkregering en Pastoraal.

De studenten zijn verplicht om zich door privaat-onderwijs toe te leggen op de kennis der Engelsche taal. De wijze hoe privaat-onderwijs te ontvangen, wordt bepaald door de trustees der Theol. School.

ARTIKEL 24.

Tijd van Examina.

Jaarlijks zullen de Examina ter plaatse waar de Theol. School is, afgenomen worden; in de maand Juni, in de eerste week na de Synodale Vergadering.

ARTIKEL 25.

Docent of Docenten.

Ten einde de Docent of de Docenten zich zooveel mogelijk kunnen toeleggen op de te onderwijzen leervakken in de Theol. School, zullen zij zich zooveel mogelijk onthouden van gemeentelijken arbeid. De Curatoren kunnen in overleg met den plaatselijken kerkeraad de predikbeurten van den Docent of de Docenten bepalen. Zoolang de lessen gegeven worden zal er eene samenkomst plaats hebben op een avond van elke week van Docent en studenten. Deze samenkomst wordt tot oefening der studenten in gezellig onderhoud aangelegd.

ARTIKEL 26.

Instandhouding der Theol. School.

Voor de instandhouding der Theol. School bestaat eene rooster van bijdragen door de gemeenten onzer Kerk. Aan

de onderscheidene Classes is opgedragen om voortdurend acht te geven op de financiële kracht der gemeenten en daarvan jaarlijks aan de Trustees der Theol. School verslag te doen, opdat de Trustees zich daarnaar regelen kan in de verandering van den rooster der bijdragen, in geval er vermeerdering der bijdragen aan, of vermindering er van, moet plaats hebben, en dan van een en ander te rapporteeren in de e. k. Synode.

ARTIKEL 27.

Salaris van den Docent.

Aan de vervulling der betrekking als Docent is een jaarlijksch traktement verbonden van dertien honderd Dollars, te betalen door den Penningmeester der Theol. School in vier termijnen.

ARTIKEL 28.

Curatoren en Trustees der Theol. School.

De Curatoren der Theol. School door de Synode benoemd, zijn in gewone omstandigheden vier in getal, waarvan jaarlijks *een* aftreedt, die ook weder verkiesbaar is, zoo ook wat betreft den Secundus voor dengene die aftreedt.

Deze vier Curatoren maken, met de vijf door de Synode gekozen Trusteesleden, het geheele Trustees uit van de Theol. School. De Trusteesleden zijn overeenkomstig de wet van de United States gekozen voor den tijd van vijf jaren, jaarlijks *een* aftredende, die ook weder verkiesbaar is.

ARTIKEL 29.

Werkzaamheden van het Curatorium.

Het Curatorium zal toezicht houden op het onderwijs en de regeling er van aan de Theol. School, op de studie en het leven der studenten; in overleg met de Trustees, aspiranten oproepen voor de kas *ex bonis publicis*, en na het onderzoek van dezen in overleg treden met de andere leden van het Trustees voor de Theol. School, over het *al of niet* opnemen van aspiranten; vervolgens zal het Curatorium bijgestaan door den Docent of Docenten en een afgevaardigde uit elke Classis, de examinandi onderzoeken als dezen zich ten behoorlijken tijde aanbieden voor het examen in de litteratorische of

theologische wetenschappen en in samenstemming met de Afgevaardigden uit elke Classis handelen naar bevind van zaken over hunne *al of niet* toelating tot hogere studien of tot de predikdienst.

ARTIKEL 30.

Synodale Commissie.

De Synodale Commissie door de Synode aangesteld, heeft drie leden, elk lid gekozen zijnde voor den tijd van drie jaren. Elk jaar treed een lid af, welk lid ook herkozen kan worden. Dezelfde regel geldt ook voor hunne Secundi.

ARTIKEL 31.

Werkzaamheden der Synodale Commissie.

De Synodale Commissie regelt en voert uit zooveel doenlijk is, om de goede orde der Kerk de tusschen de Synodale Vergaderingen komende zaken van algemeen kerkelijk belang, en onderhoudt, wat schrijfwerk betreft, de gemeenschap met de Buitenlandsche Kerken.

ARTIKEL 32.

Werkzaamheden van het Trustees voor de Theol. School.

Aangezien de werkzaamheden van het Trustees eigenlijk in hoofdzaak voorgeschreven worden door den Staat, zoo kent de Synode, in overeenstemming daarmede, het Trustees het bestuur over de Theol. School, het beheer over hare fondsen, het toezicht over hare Bibliotheek en de werkzaamheden door de Wet voorgeschreven, toe. De Secretaris van het Trustees doet jaarlijks verslag voor den Staat te Lansing en voor de Synode.

ARTIKEL 33.

Gemeentelijke Trustees.

De Landswet bepaalt de macht evenzeer van de gemeentelijke Trustees en ter voorkoming van mogelijke moeilijke omstandigheden, maakt de Synode de gemeenten er opmerkzaam op, dat de boeken en stukken van de kerkeraden van een zegel behooren voorzien te zijn, en zij er voor zorgen, dat de Trustees in den kerkeraad zijn.

ARTIKEL 40.

Wanneer, naar het oordeel van het trustees, *een* of meer jongelingen voor de kas kunnen opgenomen worden, worde zulks in DE WACHTER ter algemeene kennis gebracht. De kerkeraden maken dit in de gemeenten bekend met bijvoeging, dat: zoo er een of meer zijn, die voor genoemd doel wenschen opgeleid te worden, zich bij den kerkeraad hunner gemeente hebben te vervoegen. De kerkeraden stellen een nauwkeurig onderzoek in, aangaande karakter, aanleg, godzaligheid, goeden naam enz., en trachten zich te overtuigen of hij lidmaat en on- of minvermogen is. Met lidmaats-attest, bewijs van onvermogen en bericht aangaande de straks genoemde punten, verwijze men hem naar de vergadering van het trustees. De trustees overwege, onder aanroeping van 's Heeren naam, de ingewonnen getuigenissen en attesten, stelle een onderzoek in naar den aanleg, de gaven in kennis der adspiranten en beslisse eindelijk met volstrekte meerderheid van stemmen wie *al* of *niet* voor rekening der kas zal worden opgenomen.

Iemand die gehuwd is of een huisgezin heeft, komt niet, tenzij er zeer overwegende redenen zijn, in aanmerking.

ARTIKEL 41.

De gekozenezal beloven en zich met zijne naamteekening verbinden

a. Om alles, wat hij uit de kas ontvangt, aan haar terug te geven, zoodra hij daartoe bij machte is;

b. Om, zoolang hij studeert of kandidaat is, niet naar het buitenland te vertrekken of er zich beroepbaar te stellen. Alleen volledige restitutie van het uit de kas genotene en eene schriftelijke vergunning van het bestuur, verleend hier-toe dispensatie;

c. Om geen verkeer tot het sluiten van een engagement aan te gaan, althans niet voor het laatste studiejaar, en dan nog niet zonder vergunning van het bestuur;

d. Om met vermijding van al wat hem kan hinderen, de studie aan te vangen en te voltooien aan de Theol. School te Grand Rapids of waar overigens onze School mocht zijn;

REGLEMENT

voor de Kas "ex bonis publicis" in de Holl. Chr. Geref. Kerk in Amerika.

ARTIKEL 34.

Er bestaat in de Holl. Chr. Geref. Kerk een kas, waaruit on- en minvermogene studenten tot het predikambt opgeleid worden, die—Art. 19 der Dordsche Kerkorde—den naam *ex bonis publicis* draagt.

ARTIKEL 35.

Het bestuur dier kas is opgedragen aan de Trustees der Theol. School.

ARTIKEL 36.

Het kasboek met de administratie der gelden behoort bij den Penningmeester der Theol. School.

ARTIKEL 37.

De voortdurende stijving der Kas geschiedt:

a. Uit particuliere bijdragen, giften, erflatingen, die in dank worden aangenomen;

b. Uit restitutie van verleende voorschotten, door hen, die daartoe in staat zijn;

c. Uit driemaandelijksche kollekten, tot het houden waarvan iedere gemeente verplicht is.

ARTIKEL 38.

De belangen der kas worden besproken op de trustees-vergadering.

ARTIKEL 39.

Het bestuur, rekening houdend met den staat der kas, verleent rentelooze voorschotten aan jongelingen, die on- of minvermogen zijn en den vereischten aanleg openbaren om tot predikant opgeleid te worden. Het quantum van zulke voorschotten bedraagt jaarlijks 200 Dollars.

e. Om zich aan de verordeningen der Theol. School te onderwerpen, en ten allen tijde rekenschap te geven van zijn dagelijkschen arbeid. Zijne soort van studie, zijn geestelijk en maatschappelijk leven, godsdienstig werk voor zich zelven en in den gezelligen kring.

ARTIKEL 42.

In geval de in de kas opgenomene zich naar het oordeel van Docent of van de Trustees niet goed gedraagt, zal de Trustees hem bij aanhoudende weerstrevigheid, het jaarlijksch overschot *kunnen* en *moeten* weigeren, niettemin blijft hij aanspraakbaar tot volledige teruggave is geschied.

ARTIKEL 43.

Het verleen van een jaarlijksch voorschot, legt boven het uitdrukkelijk genoemde, geenerlei last of verplichting op aan de Trustees, zoo min tot verzorging en regeling der zaken, als tot betaling van schulden door ziekte, overlijden als anderszins, ontstaan.

ARTIKEL 44.

Onkosten van Trusteesleden.

De Trusteesleden zijn gerechtigd om al de door hen gemaakte uitgaven benodigd tot de uitvoering van hun last, zooals briefport, reiskosten, enz., in rekening te brengen. Zij houdt bovendien aantekeningen van hare handelingen.

ARTIKEL 45.

Kas voor de Binnenlandsche Zending.

Voor deze Kas wordt jaarlijks eenmaal door al de gemeenten gecollecteerd. Tot de commissie voor de regeling der gelden voor deze Kas, en voor den arbeid van den zendeling-leeraar behooren drie leden, door de Synode daartoe aangesteld. Deze commissie doet jaarlijks verslag van hare werkzaamheid in de Synodale Vergadering.

ARTIKEL 46.

Zending-leeraar.

De Holl. Chr. Geref. Kerk heeft voor rekening der Binnenlandsche Zendingkas een zendeling-leeraar, die een jaarlijksch traktement geniet van \$600. Al de gelden die door ZEerw. in de gemeenten voor dit doel gecollecteerd worden,

komen in genoemde Kas. De zendeling-leeraar gaat derwaarts waar de commissie voor deze zending zijn arbeid het meest noodzakelijk acht.

ARTIKEL 47.

Aanbieding voor opleiding tot Zending-leeraar.

Degenen die zich aan het Curatorium aanbieden om opgeleid te worden voor de Binnenlandsche Zending, moeten bij de aanbieding voorzien zijn van een lidmaats-attest, een attest van een geneesheer in zake de gezondheid, bewijs van toestemming van ouders of voogden in geval van minderjarigheid, en eenige bekwaamheid hebben in de Engelsche taal.

ARTIKEL 48.

Buitenlandsche Zending.

Maandelijks wordt, voor zooveel mogelijk, op den daarvoor door den kerkeraad meest geschikst geachten tijd, een bidstond gehouden voor de Buitenlandsche Zending. De bij zoodanige gelegenheid gecollecteerde gelden, alsook de jaarlijksche Pinkster-collecte, worden voor de Zending van het Evangelie onder de heidenen bestemd en door het bestuur over deze Kas, zijnde de Synodale Commissie, tot later orde opgezonden naar de commissie voor de Buitenlandsche Zending der Chr. Geref. Kerk in Nederland.

ARTIKEL 49.

Bijbel-fonds.

Er bestaat een fonds voor de Bijbelverspreiding onder de heidenen, welk fonds beheerd wordt door de Synodale Commissie.

ARTIKEL 50.

Verklaring van Emeritaat.

Door iedere Classis kan een predikant voorloopig als Emeritus gesteld worden, waar de eindbeslissing er van verblijft aan de Synode ter approbatie.

ARTIKEL 51.

Herhaald beroepen van leeraars.

Dewijl evenzeer tegen alle inbreuk op als tegen alle misbruik van christelijke vrijheid gewaakt moet worden, moet

bij het herhaald beroepen van een leeraar de Consulent toezien of de redenen die voor de herhaling aangevoerd worden, van genoegzaam belang zijn. Zoo hierover tusschen den Consulent en den Kerkeraad verschil van gevoelen is, zal de Kerkeraad niet mogen voortgaan. Zonder vernieuwde toestemming der Classis, waartoe zij behoort.

ARTIKEL 52.

Beroepen van Studenten.

Geene gemeente mag op een student een beroep uitbrengen voor hij ge-examineerd en tot den predikdienst toegelaten is.

ARTIKEL 53.

Spoedig vertrekken van Leeraars.

Op de vraag: Hoelang moet een leeraar in de gemeente zijn eer hij mag beroepen worden en vertrekken, wordt geantwoord, dat de Synode zich geheel vereenigt in dezen met het Synodaal besluit der Chr. Geref. Kerk in Ned., van 1849 en '54, hetwelk luidt:

Dat de korte bediening van de gemeenten tegen haar welbegrepen eigen belang strijdt; hierom worden de herders en leeraars vermaand hunne gemeenten niet zonder volstreckte noodzakelijkheid spoedig te verlaten.

Oordeelen zij evenwel binnen het jaar te moeten vertrekken, dan zullen zij de kosten moeten teruggeven die door de gemeenten, om hen te verkrijgen, gemaakt waren.

ARTIKEL 54.

Overweging van een beroep.

Zonder bijzondere omstandigheden zal een leeraar een beroep binnen den tijd van zes weken bedanken of aannemen.

ARTIKEL 55.

Leden der Kerk.

Leden van geheime genootschappen mogen geen leden der Kerk zijn. Indien het mocht openbaar worden dat een lid der Kerk tevens lid van een geheim genootschap is, zal hij kerkelijk behandeld worden.

ARTIKEL 56.

Aanneming van Lidmaten.

Bij de aanneming van lidmaten wordt vereischt hetgeen de Gereformeerde Kerk alt jd ge-eischt heeft: rechtzinnig in de leer en onbesproken in den wandel. De aangenomen leden zullen minstens op *eenen* Zondag voor de bevestiging aan de gemeente bekend gemaakt worden, opdat openbaar worde of er ook bezwaren zijn.

ARTIKEL 57.

Leiddraad bij het aannemen van Leden.

Het Kort Begrip zal in alle gemeenten als leiddraad bij de aanneming van leden in hoofdzaak gebezigd worden in den geest onzer Vadersen.

ARTIKEL 58.

Leden uit andere Kerken.

Wanneer leden uit andere Kerken als leden onzer Kerk wenschen opgenomen te worden, dan is de wijze van het doen van belijdenis des geloofs overgelaten aan de wijsheid der kerkeraden. De openbare bevestiging in de gemeente blijft.

ARTIKEL 59.

Vragen bij de bevestiging van Lidmaten.

Ten einde eenstemmigheid in het bevestigen van leden te bevorderen, is bepaald dat men de vier bevestigings-vragen van wijlen den godvruchtigen Jakobus Koelman algemeen zal gebruiken; welke aldus luiden:

1. Verklaart en erkent gij, dat de leer onzer Kerk, zoover gij dezelve gehoord, geleerd en beleden hebt, houdt voor de ware en zaligmakende leer overeenkomstig de Heilige Schrift?

2. Beloofd gij dat gij door Gods genade in de belijdenis van die zaligmakende leer standvastig zult blijven volharderen en daarin leven en sterven?

3. Beloofd gij, dat gij volgens die leer uw leven altijd door Christus hulp en genade godzalig en onbestraffelijk zult aanstellen, en uwe belijdenis met uwen wandel zult versieren?

4. Beloofd gij dat gij u wilt onderwerpen aan de opwekkingen, bestraffingen en kerkelijke tucht, bijaldien (het-

geen de Heere genadiglijk verhoede) gij u kwaamt te misgaan? Antw. Ja.

ARTIKEL 60.

Vragen bij den Doop te beantwoorden.

Wordt gevraagd of doopgetuigen als zij kinderen ten doop aanbieden zelve op het Formulier moeten antwoorden, dan of dit door de ouders geschieden moet.

Antw. Het bezwaar wordt door doopgetuigen niet weggenomen en daarom zullen de ouders zelve op het Formulier antwoorden.

Mogen ouders die geene belijdenis afgelegd hebben ook op de vragen van het Formulier bij den doop antwoorden?

Ter beantwoording van deze vraag voelt onze Kerk zich eenstemmig met het besluit van de Synode der Chr. Geref. Kerk in Nederland van 1872, waaruit blijkt, dat zulke ouders op de vragen van het Doop-Formulier mogen antwoorden.

ARTIKEL 61.

Doopleden aannemen.

Zal men ook personen van buiten komende, om als doopleden in de gemeente opgenomen te worden, aannemen?

Antw. Als er op hun leven niets valt te zeggen en dezulken als doopleden aannemen en ook hunne kinderen doopen op voorwaarde van te leeren.

ARTIKEL 62.

Catechisatie.

Indien de ouders niet zorgen dat hunne kinderen behoorlijk ter Catechisatie komen, zullen zij kerkelijk vermaand en bij volhardend verzuim gecensureerd, en zoo dit niet mocht helpen, afgesneden worden. Volwassen doopleden, die weigeren het onderwijs bij te wonen, zullen vermaand en bij volharding, buiten gesloten worden.

ARTIKEL 63.

Attesten af te geven aan Leden.

Als leden naar eene andere plaats vertrekken waar geene gemeente onzer Kerk is, verkrijgen zij dan een attest, of blijven zij leden van de gemeente waarvan zij vertrekken?

Antw. Begeren zij lidmaten der gemeente, die zij verlaten, te blijven, goed. Dan geven zij daarvan vooraf kennis aan den Kerkeraad. Vertrekken zij zonder kennisgeving dan vervalt hun lidmaatschap na een jaar en zes weken. Bij het vertrekken van lidmaten naar andere gemeenten onzer kerk, dan is het aan de vrijheid der kerkeraden overgelaten, om te handelen zooals het 't best geoordeeld wordt de attestaten per brief te verzenden of aan de des betreffende leden ze persoonlijk af te geven.

ARTIKEL 64.

Attesten met aanmerkingen.

Er wordt gevraagd: welke gedragslijn onze kerk in het algemeen zal moeten volgen in betrekking tot personen, die ter ontduiking van schuld uit andere landen naar Amerika vluchten en zich aan onze Kerk aanbieden?

Antw. De attesten zullen in het algemeen aangenomen worden, om dan verder den voorgeschreven kerkelijken weg te betreden. Maar in bijzondere gevallen zullen de kerkeraden naar hunne beste wijsheid handelen.

ARTIKEL 65.

Lidmaatschap opzeggen.

Er wordt gevraagd: of een lid der gemeente onder eenzaam zijnde en zijn lidmaatschap opzegt, daardoor buiten het bereik der kerkelijke behandeling komt?

Antw. De kerk kan aan zulke te beklagen personen niets meer doen omdat zij zich buiten de kerk gesteld hebben.

ARTIKEL 66.

Schuldbelijdenis in de gemeente of in den kerkeraad.

Als een lid der gemeente in openbare zonde gevallen is, is dat lid bij weder opneming verplicht openlijk voor de gemeente schuld te belijden, of is het genoeg dat dit in den kerkeraad geschiedt, en dat deze dan die schuldbelijdenis aan de gemeente bekend make?

dragen naar en u zult bedienen van de liturgische schriften der Nederl. Geref. Kerk, ook in de bediening der H. Sacramenten?

Beloof ge verder in alles met de Holl. Chr. Geref. Kerk mede te werken tot handhaving van de zuiverheid der leer en van de heiligheid des levens, en, indien gij in 't een of ander daarvan mocht afwijken — wat nimmer gebeure — u te onderwerpen aan de Kerkel. discipline?

Eindelijk, verbindt ge u bovengenoemde belijdenisschriften eigenhandig te ouderteekenen?

Na hierop een verstaanbaar "ja" vernomen te hebben, spreekt de commissie:

"Wij verklaren, dat de vereeniging van de gemeente ... met de Holl. Chr. Geref. Kerk in Amerika is tot stand gekomen."

b) *Leeraars afzonderlijk of ook gemeenten met Leeraars.*

1. Als een Predikant afzonderlijk wil overkomen tot onze kerk, oordeelt de synode, dat daarbij moet gehandeld worden naar art. 82 (zie pag. 27)

2. Wensch een Predikant met zijn gemeente zich aan te sluiten, dan zal met den Kerkeraad en de manslidmaten volgens lett. a van dit besluit, met den leeraar volgens lett. b 1. gehandeld worden.

ARTIKEL 69. b

Nadere bepaling omtrent de openbare bevestiging.

Van wege buitengewoon kerkel. omstandigheden heeft de Synode besloten, dat men wel zal blijven bij artikelen 58, 59 (zie pag. 19) en, zoo mogelijk, die handhaven; maar zoo kerkeraden mochten oordeelen dat het, om voor hen gewichtige redenen, beter is leden, die vroeger blijdenis gedaan hebben, zonder openbare bevestiging aan te nemen, zullen zulke kerkeraden daarom niet bemoeielijkt worden.

ARTIKEL 69. c

Vraagboeken in de Catechizatie.

Men zal algemeen gebruik maken op de Catechisatie van

de navolgende vertrouwbare vraagboeken: J. Borstius, Goussinus van Kessel, Bijbelsche Geschiedenis van L. J. Hulst en van F. Kok, Kort Begrip, Hellenbroek en de Heidelbergse Catechismus.

ARTIKEL 70.

Lastbrieven.

Om orde en algemeene overeenstemming te bevorderen, zal er steeds voorraad zijn van gedrukte lastbrieven ter afvaardiging van broeders naar de Classicale en Synodale vergaderingen. Wanneer er in gemeenten van zoodanige lastbrieven niet zijn, geve men daarvan kennis aan de Synodale Commissie.

ARTIKEL 71.

Attesten.

Met hetzelfde doel als in het vorig Art. vermeld, zijn er steeds voorhanden lidmaats- en dooplids-attesten. Waar deze ontbreken, geve men eveneens kennis aan bovengenoemde Commissie.

ARTIKEL 72.

Jongelings-Vereenigingen.

Er wordt gevraagd wat de Kerk oordeelt van de gemeenschap der Jongelings-Vereenigingen en afgevaardigden van verschillende Kerken, en hoever die gemeenschap zich volgens onze Kerk mag uitstrekken?

Antw. Daarover is het oordeel der Kerk dat zij daarover niets beslissends kan bepalen, maar spreekt als hare overtuiging uit, dat de kerkeraden daarin een grooten plicht hebben om tegen alle onstichtelijkheid te waken, streng acht te geven op geest en strekking der stukken die voorgedragen worden in gewone vergaderingen van jongelingen op jaarfeesten.

ARTIKEL 73.

Zondagscholen.

Waar geene Holl. dagschool van christel. lageronderwijs is, daar zal men desnoods al onderwijzende in de Zondagschool de jeugd uit den Bijbel een hoofdstuk of een gedeelte er van laten lezen en met haar bespreken.

ARTIKEL 74.

Stichting van nieuwe gemeenten.

Nieuwe gemeenten kunnen niet gesticht worden zonder formeel advies van de naastbij zijnde Classis.

ARTIKEL 75.

Hollandsch Christelijk Onderwijs.

Op de vraag: Of er geen weg zou zijn om het Hollandsch Christelijk lageronderwijs te bevorderen, spreekt onze Kerk als haar oordeel uit, dat het zeer wenschelijk zou wezen, christelijke scholen te hebben waar Hollandsch en Engelsch wordt onderwezen, opdat onze kinderen in het onderwijs niet behoeven achter te staan. Zulke scholen staat de Staat toe. Ook wanneer er in onze gemeenten personen zijn met lust en aanleg voor de opleiding tot onderwijzer, de kerkeraden zoodanige personen zullen aanmoedigen om tot onderwijzer opgeleid te worden.

ARTIKEL 76.

Heiliging van den Dag des Heeren.—Werken der noodzakelijkheid.

Op de vraag welke werken door de Kerk onder de noodzakelijken worden gerangschikt om op Zondagen te mogen doen, verwijst de Synode ter beantwoording dezer vraag naar de 164ste Sessie der Postacta van de Synode te Dordrecht 1618 en '19, en naar het besluit der Synode van de Chr. Geref. Kerk in Nederland 1836, pag. 30, welke besluiten luiden als volgt:

164STE SESSIE DER NAHANDELINGEN VAN DE SYNODE TE DORDRECHT, 1618 EN '19.

I. In het Vierde Gebod der goddelijke wet is iets ceremonieels en iets zedelijks.

II. Ceremonieel is geweest de rust van den zevenden dag na de Schepping, en de strenge onderhouding van denzelfden dag, het Joodsche volk bijzonder opgelegd.

III. Zedelijk, dat een zekere en gezette dag den godsdienst zij toege-eigend, en daartoe zooveel ruste als tot den godsdienst en heilige overdenking van denzelfden noodig is.

IV. De Sabbat der Joden afgeschaft zijnde, moet de

dag des Heeren door de christenen solemneel (plechtig) geheiligd worden.

V. Deze dag is sedert de tijden der Apostelen in de eerste Algemeene Kerk altijd onderhouden.

VI. Deze dag moet alzoo aan de godsdienst toegewijd worden, dat men op denzelfden ruste van alle slaafsche werken, uitgenomen *die de liefde en tegenwoordige noodzakelijkheid vereischen*. Mitsgaders van alle zoodanige *recreatien* (uitspanningen), die den godsdienst verhinderen.

BESLUIT DER SYNODE VAN DE CHR. GEF. KERK IN NEDERLAND:

Ten aanzien van sommige beroepen of kostwinnings die ook op den Rustdag worden uitgeoefend, als van beamtenden van spoorreinen, het houden van veerscheperen, het tolgaren, het fabricceeren van gas, alsmede het gebruik maken van een en ander op den dag des Heeren, zoo ook het koopen en verkoopen van melk en dergelijke dingen op dezen dag, wordt verwezen naar den 38sten Zondag van den Heidelbergschen Catechismus, en naar de 164ste Sessie der Nahandelingen van de Synode te Dordrecht anno 1618 en '19, met sterke afmaning van alle werken, die niet tot de godsdienst, noodzakelijkheid en liefdadigheid behooren.

En indien al ergens de uitoefening van zoodanige werkzaamheden in de gemeenteleden geduld wordt, is zulks nochtans in de opzieners en diakenen niet te verdragen, dewijl dezen daardoor een kwaad voorbeeld aan de leden geven.

ARTIKEL 77.

Agenda voor de Synode.

De zaken die door de Classes of gemeenten begeerd worden ter behandeling in de Synode, moeten telken jare voor 1 Mei opgegeven worden aan de Synodale Commissie, ten einde die in tijds met de Agenda gereed wezen kan, om aan de gemeenten te verzenden. En verder, dat gewichtige zaken op de Agenda met duidelijkheid moeten worden omschreven, opdat de kerkeraden, eenigszins voorgelicht, de zaken, die ter beoordeeling aan de Synode zullen voorgelegd worden, mogen overwegen en aan hunne afgevaardigden dienaangaande gepaste instructies kunnen medegeven.

ARTIKEL 78.

Feestdagen.

Zoo de eerste Kerstdag invalt op eenen Vrijdag of Maandag, dan is de viering van den tweeden Kerstdag aan de vrijheid der gemeenten overgelaten.

ARTIKEL 79.

Predikatiën in vacante gemeenten te lezen.

In vacante gemeenten zullen ter algemeene bevrediging gelezen worden—predikatiën—over vrije stoffen en Catechismus, die kerkelijk goedgekeurd zijn.

ARTIKEL 80.

Doop van Predikanten buiten de Kerk.

De Holl. Chr. Geref. Kerk erkent als een wettigen Doop, die aan bondelingen toegediend is in den naam van den Drie-eenigen God. In betrekking tot den Doop bediend door een zekeren Bakker te Graven Polder, Noord Holland, Ned., is besloten dat die aan betreffende personen wordt overgelaten.

Aangaanden den Doop van C. Vorst is bepaald, dien niet te herhalen. Deze bepalingen zijn gemaakt op het voetspoor van Joh. Calvijn, de Synode van Dordrecht, Curtenius, P. Maastricht en andere godvruchtige vaders.

ARTIKEL 81.

Predikanten uit het buitenland of uit andere Kerken.

Aangaande predikanten die uit andere Kerken of uit het buitenland tot onze Kerk wenschen over te komen en geene roeping van een onzer gemeenten hebben, zal door de Synode een nauwkeurig onderzoek ingesteld worden of de Kerk waaruit zij overkomen, zuiver is in hare belijdenis en of zij aan hare leeraren een voldoende opleiding geeft.

Zoo zij in dit geval zeker is, moet de persoon goede attesten kunnen vertoonen aangaande leer en leven. Alsdan zal hij broederlijk onderzocht worden in betrekking tot zijn rechtzinnigheid in de leer, en bij goeden uitslag, voor de Kerk beroepbaar worden gesteld na de onderteekening van de belijdenisschriften onzer Kerk.

ARTIKEL 82.

Beroepen van Predikanten uit de Ref. Church.

Wordt gevraagd: In welken weg kan onze Kerk leeraren beroepen uit de Ref. Church?

Antw. Dat gemeenten met advies der Classis leeraren mogen beroepen, indien bedoelde leeraren de begeerte te kennen geven om tot onze Kerk over te komen. Hebben zij vroeger bij onze Kerk gediend, dan zullen zij voor de bevestiging over hun heengaan voldoening geven en met anderen die niet bij onze Kerk geweest zijn, zich onderwerpen aan een onderzoek aangaande rechtzinnigheid.

REGLEMENT

*van de Algemeene Kas tot ondersteuning van Emeriti-Pred.,
Predikants-Weduwen en Weezen.*

ARTIKEL 83.

De Holl. Chr. Ger. Kerk geeft gevolg aan Art. 13 der Dordsche Kerkorde van 1618 en '19, hetwelk aldus luidt:

“Zoo het geschiedt, dat eenige dienaars door ouderdom, ziekte of anderszins, onbekwaam worden tot uitoefening van hunnen dienst, zoo zullen zij desniettemin de eer en den naam eens dienaars behouden, en door de gemeenten, die zij ge-diend hebben, eerlijk in hunnen nooddrift (gelijk ook de weduwen en weezen der dienaren in 't gemeen) verzorgd worden.”

Zij heeft ter onderhouding van dezen regel een fonds voor Emeritus Predikanten, weduwen en weezen. Voor dit fonds wordt jaarlijks tweemaal door de gemeenten, tot onze Kerk behoorende, gecollecteerd. De gemeenten die het niet doen, zullen in gelegenheid gesteld worden daarvan reken-schap te geven en dan zal de Synode oordeelen of die redenen voldoende zijn. Particuliere giften, erfelingen enz., worden in dank aangenomen.

ARTIKEL 84.

Tot leden der Commissie voor het fonds van Em. predi-kanten, predikants-weduwen en weezen, worden aangewezen twee predikanten en *een* ouderling, zijnde Ds. W. H. Frie-ling, (Praes.), Ds. R. T. Kuiper, (Sec.), en J. Gelock, (Pen-ningm.) Iedere Classis zal een correspondent benoemen, ten einde de Commissie in voorkomende gevallen met hem zal kunnen corresponderen. Voorloopig worden als zoodanig door de Classicale Afgevaardigden tot Correspondenten aan-genomen: Voor de Classis Hudson, ouderling H. Beeuwkes; voor Illinois, Ds. K. van den Bosch; en voor Iowa, Ds. Baron.

ARTIKEL 85.

Bij eventueel onbekwaam worden voor den dienst, geniet de docent of docenten der Theol. School, in betrekking tot dit fonds, hetzelfde voorrecht als de predikanten, en zijne weduwe en weezen hetzelfde voorrecht als de predikants-we-duwen en weezen.

ARTIKEL 86.

De Kerk is verplicht hare Em. predikanten, pred's wed. en weezen te verzorgen naar behoefte. De bepaling van het verzorgingsbedrag zal geschieden door de Synode, na op de meest discrete wijze kennis genomen te hebben van de finan-tiele krachten van hen die ondersteuning behoeven.

ARTIKEL 87.

In geval van behoefte zal het bestuur dezer kas voorloop-ig mogen ondersteunen, tot de Synode het verzorgings-be-drag bepaalt.

ARTIKEL 88.

De weezen genieten onderstand tot op den leeftijd, dat zij, naar het oordeel van het bestuur in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. In gewone omstandigheden wordt de meerderjarigheid als maatstaf aangenomen.

ARTIKEL 89.

Wanneer predikants-weduwen weder in het huwelijk tre-den houdt de bijdrage op. Of alsdan de kinderen nog onder-stand zullen genieten, wordt door het bestuur beoordeeld.

ARTIKEL 90.

Evenzeer zal de bijdrage voor emeriti-predikanten inge-houden worden, ingeval zij weder in werkelijken dienst tre-den, de gemeenschap der kerk verlaten, of door het kerkbe-stuur om wettige redenen van het lidmaatschap vervallen verklaard worden. *Als eenig verzorgde de kerk verlaat, houdt zijn relatie tot de kerk op en heeft hij bij eventuelen terugkeer geen aanspraak op de kas.*

ARTIKEL 91.

In betrekking tot de bepaling, in het voorgaande artikel

vermeld, zal het bestuur gemachtigd zijn om de kinderen van hen, die van het lidmaatschap vervallen verklaard zijn, te blijven ondersteunen, zoo deze bij de kerk blijven en zich christelijk gedragen.

ARTIKEL 92.

Ingeval van overlijden van een emeritus-predikant of predikants weduwe in het begin van een kwartaal, zal het volle kwartaal aan de erfgenamen uitbetaald worden.

ARTIKEL 93.

Het bestuur der kas zal jaarlijks verslag doen op de Synode en in de *Wachter*.

ARTIKEL 94.

Controle.

In betrekking tot de controle voor de ontvangst van de verschillende fondsen wordt bepaald, dat er een controleur zal zijn, om de vermelding van ontvangsten door de verschillende penningmeesters op te teekenen en te zorgen, dat het contraboek met de andere boeken op den rekendag gesteld worde in de handen der Commissie benoemd tot het nazien der boeken voor de onderscheidene fondsen.

ARTIKEL 95.

Notulen Lezen.

Aangezien het nalezen van de notulen van Synodale Vergaderingen veel tijd neemt, zoo bestaat er eene commissie van uitgave der Synodale Notulen. Twee leden der Synode zullen den scriba van elke vergadering daarin behulpzaam zijn. Deze commissie zorgt dat bedoelde notulen ingeboekt worden overeenkomstig de copy in elke Synodale Vergadering goedgekeuren.

HANDELINGEN

DER

NATIONALE SYNODE,

In den naam onzes Heeren JESU CHRISTI.

*By autoriteit van de Hoog Mog. Heeren STATEN GENERAAL
der Vereenigde Nederlanden, gehouden te*

DORDRECHT, 1618 EN 1619.

In het Synodus Nationaal gehouden binnen Dordrecht, in de jaren 1618 en 1619, Sess. 155 is voorgesteld, dat de Heeren Commissarissen goed gevonden hadden, dat de regels van de Kerken-ordening, dewelke in het laatste Synodus Nationaal gehouden in 's-Gravenhage in het jaar 1586, waren voorgesteld, van dezen Synode zouden herzien, en ge-examineerd worden; hetwelk gedaan zijnde, is daarop deze Kerkorde beraamt, luidende van woord tot woord als volgt.

ARTIKEL 1.

Om goede orde in de Gemeente Christus te onderhouden, zijn daarin noodig de diensten, t'zamenkomsten der leer, sacramenten en ceremonien en de christelijke straf. Waarvan hierna ordentlijk zal gehandeld worden.

ARTIKEL 2.

De diensten zijn vierderlei: de Dienaren des Woords, de Doctoren, de Ouderlingen, en de Diakenen.

ARTIKEL 3.

Het zal niemand, alhoewel hij een Doctor, Ouderling of Diaken is, geoorlooft zijn den dienst des Woords en de Sacramenten te betreden, zonder wettelijk daartoe beroepen te zijn: en wanneer iemand daar tegen doet, en meermaal vermaant zijnde niet af en staat, zoo zal de Classis oordeelen, of men hem voor eenen scheurmaker verklaren, of op eene andere wijze straffen zal.

ARTIKEL 4.

De wettelijke beroepingen dergene die te voren in dienst niet geweest zijn, zoowel in de steden als ten platte lande, bestaat: Ten eerste in de *verkiezing*, dewelke na voorgaande vasten en bidden geschieden zal door den kerkeraad en diakenen, en dat niet zonder goede correspondentie met de christelijke overheid der plaats respectievelijk, en voorweten of advies van de Classis, daar 't zelve tot noch toe gebruikelijk is geweest. Ten anderen, in de *examinatie* of onderzoeking beide der leer en des levens, dewelke staan zal bij de Classis ten overstaan van de gedeputeerden der Synode of eenige derzelve. Ten derden, in de approbatie en goedkenning van de overheid, en daarna ook van de lidmaten der gereformeerde gemeenten van de plaats, wanneer den naam des dienaars den tijd van veertien dagen in de Kerk verkondigd zijnde, geen hindernis daartegen komt. Ten laatsten, in de openlijke *bevestiging* voor de gemeente, dewelke met behoorlijke stipulatie en afvragingen, vermaningen, gebed en oplegging der handen van den dienaar die de bevestiging doet (of eenige anderen daar meer dienaren zijn) toegaan zal, naar het *formulier* daarvan zijnde. Wel verstaande, dat de oplegging der handen zal mogen gedaan worden in de Classicale vergadering aan den nieuwen gepromoveerde dienaar, die gezonden wordt in de kerk onder 't Kruis.

ARTIKEL 5.

Nopende die dienaars die nu alrede in den dienst des Woords zijnde, tot een ander gemeente beroepen worden, zal desgelijks zoodanige beroeping met correspondentie als voren, geschieden, zoowel in de steden, als ten platten lande, bij den kerkeraad en diakenen met advies of approbatie van den Classis: alwaar de voorsz. beroepene vertoonen zullen goede kerkelijke *attestatie* van leer en leven: en alzoo bij den Magistraat van de plaats respectievelijk geaprobeert, en de gemeente den tijd van veertien dagen voorgesteld zijnde, als boven, zullen met voorgaande stipulatiën en gebeden, bevestigd worden. Onverkort, in hetgene te voren gezegd is, iemand en zijn deugdelijk regt van presentatie, of eenig ander regt, voor zooveel hetzelfde stichtelijk kan worden gebruikt, zonder nadeel van Gods Kerk, en goede kerkorde, waarop de hooge overheden en Synoden der respectieve provincien, wel gelieven te letten, en ten besten van den kerk noodige orde te stellen.

ARTIKEL 6.

Zal ook geen dienaar dienst mogen aannemen in eenige particuliere heerlijkheden, gasthuizen, of anderzins, 't en zij dat hij voor henen geadmitteerd, en toegelaten zij, volgende de voorgaande *artikelen*: en zal ook niet min als andere de Kerk-ordeningen onderworpen zijn.

ARTIKEL 7.

Niemand zal tot den dienst des Woords beroepen worden, zonder hem in een zekere plaats te stellen, ten ware dat hij gezonden werd om hier of daar te prediken in de gemeente onder 't Kruis, of anderzins om kerken te vergaderen.

ARTIKEL 8.

Men zal geen schoolmeester, handwerkslieden of andere die niet gestudeerd hebben, tot het predikambt toelaten, 't en zij dat men verzekert is van hare singuliere gaven, godzaligheid, ootmoedigheid, zedigheid, goed verstand en discretien, mitsgaders gaven van welsprekendheid. Zoo wanneer dan zoodanige personen zich tot den dienst presenteren, zal de

Classis dezelve (indien 't de synodus goed vind) eerst examineren, en nadat ze dezelve in 't examen bevindt, haar een tijd lang laten in 't prive proponeren, en dan voort met hem handelen, als zij oordeelen zal stichtelijk te wezen.

ARTIKEL 9.

Niewelingen, Mispriesters, Monniken, en die anderzins eenige secte verlaten, zullen niet toegelaten worden tot den kerkdienst, dan met groote zorgvuldigheid en voorzichtigheid, nadat ze ook eenen zekeren tijd eerst wel beproeft zijn.

ARTIKEL 10.

Een dienaar eens wettelijk beroepen zijnde, mag de gemeente, daar hij zonder conditie aangenomen is, niet verlaten, om elders een beroeping aan te nemen, zonder bewilliging der kerkeraad met de diakenen, en diegene die te voren in dienst van ouderlingschap en diakenschap geweest zijn, mitsgaders die van de Magistraat, en met voorweten van de Classis, gelijk ook geen andere kerk hem zal mogen ontvangen, eer hij wettelijke getuigenissen zijns afscheids van de kerk en Classis, daar hij gedient heeft, vertoond heeft.

ARTIKEL 11.

Op de andere zijde zal de kerkeraad, als representerende de gemeente, ook gehouden zijn hare dienaars van behoorlijk onderhoud te verzorgen, en zonder kennis en oordeel der Classis niet te verlaten, dewelke ook bij gebrek van onderhoud, zal oordeelen of de voorsz. dienaars te verzetten zijn of niet.

ARTIKEL 12.

Dewijl een dienaar des Woords eens wettelijk, als boven, beroepen zijnde, zijn leven lang aan de kerkdienst verbonden is, zoo zal hem niet geoorloofd zijn hem tot eenen anderen staat des levens te begeven: 't en zij om groote en gewichtige oorzaken, daarvan de Classis kennis nemen en oordeelen zal.

ARTIKEL 13.

Zoo het geschied, dat eenige dienaars door ouderdom, ziekte of anderzins onbekwaam worden tot oefening harer

diensten, zoo zullen zij nochtans des niet te min de eer en den naam eens dienaar behouden, en van de kerk die zij gedient hebben, eerlijk in haren nooddruft (gelijk ook de weduwen en weezen der dienaren in 't gemeen) verzorgd worden.

ARTIKEL 14.

Zoo eenige dienaars om den voorsz. of eenige andere oorzaken, haren dienst voor eenen tijd onderlaten moest ('t welk zonder advies der kerkeraad niet geschieden zal) zoo zullen zij nochtans tot allen tijde de beroeping der gemeente onderworpen zijn en blijven.

ARTIKEL 15.

Het zal niemand geoorloofd zijn, den dienst zijner kerk onderlatende, of in geen en zekeren dienst zijnde buiten consent en autoriteit der Synode of Classis: Gelijk ook niemand in een andere kerk eenige predikatie zal mogen doen of de Sacramenten bedienen, zonder bewilliging der kerkeraad.

ARTIKEL 16.

Der dienaren ambt is in de gebeden en bediening des Woords aan te houden, de Sacramenten uit te reiken, op haar medebroeders ouderlingen en diakenen, mitsgaders op de gemeente goede acht te nemen, en ten laatsten met de ouderlingen de kerkelijke discipline te oefenen, en te zorgen dat alles eerlijk en met orde geschied.

ARTIKEL 17.

Onder de dienaren des Woords zal gelijkheid gehouden worden, aangaande de lasten harer diensten, mitsgaders ook in andere dingen, zooveel mogelijk is, volgende het oordeel der kerkeraad, en (dien van noode zijnde) der Classis: hetwelk ook in ouderlingen en diakenen te onderhouden is.

ARTIKEL 18.

Het ambt der Doctoren of Professoren in de Theologie is, de Heilige Schrifture uit te leggen, en de zuivere leer tegen de ketterijen en dwaling voor te staan.

ARTIKEL 19.

De gemeenten zullen arbeiden, dat er studenten in de Theologie zijn, die *ex bonis publicis*, onderhouden worden.

ARTIKEL 20.

In de kerken daar meer bekwame predikanten zijn, zal men 't gebruik der propositien aanstellen om door zulke oefeningen eenige tot den dienst des Woords te bereiden, volgende in dezen de orde daarvan bij deze Synode specialijk gesteld.

ARTIKEL 21.

De kerkeraden zullen alom toezien, dat er goede schoolmeesters zijn, die niet alleen de kinderen leeren lezen, schrijven, spraken, en vrije konsten, maar ook dezelve in de godzaligheid en in de catechismus onderwijzen.

ARTIKEL 22.

De ouderlingen zullen door het oordeel der kerkeraad en de diakenen verkoren worden: zoo dat het na de gelegenheid van een ieder kerk vrij zal zijn, zooveel ouderlingen als er noodig zijn de gemeente voor te stellen, om van dezelve (ten ware dat er eenig beletsel voorviel) geapprobeert en goed gekeurd zijnde, met openbare gebeden en stipulatiën bevestigd worden: of een dubbel getal, om het halve deel bij de gemeente verkoren te worden, en op dezelve wijze in den dienst te bevestigen, volgende het formulier daarvan zijnde.

ARTIKEL 23.

Der ouderlingen ambt is, behalven 't gene dat boven artikel zestien gezegd is, hem met den dienaar des Woords gemeen te zijn, opzicht te hebben, dat de dienaren, mitsgaders hare andere medehulpers en diakenen haar ambt getrouwelijk bedienen, en de bezoeking te doen, naar dat de gelegenheid des tijds en der plaatsen, tot stichting der gemeente, zoo voor als na het nachtmaal kan leiden, om bijzonder de lidmaten der gemeenten te vertroosten en te onderwijzen, en ook andere tot de christelijke religie te vermanen.

ARTIKEL 24.

Dezelve wijze die van de ouderlingen gezegd is, zal men ook onderhouden in de verkiezing, approbatie en bevestiging der diakenen.

ARTIKEL 25.

Der diakenen eigen ambt is, de aalmoesen en andere Armen goederen naarstiglijk te verzamelen, en dezelve getrouwelijk en vlijtelijk naar den eisch der behoeftigen, beide der ingezetenen en vreemden met gemeen advies uit te deelen, de benauwdten te bezoeken en te vertroosten, en wel toe te zien dat de aalmoesen niet misbruikt worden, waarvan zij rekeningen zullen doen in den kerkeraad, en ook (zoo iemand daarbij wil zijn) voor de gemeente, tot zulke tijd als de kerkeraad het goedvinden zal.

ARTIKEL 26.

De diakenen zullen ter plaats daar Huiszitte meesters of andere aalmoesseniers zijn, op dezelve begeerte goede correspondentie met hen te willen houden, ten einde de aalmoesen te beter uitgedeeld mogen worden onder degene die meest gebrek hebben.

ARTIKEL 27.

De ouderlingen en diakenen zullen twee jaren dienen, en alle jaar zal het halve deel veranderd, en andere in de plaats gesteld worden, ten ware dat de gelegenheid en 't profijt van eenige kerken anders vereischt.

ARTIKEL 28.

Gelijk het ambt der christelijke overheden is, den H. Kerkdienst in alle manieren te bevorderen, denzelve met haar exempel de onderdanen te recommanderen, en de predikanten, ouderlingen en diakenen in alle voorvallende nood de hand te bieden, en bij hare goede ordeningen te beschermen; alzoo zijn alle predikanten, ouderlingen en diakenen schuldig de gansche gemeente vlijtelijk en opregtelijk in te scherpen de gehoorzaamheid, liefde en eerbieding, die zij den magistraat schuldig zijn: en zullen alle kerkelijke personen met haar goed exempel in dezen de gemeente voorgaan, en door behoorlijk respect en correspondentie, de gunst der overheden

tot de kerk zoeken te verwekken en te behouden: ten einde een ieder het zijne in des Heeren vreeze, aan weder-zijden doende, alle achterdenken en wantrouwen mogen worden voorgekomen, en goede eendracht tot der kerken welstand onderhouden.

ARTIKEL 29.

Van de Kerkelijke t'zamenkomst.

Vierderlei kerkelijke t'zamenkomsten zullen onderhouden worden, de Kerkeraad, de Classicale Vergaderingen, de particuliere Synodus, en de Generale of Nationale.

ARTIKEL 30.

In deze t'zamenkomst zullen geen ander dan kerkelijke zaken, en 't zelve op kerkelijke wijze gehandeld worden. In meerder vergadering zal men niet handelen, dan 't geene dat in mindere niet heeft afgehandeld kunnen worden, of dat tot den kerk der meerder vergadering in 't gemeen behoort.

ARTIKEL 31.

Zoo iemand hem beklaagd door de uitspraak der mindere vergadering verongelijkt te zijn, die zelve zal hem tot een meerder kerkelijke vergadering beroepen mogen: en 't gene door de meeste stemmen goed gevonden is: zal voor vast en bondig gehouden worden. 't En zij dat 't bewezen worde te strijden tegen het Woord Gods, of tegen de artikelen in deze Generale Synode besloten, zoo lang als dezelve door geen andere Generale Synode veranderd zijn.

ARTIKEL 32.

De handelingen aller t'zamenkomsten, zullen met aanroeping des naams Gods aangevangen, en met dankzegging besloten worden.

ARTIKEL 33.

Die tot de t'zamenkomsten afgezonden worden, zullen hare Credentie-brieven en instructien, onderteekend zijnde van dengene die ze zenden, mede brengen, en deze zullen alleen keurstemmen hebben.

ARTIKEL 34.

In alle t'zamenkomsten zal bij den Praeses een Scriba gevoegd worden, om naarstiglijk op te schrijven 't gene waar-dig is opgeteekend te zijn.

ARTIKEL 35.

Het ambt van den Praeses is, voor te stellen en te verklaren 't gene te verhandelen is, toezien dat een ieder zijn orde houde in 't spreken. Den knibbelachtigen en die te heftig zijn in 't spreken, te bevelen dat ze zwijgen. En over dezelve, geen gehoor gevende, de behoorlijke censure te laten gaan. Voorts zal zijn ambt uitgaan, wanneer de t'zamenkomst scheidt.

ARTIKEL 36.

't Zelfde zeggen heeft de Classis over den kerkeraad, 't welk de particuliere Synode heeft over de Classis, en de Generale Synode over de Particuliere.

ARTIKEL 37.

In alle kerken zal *een kerkeraad* zijn, bestaande uit dienaren des Woords en ouderlingen, dewelke ten minste alle weken een t'zamenkomen zullen, alwaar den dienaar des Woords (of dienaren, zoo daar meer zijn) bij beurte praesideren en die acte regeeren zal. En zal ook de magistraat van de plaats respectivelijk, indien 't haar gelieft, of twee van de haren, wezende lidmaten der gemeente, bij den kerkeraad mogen hebben, om te aanhooren en mede van de voorvallende zaken te delibereren.

ARTIKEL 38.

Wel verstaande dat in de plaatsen daar den kerkeraad van nieuws is op te richten, 't zelfde niet geschiede dan met advies van de Classis. En daar 't getal van de ouderlingen zeer klein is, zullen de diakenen mede tot den kerkeraad mogen genomen worden.

ARTIKEL 39.

In die plaatsen daar nog geen kerkeraad is, zal middeler-tijd bij de Classis gedaan worden 't gene anders den kerke-raad na uitwijzen dezer kerk-ordening opgeleid is te doen.

ARTIKEL 40.

Insgelijks zullen de diakenen alle weken t'zamenkomen, om met aanroeping des naams Gods van de zaken haren ambt betreffende, te handelen, daartoe de dienaren goede opzicht zullen nemen, en des noods zijnde haar daarbij laten vinden.

ARTIKEL 41.

De Classicale Vergaderingen zullen bestaan uit genabuurde kerken, dewelke elk eenen dienaar en eenen ouderling ter plaats en tijd bij hen in 't scheiden van elke vergadering goed gevonden (zoo nogtans, dat men 't boven de drie maanden niet uitsteld) daar henen met behoorlijke credentie afvaardigen zullen, in welke t'zamenkomsten de dienaars bij beurte, of anderzins die van dezelfde vergadering verkoren wordt, praesideren zullen, zoo nogtans dat dezelve tweemaal aan een niet zal mogen verkoren worden. Voorts zal de Praeses onder anderen een iegelijk afvragen, of zij in hare kerken haren Kerkeraad-vergadering houden: Of de kerkelijke discipline geoeffend word; of de armen en scholen bezorgd worden: Ten laatsten, of er iets is, daarin zij het oordeel en hulpe der Classis tot regte instelling harer kerk behoeven. De dienaar dien 't in de voorgaande Classis opgeleid was, zal een korte predikatie uit Gods Woord doen, van welke die andere oordeelen, en zoo daar iets in ontbreekt, aanwijzen zullen. Ten laatsten, zullen in de laatste vergadering voor de particuliere Synode verkoren worden, die op denzelfden Synodum gaan zullen.

ARTIKEL 42.

Daar in eene plaats meer predikanten zijn als een, zullen die al te zamen in de Classis mogen verschijnen en keurstemmen hebben; ten ware in zaken, die hare personen of kerken in 't bijzonder aangaan.

ARTIKEL 43.

In 't einde van de classicale, en andere meerder t'zamenkomsten, zal men censure houden over degene die iets strafwaardigs in de vergadering gedaan, of de vermaning der minder t'zamenkomsten versmaad hebben.

ARTIKEL 44.

Zal ook de Classis eenige harer dienaren, ten minsten twee, van de oudste ervarenste en geschikste autoriseren, om in alle kerken van de steden zoowel als van het platte land, alle jaren *visitatie* te doen, en toe te zien, of de leeraars, kerkeraden en schoolmeesters haar ambt getrouwelijk waarnemen, bij de zuiverheid der leer verblijven, de aangenomen orde in alles onderhouden, en de stichting der gemeente, mitsgaders de jonge jeugd, na behooren zooveel haar mogelijk is, met woorden en werken bevorderen, ten einde zij diegene die nalatig in de een of de andere bevonden worden, in tijds mogen broederlijk vermanen, en met raad en daad alles tot vrede, opbouw en 't meeste profijt der kerken en scholen helpen dirigeren. En zal ieder Classis deze *visitatores* mogen continueren in haar bediening, zoo lang het haar zal goed denken, ten ware dat de *visitatores* zelve om redenen, van dewelke de Classis oordeelen zal, verzochten ontslagen te worden.

ARTIKEL 45.

De kerken in dewelke de Classis, item de particuliere of Generale Synode t'zamen komt, zal zorg dragen, dat ze de acten der voorgaande vergadering op de naastkomende bestelle.

ARTIKEL 46.

De instructie der dingen, die in meerdere vergaderingen te handelen zijn, zullen niet eer geschreven worden, voor dat de besluiten der voorgaande Synoden gelezen zijn, opdat 't gene eens afgehandeld is, niet wederom voorgesteld worde, ten ware dat men iets achtende veranderd te moeten zijn.

ARTIKEL 47.

Alle jaars (ten ware dat den nood eenen korter tijd vereischte) zullen vier of vijf, of meer genabuurde Classis te zamen komen, tot welke *particuliere Synode* uit ieder Classis twee dienaars en twee ouderlingen afgevaardigd zullen worden. In 't scheiden zoowel des particulieren als des Generale Synode zal een kerk verordend worden, die last hebben zal, om met advies des Classis den tijd en plaats des naasten Synode te stellen.

ARTIKEL 48.

Het zal aan elke Synode vrijstaan, correspondentie te verzoeken en te houden met zijn benabuurdde Synode of Synodus, in zulken vorm, als zij meest profijtelijk achten zullen voor de gemeene stichting.

ARTIKEL 49.

Ieder Synodus zal ook eenige deputeeren, om alles wat de Synodus geordeneerd heeft, te verrichten, zoowel bij de hooge overheid, als bij de respective Classis, onder haar sorterende, mede om t'zamen of in minder getal over alle *examina* der aankomende predikanten te staan; en voorts in alle andere voorvallende zwarigheden de Classis de hand te bieden, opdat goede eenigheid, orde en zuiverheid der leere behouden en gestablieert worden, en zullen deze van alle hare handelingen goede notitie houden, om den Synode rapport daarvan te doen, en zoo het ge-eischt wordt, redenen te geven. Ook zullen zij niet ontslagen wezen van haren dienst, voor en al eer de Synode zelfs haar daarvan ontslaat.

ARTIKEL 50.

De Nationale Synode zal gewoonlijk alle drie jaren eens gehouden worden, ten ware dat er eenige dringende nood ware om den tijd korter te nemen. Tot deze zullen twee dienaren en ouderlingen uit elke particuliere Synode beider Duitscher en Walscher sprake afgezonden worden. Voorts zal de kerk, die last heeft om den tijd en plaats der Generalen Synode te benoemen (zoo dezelve binnen drie jaren te beroepen ware) hare particuliere Synode vergaderen, en 't zelfde ook der naastgelegene kerk, die van een andere taal is, laten weten, dewelke vier personen daar henen zenden zal, om met gemeen advies van den tijd en plaats te besluiten. Dezelve kerk, die verkoren is om de Generale Synode te zamen te beroepen, wanneer zij met de Classis van den tijd en plaats beraadslagen zal, zal 't zelfde de hooge overheid in tijds te kennen geven, opdat met haren weten, en (zoo het haar gelieft mede eenige te zenden tot de Classis) van de zaak in tegenwoordigheid en met advies van hare gedeputeerde besloten worde.

ARTIKEL 51.

Alzoo in de Nederlanden tweederlei taal gesproken word, is voor goed gehouden, dat de kerken der Duitscher en Walscher taal, op haar zelve haren kerkeraad, Classicale vergaderingen en particuliere Synoden hebben zullen.

ARTIKEL 52.

Is niet te min goed gevonden, dat in de steden daar de voorsz. Walsche kerken zijn, alle maanden sommige dienaren en ouderlingen van beide zijden vergaderen zullen om goede eendracht en correspondentie met elkander te houden, en zoo veel mogelijk is na gelegenheid des noods met raad elkander bij te staan.

ARTIKEL 53.

Van de Leer, Sacramenten en andere Ceremonien.

De dienaren des Woords Gods, item de Professoren in de Theologie ('t welk ook den anderen professoren wel betaamt) zullen de belijdenis des geloofs der Nederlandsche kerken onderteekenen en de dienaren die zulks weigeren, zullen de *facto* van haren dienst bij den kerkeraad, of Classis opgeschort worden, ter tijd toe zij haar daarin geheelijk verklaart zullen hebben: en indien zij obstinatelijk in weigering blijven, zullen zij van haren dienst geheelijk afgesteld worden.

ARTIKEL 54.

Insgelijks zullen ook de schoolmeesters gehouden zijn: de artikelen als boven, of in de plaats van dien den christelijken catechismus te onderteekenen.

ARTIKEL 55.

Niemand van de gereformeerde religie zal hem onderstaan enig boek of schrift van hem, of van eenen anderen gemaakt of overgezet, handelende, of van de religie te laten drukken of anderzins uit te geven, dan 't zelve voor henen doorzien en goedgekeurt zijnde van de dienaren des Woords zijns Classis, of particuliere Synode, of Professoren der Theologie van deze provincien, doch met voorweten zijns Classis.

ARTIKEL 56.

Van den Doop.

Het verbond Gods zal aan de kinderen der christenen met den doop, zoo haast als men de bediening derzelven hebben kan, verzegeld worden; en dat in openbare verzameling, wanneer Gods Woord gepredikt wordt. Doch ter plaatsen daar niet zooveel predikatiën gedaan worden, zal men eenen zekeren dag der week verordenen, om den doop extraordinaarlijk te bedienen, zoo nochtans dat 't zelve zonder predikatie niet geschied.

ARTIKEL 57.

De dienaars zullen haar best doen, en daartoe arbeiden, dat de vader zijn kind ten doop presentere. En in de gemeente, daar men nevens den vader ook gevaders of getuigen bij den doop neemt, (welk gebruik, in hemzelve vrij zijnde, niet lichtelijk te veranderen is) betaamt het dat men neem, die de zuivere leer toegedaan, en vroom van wandel zijn.

ARTIKEL 58.

De dienaren zullen in 't doopen zoo de jonge kinderen als de bejaarde personen, de formulieren van de instelling en gebruik des doops, welke tot dien einde onderscheidenlijk beschreven zijn, gebruiken.

ARTIKEL 59.

De bejaarden worden door den doop de christelijke gemeente ingelijft, en voor lidmaten der gemeente aangenomen, en zijn daarom schuldig het Avondmaal des Heeren ook te gebruiken, 't welk zij bij haren doop zullen beloven te doen.

ARTIKEL 60.

De namen der gedoopten, mitsgaders de ouderen en getuigen, item den tijd des doops, zullen opgeteekend worden.

ARTIKEL 61.

Van het Avondmaal.

Men zal niemand ten avondmaal des Heeren toelaten dan die na de gewoonheid der kerken, tot dewelke hij hem voegt, belijdenis der gereformeerde religie gedaan heeft, mitsgaders

hebbende getuigenis eens vromen wandels, zonder welke ook degene die uit andere kerken komen, niet zullen toegelaten worden.

ARTIKEL 62.

Een ieder kerk zal zulke manier van bediening des avondmaals houden als zij oordeelt tot de meeste stichting te dienen. Wel verstaande nochtans dat de uitwendige ceremonien in Gods Woord voorgeschreven, niet veranderd en aller superstitie vermijd wordt, en dat na de voleinding der predikatie der gemeene gebeden op den predikstoel, het formulier des Avondmaals, mitsgaders het gebed daartoe dienende, voor de Tafel zal worden gelezen.

ARTIKEL 63.

Het avondmaal des Heeren zal ten twee maanden eens, zooveel het mogelijk is, gehouden worden: en zal stichtelijk zijn, daar het de gelegenheid der kerken lijden kan, dat op den Paaschdag, Pinksterdag en Kersdag hetzelfde geschied. Doch ter plaats daar noch geen kerkelijke orde is, zal men eerst ouderlingen en diakenen bij provisie stellen.

ARTIKEL 64.

Orde op de Predik-tijden.

Alzoo de avond-gebeden in vele plaatsen vruchtbaar bevonden werden, zoo zal in 't gebruik derzelve elke kerk volgen 't gene zij acht tot hare meeste stichting te dienen. Doch wanneer men ze begeeren zou weg te nemen, zal 't zelfde niet zonder oordeel der Classis mitsgaders de overheid der gereformeerde religie toegedaan, geschieden.

ARTIKEL 65.

Daar de lijk-predikatiën niet zijn, zal men ze niet instellen, en daar ze nu alreeds zijn aangenomen, zal naarstigheit gedaan worden om dezelve met de gevoeglijkste midelen af te doen.

ARTIKEL 66.

In tijden van oorlog, pestilentie, duuren tijd, zware vervolging der kerken en andere algemeene zwarigheden, zullen de dienaars der kerken de overheid bidden, dat door haar

authoriteit en bevel, openbare vast- en biddagen aangesteld en geheiligd mogen wezen.

ARTIKEL 67.

De gemeenten zullen onderhouden, beneven den Zondag, ook den Kersdag, Paasschen en Pinksteren, met den navolgenden dag: En dewijl in de meeste steden en provincien van Nederland, daarenboven nog gehouden worden den dag van de Besnijding en Hemelvaart Christi, zullen de dienaars overal, daar dit nog in 't gebruik niet is, bij de overheden arbeiden, dat ze zich met de andere mogen conformeren.

ARTIKEL 68.

De dienaars zullen alom des Zondags ordinaarlijk in de namiddagsche predikatie, de Somma der christelijke leer in de catechismus, die tegenwoordig in de Nederlandsche kerken aangenomen is, vervat, kortelijk uitleggen, alzoo dat dezelve jaarlijks mag ge-eindigd worden, volgende de afdeeling des catechismus zelfs daarop gemaakt.

ARTIKEL 69.

In de kerken zullen alleen de 150 Psalmen Davids, de Tien Geboden, het Vader Onze, de 12 Artikelen des Geloofs, de Lofzangen Maria, Sacharia, Simeon, gezongen worden. 't Gezang, O God, die onze Vader zijt, wordt in de vrijheid der kerken gesteld, om 't zelve te gebruiken of na te laten. Alle andere gezangen zal men uit de kerken weren, en daar er eenige al bereid ingevoerd zijn, zal men dezelve, met de gevoegelijkste middelen afstellen.

ARTIKEL 70.

Alzoo bevonden wordt, dat tot noch toe verscheiden gebruiken in huwelijksche zaken alom onderhouden zijn, en nochtans wel oorbaar is gelijkvormigheid daarin gepleegd te worden, zoo zullen de kerken blijven bij 't gebruik, 't welk zij conform Gods Woord en voorgaande kerkelijke ordonnantien tot nog toe onderhouden hebben, tot dat bij de hooger overheid (die men daartoe met den eersten zal verzoeken) een generale ordinantie, met advies der kerk-dienaren, daarop gemaakt zal zijn, tot dewelke deze kerk-ordening haar, in dit stuk refereert.

ARTIKEL 71.

Van de Censure en Kerkelijke Vermaningen

Gelijkerwijs de christelijke straf geestelijk is, en niemand van den burgerlijken gericht en straf der overheid bevrijd, alzoo worden ook benevens de burgerlijke straf, de kerkelijke censure noodzakelijk vereischt, om den zondaar met de kerk en zijnen naasten te verzoenen, en de ergernissen uit de gemeente Christi weg te nemen.

ARTIKEL 72.

Wanneer dan iemand tegen de zuiverheid der leer of vromigheid des wandels zondigt, zoover het heimelijk is, en geen openbare ergenis gegeven heeft, zoo zal den regel onderhouden worden, welk Christus duidelijk voorschrijft. Matth. 18.

ARTIKEL 73.

De heimelijke zonden, waarvan de zondaar bij een in 't bijzonder, of voor twee of drie getuigen vermaand zijnde, berouw heeft, zullen voor den kerkeraad niet gebracht worden.

ARTIKEL 74.

Zoo iemand van een heimelijke zonde van twee of drie personen in der liefde vermaand zijnde, geen gehoor geeft, of anderzins een openbare zonde bedreven heeft, zulks zal den kerkeraad aangegeven worden.

ARTIKEL 75.

Van al zulke zonden die van haar natuur wegens openbaar, of door verachting der kerkelijke vermaning in 't openbaar gekomen zijn, zal de verzoening (wanneer men zekere teekenen der boetvaardigheid ziet) openbaarlijk geschieden, door het oordeel der kerkeraad, en ten platten lande, of in mindere steden, daar maar eenen dienaar is, met advies van twee genabuurde kerken, in zulken vorm en manier als tot stichting van een iedere kerk bekwaam zal geoordeeld worden.

ARTIKEL 76.

Zoo wie hardnekkiglijk de vermaning der kerkeraad verwerpt; item die een openbare of anderzins een grove zonde

gedaan heeft, zal van het avondmaal des Heeren afgehouden worden. En indien hij afgehouden zijnde, na verscheiden vermaningen geen teeken der boetvaardigheid bewijst, zoo zal men ten laatste tot de uiterste remedie, namelijk de afsnijding komen, volgende den vorm naar het Woord Gods daartoe gesteld; doch zal niemand afgesneden worden, dan met voorgaande advies der Classis.

ARTIKEL 77.

Aleer men tot de afsnijding komt, zal men de hardnekkigheid des zondaars der gemeente openlijk te kennen geven, de zonden verklarende, mitsgaders de naarstigheid aan hem bewezen in 't bestraffen, afhouden van het avondmaal, en menigvuldige vermaningen; en zal de gemeente vermaand worden hem aan te spreken, en voor hem te bidden. Zoodanige vermaningen zullen er drie geschieden. In den eersten, zal den zondaar niet genoemd worden, opdat hij eenigzins verschoond wordt: In den tweeden, zal met advies der Classis zijnen naam uitgedrukt worden. In den derden, zal men de gemeente te kennen geven, dat men hem, tenzij dat hij hem bekeere, van de gemeenschap der kerken uitsluiten zal, opdat zijn afsnijding, zoo hij hardnekkig blijft, met stilzwijgende bewilling der kerken geschied. Den tijd tusschen de vermaning zal in 't oordeel der kerkeraad staan.

ARTIKEL 78.

Wanneer iemand, die ge-excommunicert is, hem wederom wil verzoenen met de gemeente door boetvaardigheid; zoo zal hetzelfde voor de handeling des avondmaals, of anderszins na gelegenheid, te voren de gemeente aangezegd worden, ten einde hij ten naastkomende avondmaal (zoover niemand iets weet voort te brengen ter contrarie) openbaarlijk met professie zijner bekeering weder opgenomen wordt, volgens het formulier daarvan zijnde.

ARTIKEL 79.

Wanneer de dienaars des goddelijken Woords, ouderlingen of diakenen een openbare grove zonde bedrijven, die de kerk schandelijk, of ook bij de overheid strafwaardig is, zullen wel de ouderlingen en diakenen terstond door voorgaande

oordeel der kerkeraad derzelve en der naastgelegen gemeente van haren dienst afgezet, maar de dienaars opgeschorst worden. Maar of zij geheel van den dienst af te zetten zijn, zal in 't oordeel der Classis staan.

ARTIKEL 80.

Voorts onder de grove zonden, die waardig zijn met opschorting of afstelling van den dienst gestraft te worden, zijn deze de voornaamste: valsehe leer of ketterij, openbare scheurmaking, openlijke plaspheemie, symonie, trouweloos verlating zijns dienst, of indringing in eens anders dienst, meinedigheid, echtbreuk, hoererij, dieverij, geweld, gewoonlyke dronkenschap, vechterij, vuil gewin, kortelijk alle de zonden en grove feiten, die den auteur voor de wereld eerloos maken, en in een ander gemeen lidmaat der kerken der afsnijding waardig zoude gerekend worden.

ARTIKEL 81.

De dienaren des Woords, ouderlingen en diakenen, zullen onder hen de christelijke censure oefenen, en elkander van de bediening harer ambt vriendelijk vermanen.

ARTIKEL 82.

Dengenen die uit de gemeente vertrekken, zal een attestatie of getuigenis harer wandel, bij advies der kerkeraad, mede gegeven worden onder den zegel der kerken, of daar geen zegel is, van twee ondertekend.

ARTIKEL 83.

Voorts zal den armen, om genoegzame oorzaak vertrekkende, van de diakenen bijstand gedaan worden, na discretie, mits aanteekenende op de rugge van hare attestatie de plaatsen daar ze henen willen, en de hulp die men haar zal gedaan hebben.

ARTIKEL 84.

Geen kerk zal over andere kerken, geen dienaar zal over andere dienaren, geen ouderling of diaken over andere ouderlingen of diakenen eenige heerschappij voeren.

ARTIKEL 85.

In middelmatige dingen zal men de buitenlandsche kerken niet verwerpen, die een ander gebruik hebben dan wij.

ARTIKEL 86.

Deze artikelen, de wettelijke ordeningen der kerken aangaande, zijn alzoo gesteld en aangenomen met gemeen accoord, dat ze (zoo het profijt der kerken anders vereischte) veranderd, vermeerderd of verminderd mogen en behooren te worden. Ten zal nochtans geen bijzondere gemeente, Classis of Synode toestaan zulks te doen, maar zullen naarstigheid doen om die te onderhouden, tot dat anders van de Generale of Nationale Synode verordend wordt.

Alzoo gedaan en besloten in de Nationale Synode binnen Dordrecht, den 28 Mei, 1619. In kennis van ons ondergeschreven.

[En was ondertekend,]

JOHANNES BOOGERMANNUS, *Synode Praeses.*

JACOBUS ROLANDUS, *Assessor.*

HERMANUS FAUKELIUS, *Praesidis Assessor.*

SEBASTIANUS DAMMAN, *Synode Scriba.*

FESTUS HOMMIUS, *Synode Scriba.*

Wij met rijpe overlezing en examinatie derzelve *Kerk-ordening* gedaan door Cantzler en raden met toedoen van onze speciale daartoe gecommiteerden uit de respectieve quartieren, en op alles gelet hebbende, en vindende, dat dezelve *Kerk-ordening* niet langer uitstel kan verdragen, hebben goed gevonden tot rust en eenigheid der kerken in dezen vorstendom en Graafschap dezelve kerk-ordening te approberen, en ratificeren bij dezen, uitgenomen de kleine verandering en duidelijke interpretatie: Zoo wij na de constitutien van particuliere Kerken, Classis, Synoden, mede oog genomen hebbende op de constitutie en regeering van dezen vorstendom en Graafschap, bevonden het sticht- en oorbaarlijk te zijn. Ordenen daarom en bevelen hiermede de dienaren des Goddelijken Woords, Kerkeraden, Classicale en Synodale vergaderingen, en voorts alle anderen van wat kwaliteit en conditie die zijn, en deze eenigzins aangaan mag, hem in dezen na de voorsz. kerk-ordening, haar in hare respectieve kerk-bediening te reguleren, alles bij provisie ter tijd en tot dat anders over dezelve kerk-ordening, bij de gezamenlijke

Unieerde provincien, of bij ons nader en speciaalder geordeneerd zijn zal, ook mede ongekreukt dezer landschaps resolutie voor dezen op 't stuk en beleid der kerken genomen. Aldus gedaan te Arnhem den 21 Juli, 1620.

Onderstond, ter ordenantie als boven,

[en was ondertekend,]

J. DIBBETS.

Volgen de artikelen daarin de veranderingen en interpretatie gedaan is: Waarop deze Kerk-ordening bij de Ed. Mog. Heeren Staten des Vorstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen is gearresteerd.

ARTIKEL 11.

Op de andere zijde zal den kerkeraad als representerende de gemeente, ook gehouden zijn te bevorderen dat hare dienaars van behoorlijk onderhoud mogen voorzien worden; zal ook den kerkeraad dezelve hare dienaars niet verlaten zonder kennis en oordeel der Classis, dewelke ook bij gebrek van onderhoud zullen oordeelen of de voorsz. dienaars te verzetten zijn of niet.

ARTIKEL 13.

Zoo het geschied dat eenige dienaars door ouderdom, ziekte of anderzins onbekwaam worden tot oefening harer diensten, zoo zullen zij nochtans des niet te min de eer en den naam eens dienaar behouden, en van de kerk, die zij gediend hebben, eerlijk in hare nooddrift verzorgd worden.

ARTIKEL 41.

De Classes zullen met consent van de overheid en respectieve kwartieren op derzelve goedvinden tweemaal des jaars mogen vergaderen, en niet tot meerderen tijd ten ware de nood van de kerk in de respectieve kwartieren zulks kwamen te vereischen, en de voorsz. overheid en de gedeputeerden van de kwartieren voorgedragen zijnde, haar consent daarover verkregen wordt. En zullen dezelve Classicale vergaderingen bestaan uit genabuurde kerken, dewelke elk eenen dienaar en eenen ouderling ter plaats en tijd bij hem in 't scheiden van elke vergadering goedgevonden, daar henen met

behoorlijke credentie afvaardigen zullen, in welke zamenkomst de dienaars bij beurten, of andersints, die van de vergadering verkoren word, presideren zullen, nogtans dat dezelve niet tweemaal aan een zal mogen verkoren worden: Voorts zal de præses onder anderen een iegelijk afvragen, of zij in hunne kerken hunne kerkeraad-vergadering houden, of de kerkelijke discipline geoeffend word; of de armen en scholen bezorgd worden. Ten laatsten, of er iets is daarin zij het oordeel en hulp der Classis tot regte instelling harer Kerken behoeven. De dienaar dien 't in de voorgaande Classis opgeleid was, zal een korte predikatie uit Gods Woord doen, van dewelke de andere oordeelen, en zoo daar in ontbreekt, aanwijzen zullen. Ten laatsten, zullen in de laatste vergadering voor de Particuliere Synode verkoren worden, die op dezelve Synode gaan zullen.

[Was geteekend]

J. DIBBETS.

HANDELINGEN

*der Nationale Synode gehouden te Dordrecht, nadat de Uit-
heemsche Theologanten vertrokken waren.*

DE 155 SESSIE.

Den 13 Mei, des Maandags voor den middag.

Is voorgesteld, dat dit het goedvinden was van de Heeren Politieke Commissarissen, dat de (*Canones*) artikelen van de kerk-ordening, beraamt in de laatst gehouden Nationale Synode, van deze Synodus zouden overzien en ge-examineerd worden.

De gedeputeerde van de Zuid Hollandsche kerken hebben begeert en aangehouden, dat de noch resteerende *gravamina* aangaande de leer, eerst mochten afgedaan worden, eer men kwam tot verhandeling van die dingen, die tot de regeering der kerk behooren. De præses heeft haar beloofd, dat men daar na die *gravamina* zoude voornemen, als de verhandelingen van de kerk-ordening zoude ten einde zijn; op welke conditie en beloften zij haar tevreden hebben gehouden.

Zijn opgelezen de (*Canones*) artikelen van de kerk-ordening, gesteld in de laatste Nationale Synodus gehouden houden in 's-Gravenhage in het jaar 1586.

Is goed gevonden, de Latijnsche, Fransche en Nederduitsche exemplaren van de Nederlandsche belijdenis met elkander te vergelijken, dewijl in alle de editien eenige verscheidenheid in sommige woorden werd gevonden, om uit de editien van deze drie talen een exemplaar te formeren, en en hetzelfde voor de toekomstige te autoriseren, en in deze vergelijking inzonderheid te letten op het exemplaar in de Nederlandsche Fransche kerken tot nog toe voor authentiek gehouden. Tot dit werk zijn gedesigneert Antonius Thysius, Hermannus Faukelius, Daniel Colonius, Festus Hommius, en Godefridus Udeannus.

DE 156 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

De (*Canones*) artikelen van de kerk-ordening zijn in de substantie van alle de gedeputeerden, predikanten en ouderlingen, van ieder provincie geaprobeert. Eenige verklaarden, dat zij in hare provincien bijzondere kerk-ordeningen hadden, door autoriteit van de Staten van hare provincien bekrachtigd, in substantie met deze overeenkomende. Is goed gevonden, de Heeren Staten Generaal te verzoeken, dat hare Hoog Mog. gelieven met hare autoriteit en approbatie, deze (*Canones*) artikelen te versterken, opdat ze doorgaans in de Nederlandsche kerken kracht zoude mogen hebben, van openbare wetten, en des te naauwer tot vrede en stichting der kerken onderhouden.

Is gehandeld van het *jus patronatus*, gelijk men dat noemt, of niet hetzelfde eenigzins, of ten eenemaal, uit de Nederlandsche kerken zoude kunnen geweert, of ten minsten bepaald worden dat de kerk daardoor geen schade kwam te lijden. De Heeren Commissarissen hebben te kennen gegeven, dat het geenzins zoude kunnen wezen, dit regt geheel weg te nemen; want dat de Heeren Staten nimmermeer zoude gedoogen, dat diegene die in wettelijke possessie van dit regt zijn, henlieden datzelve door eenige kerkelijke constitutie zouden worden benomen; en derhalve dat de Synodus liever zoude willen middelen bedenken, om de misbruiken, zoo daar eenige zijn, te verbeteren, als om 't zelve geheel te vernietigen.

DE 157 SESSIE.

Den 14 Mei, des Dingsdags voor den middag.

Is beraadslaagd over de billijke bepalingen, waardoor 't gebruik van 't *jus patronatus* alzoo mocht worden omtuint, dat hetzelfde de patroonen vrij gelaten zijnde, 't gebruik van dien de kerken minder mogte præjudiceren, en de misbruiken, zooveel mogelijk, in 't toekomende verhoed. Tot welk einde geordeneerd is, aan de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal over te leveren deze volgende artikelen, en te verzoeken, dat zij dezelve aan de respectieve provincien gelieven te recomanderen.

ARTIKEL 1. Dat het *jus patronatus* niemand worde toegestaan, dan die voor haar Hoog Mog. klaar kan doen blijken, dat hij daarvan is in deugdlijke possessie, opdat de kerk niet te vergeefs met onnoodige lasten worde bezwaard.

ART. 2. Dat de patroonen geen ander recht gegeven wordt, dan om een bekwaam persoon te presenteren; alzoo zij zelfs onder 't pausdom geen ander recht gehad hebben.

ART. 3. Dat de patroonen de dienaren der kerken van zulken onderhoud voorzien, als behoorlijk is, en van gelijke dienaren der kerken genooten werd: zonder ooit toe te laten dat zij met iemand over het traktement zoo zouden handelen, als of zij hem huurden; of zoo een presenteren, die minder traktement voor den dienst zoude eischen.

ART. 4. Dat de presentatie geschied binnen twee, of ten hoogsten drie maanden, nadat den dienst zal begonnen hebben te vaceren; en zoo niet, dat zij voor die reis, wegens deze nalatigheid, van 't recht van presentatie zullen verstoken zijn.

ART. 5. Dat de patroonen zulken persoon presenteren die buiten alle suspitie is van ongezondheid in de leer, die ook van een goed leven is, en met zulke gaven voorzien, dat hij de gemeente aangenaam zij, en dezelve genoeg kan geven.

ART. 6. Dat de kerken het volle recht behouden, om den gepresenteerden persoon te weigeren, zoo zijne gaven of manieren de kerk niet wel gevallen; opdat geen predikant tegen haren dank wordt opgedrongen.

ART. 7. Dat de persoon, zijnde gepresenteerd, en van de kerk aangenomen, nadat de Classis daarvan zal wezen verzeerd, voorts na de (*Canones*) artikelen der kerk-ordening in de Classis zal worden ge-examineerd; de kerk voorgesteld, en in den dienst bevestigd.

ART. 8. Dat de verschillen, zoo misschien eenige tusschen de patroonen en de kerken over deze presentatie mochten ontstaan, bijgeleid of geslegt worden van de Classis, of van de particuliere Synoden.

ART. 9. Dat den patroon geen macht heeft, om den

predikant van hem gepresenteert, en wettelijk in den dienst bevestigd, door zijne eigen autoriteit alleen, zonder 't oordeel der Classis of Synode, van zijnen dienst af te zetten.

DE 158 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

Zijn voorgesteld eenige *gravamina*. 1. Aangaande de *Visitatores* der kerken en haar ambt. 2. De gedeputeerden der provinciale Synoden. 3. De correspondentie tusschen de particuliere Synoden van ieder provincie. 4. De bevoordering van ongeletterde tot bediening des Woords. 5. De stemmen der predikanten in de Classen; namelijk, of meer predikanten uit eene kerk tot het Classis komende, ieder in 't zelfve een stem behoort te hebben. 6. Eindelijk, aangaande het instellen van een bekwaam formulier van onderteekening der belijdenis, en de catechismus, voortaan te doen van alle, die in de kerkelijke bediening zijn; hetwelk alles in deliberatie is genomen.

DE 159 SESSIE.

Den 15 Mei, des Woensdags voor den middag.

De collegien hebben elk hare advisen over de voorgestelde *gravamina* ingebracht; en is daarover met de meeste stemmen geresolveert, als volgt:

1. Elke Classis zal eenige predikanten uit de haren deputeren, ten minste twee, van de oudste, ervarendste, en voorzichtigste, die jaarlijks al de kerken, zoowel in de steden als ten platten lande, visiteren en naarstiglijk letten, of de predikanten, ouderlingen en schoolmeesters haar ambt getrouwelijk waarnemen, bij de zuiverheid der leer blijven, de orde bij de kerk aangenomen in alle deelen onderhouden, en de stichting der kerk, mitsgaders ook de jeugd, naar haar vermogen, behoorlijk met woorden en werken bevorderen, dat ze diegene, die misschien in het een of het ander gedeelte harer ambt te traag worden bevonden, in tijds broederlijk vermanen; en met raad en daad helpen, ten einde alles tot vrede, stichting, en ten besten der kerken en scholen gericht wordt. En zal ieder Classis vrij staan de *Visitatores* in deze bediening te continueren, zoolang het de Classis zullen goed

vinden; ten ware misschien dat de *Visitatores* zelve, om gewichtige redenen, waarvan 't Classis oordeelen zal, begeerden ontslagen te wezen, Art. 44.

2. Ieder Synodus zal ook eenige deputeren, om alles wat Synodus besloten heeft uit te voeren, zoo bij de hooge overheid, als bij de respectieve Classen onder die Synodus resorterende; als ook, om alle te zamen, of in minder getal, alle de *examina* van nieuw aankomende predikanten bij te wonen; en voorts in alle voorvallende zwarigheden de Classis de behulpzame hand te bieden; opdat de goede eenigheid, orde, en zuiverheid der leer, behouden en verzekerd worden. En zullen deze gedeputeerden van alle hare handelingen nauwe notitie houden, en den Synodus, zoo wanneer het haar werd afge-eischt, daarvan rekenschap geven. Ook zullen zij uit den dienst niet scheiden, voor en aleeer de Synodus zelfs haar zal ontslaan. Art. 49.

3. Het zal ieder Synodus vrij staan, correspondentie, zoo men dat noemt, te verzoeken en te houden met de naburige Synodus of Synoden, op zulk een wijze, als zij het achten zullen tot de meeste stichting te dienen. Art. 48.

4. Men zal geen schoolmeesters, handwerks-lieden, of andere die in de talen, vrije kunsten, en de Theologie niet gestudeerd hebben, tot den dienst des Woords vorderen, tenzij men verzekerd zij van hare bijzondere gaven, godzaligheid, nederigheid, zedigheit, uitmuntend verstand, voorzichtigheit, en welsprekendheit. Zoo wanneer dan zoodanige personen begeeren tot den dienst gevorderd te worden, zullen zij eerst van de Classis (indien 't de Synodus belieft) ge-examineerd worden, en indien zij in het examen bestaan, zullen ze haarselven eenen geruimen tijd, in 't heimelijk, in 't prediken oefenen; en dan zal men voorts met haar handelen, zooals men zal oordeelen stichtelijk te wezen. Art. 8.

5. Daar in eene kerk meer predikanten zijn dan een, zullen die alle te zamen in de Classis mogen verschijnen, en hare keurstemmen hebben, ten ware misschien in zaken die hare personen of kerken in 't bijzonder aangaan. Art. 42.

6. Is vastgesteld, te concipieren een accuraat formulier van onderteekening, waarna de kerk-dienaars, de belijdenis,

de catechismus, en de verklaring der Synodi Nationalis over de vijf Remonstrantsche artikelen, zullen onderteekenen, om haar rechtzinnigheid klaarlijk te betuigen, en sommige verkeerde uitvluchten omtrent de onderteekening voor te komen.

Zijn voorgesteld eenige andere *gravamina* der Synoden, ten einde elk collegie daarover in de naaste Sessie zijn advies zoude inbrengen, als 1. Van de eenparigheid te houden omtrent de feestdagen, kerkelijke gezangen, en de bediening des doops aan de kinderen en de bejaarde personen. 2. Van den doop der mispriesteren, die in deze landen omzwerven; der wederdoopers, en der ge-excommuniceerden. 3. Van de openbare bevestiging des huwelijks dergener die nog niet gedoopt zijn. 4. Van de correspondentie te houden met de Uitheemsche, en inzonderheid met de Fransche kerken. 5. Van een generale huwelijks-ordinantie over alle de vereenigde provincien. 6. Van een nauwer discipline over de gemeente en voornamelijk over degene die in kerkelijke bediening zijn.

DE 160 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

Is voorgelezen een formulier uit de advisen van al de collegien, nopende de orde in 't beroepen der kerk-dienaren, waarover gedelibereerd zijnde, heeft hetzelfde nog niet allen evenwel bevalen. En zijn derhalven de collegien vermaant, in bedenken te willen nemen, of men niet dat formulier zoude kunnen laten, met bijvoeging van deze clause, dat het elke provincie zal vrij staan, behoudende al 't geen tot de substantie van de beroeping behoort, in sommige omstandigheden te blijven bij die orde die in hare provincie aangenomen en gebruikelijk is.

DE 161 SESSIE.

Den 16 Mei des Donderdags voor den middag.

Is voorgelezen een ander formulier van beroeping der kerk-dienaren, bij de praeses geconsipieert, hetwelk in sommige dingen veranderd, aldus is geaprobeert:

De wettelijke beroeping dergene die voor dezen in dienst niet zijn geweest, zoowel in de steden, als ten platten lande,

bestaat eerstelijk, in de verkiezing, dewelke na voorgaande bidden en vasten geschieden zal, door den kerkeraad, en de diakenen, en dat niet zonder goede correspondentie met de christelijke overheid derzelve plaats, en voorweten van de Classis, daar 't zelve tot nog toe gebruikelijk is geweest. Ten tweeden, in het examen, zoo van de leer als leven, 't welke staan zal aan de Classis, in 't bijwezen van de gedeputeerden der Synode, of eenige derzelve. Ten derden, in de approbatie der overheid, en daarna ook van de ledematen der kerk, wanneer de naam des beroepenen predikant den tijd van veertien dagen afgekondigd zijnde, geen verhindering daartegen wordt voortgebracht. Ten laatsten, in de openbare bevestiging voor de gemeente, dewelke geschieden zal met behoorlijke stipulatiën, afvragingen, vermaningen, gebeden, en oplegging der handen, van den predikant die deze bevestiging doet, of van eenen anderen, zoo daar meer predikanten tegenwoordig zijn, volgens het formulier daarover ingesteld en gebruikelijk. Doch aan de predikanten, die tot den dienst der kerken onder 't Kruis zullen gezonden worden, en dan eerst aan den dienst komen, en zal de oplegging der handen in de Classicale vergadering mogen geschieden. Art. 4.

Wat de predikanten aangaat, die te voren in actuele bediening des Woords zijnde, tot een andere gemeente beroepen worden, derzelve beroeping zal desgelijks geschieden, zoowel in de steden, als ten platte lande, bij den kerkeraad en diakenen, met advies en approbatie der Classis, en met correspondentie te voren gemeld. En zullen de beroepen predikanten aan de kerkeraad vertoonen goede kerkelijke *attestatiën* van leer en leven. Nadat ze dan op deze wijze zullen beroepen zijn, zal men ze de overheid derzelve plaats voorstellen, alsook de gemeente zelfs den tijd van veertien dagen als boven; en daarna zullen ze met voorgaande stipulatiën en gebeden, als gezegd is, bevestigd worden, onverminderd in 't gene gezegd is, een iegelijk deugdelijk regt van presentatie, of eenigerhande regt, voor zooveel hetzelfde stichtelijk kan worden gebruikt, zonder nadeel van Gods kerk en de (*Canones*) artikelen der kerk-ordening. Waarop de hooge overheid en de Synode der respective provincien, verzocht

worden, wel te willen letten, en ten besten der kerken hier in noodig orde te stellen. Art. 5.

Is ook goed gevonden, dat men de examina van da bedienaren des Goddelijken Woords in de Classis niet zal doen, dan in 't bijwezen van eenige van de gedeputeerden der Synode. En dat tot dien einde de dag van 't examen haar van de Classis tijdig zal worden bekend gemaakt.

Is voorgelezen het artikel van minnelijke correspondentie te houden tusschen de christelijke magistraten en de kerk dienaren, 't welk goed gevonden is de overige van de (*Canones*) artikelen der kerk-ordering bij te voegen in manier als volgt:

Gelijk het ambt der christelijke overheid vereischt den H. kerkdienst op alle manieren te bevorderen, en denzelven met haar exempel de onderdanen te recommanderen, en de predikanten, ouderlingen en diakenen in alle voorvallende zwaarigheden de behulpzame hand te bieden, en de welgestelde kerk-ordering te handhaven. Alzoo zijn alle predikanten, ouderlingen en diakenen gehouden de gansche gemeente vlijtiglijk en oprechtlijk in te scherpen, de gehoorzaamheid, liefde en eerbiedigheid, die ieder van haar de overheden schuldig is; en moeten alle kerkelijke personen, met haar exempel, in dezen de gemeente voorgaan, en door behoorlijk respect en correspondentie, de gunst der overheid tot de kerken trachten te verwekken, en te behouden, ten einde een ieder zijn ambt getrouwelijk waarnemende, van wederzijden alle kwaad nabedenken, en wantrouwen tegen gegaan, en de goede eendracht ten beste der kerk wordt behouden.

DE 162 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

De collegien hebben elk hare adviessen ingebracht over de laatst voorgestelde *Gravemina*, en is over elk in 't bijzonder aldus geresolveert.

1. De kerken zullen onderhouden, behalven den dag des Heeren, ook den Kersdag, Paasschen en Pinksteren, met den volgenden dag. En dewijl in de meeste steden en provincien van Nederland, daarenboven nog onderhouden worden den dag der Besnijdenis, en der Hemelvaart Christi, zullen de

predikanten overal daar dit nog niet in gebruik is, bij de overheid arbeiden, dat in dit deel met de andere kerken een eenparigen voet mag worden gehouden. Art. 67.

In de kerken zullen alleen gezongen worden de 150 Psalmen Davids, de Tien Geboden, 't Gebed des Heeren, de Artikelen des Geloofs, de Lofzangen Maria, Zacharia, Simeonis, 't gezang: o God! die onze Vader zijt, enz., wordt in de vrijheid der kerken gelaten, dat ze 't zelve gebruiken of niet, zooals zij goed vinden. De overige van de gezangen zal men uit de kerk weren, en zoo er misschien eenige alreeds in de kerken zijn ingevoerd, zullen die op de gevoeglijkste wijze nagelaten worden.

De bedienaren des Goddelijken Woords zullen in het doopen, zoo der jonge kinderen, als der bejaarde personen, gebruiken de formulieren van de instelling en het gebruik des doops, welke tot dien einde distinctelijk beschreven zijn. Art. 58.

Bejaarde personen worden door den doop de christelijke kerk ingelijft, en tot lidmaten der kerk aangenomen, en zijn derhalven gehouden, zich ook tot het gebruik van het H. Avondmaal des Heeren te begeven, 't welke als ze gedoopt worden, ook beloven moeten. Art. 59.

2. Men zal den doop der papen, die in deze landen omzwerven, en der mennisten, niet zonder merkelijke reden herhalen, maar naarstelijk onderstaan, of de form en de substantiele dingen des doops onderhouden worden; hetwelk bevonden zijnde, zoo zal men den doop geenzins herhalen. Zal ook hetzelfde gehouden worden van den doop die van een ge-excommuniceert predikant bediend werd, zoo hij een ordinaire beroeping van eenige vergadering heeft. Op al hetwelk de kerk naarstiglijk zal onderzoeken en acht geven.

3. De huwelijken dergene die door den doop der christelijke gemeente nog niet zijn ingelijft, zal men met den publieken en solemnelen zegen in de kerk niet mogen bevestigen, voor en aleeer ze den doop ontvangen hebben.

4. Op wat wijze men met Uitheemsche, en inzonderheid met de Fransche kerken correspondentie kan en moet houden, zal met de Heeren Staten Generaal gecommuniceert worden.

5. Ook zal men van dezelve haar Hoog Mog. verzoeken, dat door hare autoriteit met den eersten worden gemaakt en gepubliceert een huwelijks-ordenantie in welke over de voornaamste zware voorvallen iets zeker wordt gestatueerd, en eenpariglijk door de geheele vereenigde Nederlanden onderhouden.

6. Alle kerken zullen ernstiglijk worden vermaant de (*Canones*) artikelen der kerk-ordening van de discipline, zoo des volks, als inzonderheid dergene die in kerkelijke bediening zijn, naarstelijk en strictelijk te onderhouden. Waarop de visitatores der kerken vooral zullen letten, dat de kerken in deze deelen niet nalatig zijn.

Zijn daarenboven noch eenige andere *gravamina* voorgesteld. 1. Aangaande de bediening des doops buiten de kerkelijke vergaderingen, als aan dood kranke kinderen, andere kranken en die ter dood verwezen zijn. 2. Van zekere proefjaren te stellen, voor diegene die uit het pausdom tot ons overkomen, alear ze tot den kerkdienst toegelaten worden. 3. Van de goede orde der scholen, zoo hooge of universiteit, als mindere of trivale. 4. Van de bevestiging der huwelijken met ge-excommuniceerden, en met degene die van de gereformeerde kerken vreemd zijn. 5. Van het weren van de profanatie des Sabbaths. 6. Van de bediening der hemelijke kerken onder 't Kruis. 7. Van de voortplanting des evangeliums in Oost-Indien, en andere plaatsen die onze natie pleegt te bezoeken.

Is goed gevonden te onderwerpen een accuraat formulier van onderteekening van de belijdenis, de catechismus en de verklaring der Synode Nationalis, waarmede alle kerk-dienaren haar overeenstemming in de rechtzinnige leer klaarlijk betuigen, en de uitvluchten van sommige waarmede zij de kerken plegen te bedriegen, verhoed worden: Item, een formulier van vragen den bejaarden in haren doop voor te houden. En is dat werk opgelegd die van Gelderland, Zuid Holland, Zeeland en Groningen.

DE 163 SESSIE.

Den 16 Mei des Vrijdags voor den middag.

Zijn voortgebracht de adviessen en oordeelen der respec-

tieve collegien, op de vorige *gravamina*, en is daarover aldus geresolveert:

1. Men zal den doop aan kranke kinderen, of zieke buiten de vergadering der kerk niet bedienen, dan in zeer grooten nood, en dat met voorweten, en in 't bijwezen der kerke-raad, ook niet aan verwezene misdadigen dan met advies der gedeputeerden der Classis.

2. Nieuwelingen, priesters, en monniken, en alle die eenige secte verlaten hebben, zullen tot den kerkdienst niet toegelaten worden, dan met groote zorgvuldigheid en voorzichtigheid, nadat ze een geruimen tijd eerst wel beproefd zijn.

3. In die provincien daar universiteiten of hooge scholen zijn, zullen de Heeren Staten van dezelve provincien verzorgd worden, dat ze in de bestelling van dezelve scholen gelieven te letten op deze navolgende artikelen:

ARTIKEL 1. Dat over de regeering van de academien gesteld worden geleerde mannen, leden der gereformeerde kerk, waarvan men verzekerd is, dat ze de leer van 't begin der reformatie bij ons aangenomen, zijn toegedaan.

ART. 2. Dat de curatoren der academien niet altijd blijven, maar alle drie of vier jaren veranderen, zoodat jaarlijks in de plaats van eenige die afgaan, andere succederen.

ART. 3. Dat behalven de politieke personen, ook een predikant of twee deze zorg en opzicht worden aanbevolen, om te nauwer toezicht te hebben op de Theologische Faculteit.

ART. 4. Dat tot de professie der Theologie niemand beroepen wordt, dan met toestemming der Synode, en deszelfs gedeputeerden; welke het vrijstaan zal uit ieder Classis eenige predikanten bijeen te roepen, om over deze beroeping met elkanderen te beraadslagen, zoo mogelijk dezelve tot het naastkomend Synodus niet kon uitgesteld worden. En ware te wenschen dat dezen voet ook gehouden werd, in de beroeping van den regent en onder-regent van het Theologische collegie.

ART. 5. Dat in de beroeping der professoren, niet alleen der Theologie, maar ook der andere faculteiten, en wel meest

der Hebreuwsche en Grieksche talen, als ook der philosophie, goede zorg wordt gedragen, dat geene andere beroepen worden, dan die uitmuntend in geleerdheid en verstand, en die vermaart zijn; aan welke godzaligheid en vroomheid des levens niet getwijfeld wordt. En die haar vast houden aan de van ouds gereformeerde leer, en noch rechtvaardige redenen tot suspicie van onzuiverheid in de leer gegeven hebben.

ART. 6. Dat alle professoren van ieder faculteit en kunst, tot betuiging van hare overeenstemming in de rechtzinnige leer, in den aanvang van hare bediening de formulieren van eenheid, de belijdenis en de catechismus dezer kerken onderteekenen.

ART. 7. Dat het de professoren der filosofie en talen niet toegelaten wordt in hare lessen of disputatien, Theologische materien of geschillen te verhandelen, voor dat ze de zaak met de Theologische faculteit gecommuniceert, en verlof daartoe verkreuen hebben.

ART. 8. Dat de professoren der Theologie verboden worden nieuwe gevoelens voor te stellen, strijdende tegen die in de kerk aangenomen; en niet toegelaten problematiec eenige scrupelen tegen de aangenomen leer lichtvaardiglijk te moveren.

ART. 9. Of 't niet geraten zij dat de professoren der Theologie, en de regenten der Theologische collegien in de Synodus verschijnen, en aldaar rekenschap geven van hare leer, en het oordeel der Synode zijn onderworpen.

ART. 10. Dat de *alumni* der kerken, zoo die in de collegien, als die elders wonen, dikmaal ge-examineerd worden, en dat in 't bijwezen der gedeputeerden der Synode.

En wat aangaat de triviale scholen, zullen de Heeren Staten Generaal verzocht worden, dat met advies van eenige geleerde mannen, die haar op de manier van onderwijzing der jeugd allerbest verstaan, een generale school-orde wordt be-raamd en vastgesteld, waardoor de gebreken die doorgaans in de scholen gevonden worden, gebeterd, en (zoo veel mogelijk) eenparigheid gehouden wordt in de onderwijzing van de jeugd, vooral in de regelen van de Grammatica, Dialectica en Rhetorica.

4. Dat 't onbetamelijk is, huwelijken aan te gaan met ge-excommuniceerde, en die van de gereformeerde kerk gansch vreemd zijn, met den solemnelen zegen in de gereformeerde kerken openlijk te bevestigen.

5. Dat men de Hoog. Mog. Heeren Staten Generaal zal verzoeken, dat de veelvuldige en dagelijks overal in deze provincie toenemende profanatien des Sabbaths, door nieuwe en scherpe plakaten mogen worden geweerd en voorgekomen.

Bij occasie van de orde op het weren van de profanatien des Sabbaths, is overwogen de kwestie van de noodzakelijkheid der onderhouding van den dag des Heeren, die men in de kerken van Zeeland begonnen te ventileren, en zijn de heeren professoren verzocht, in 't bijzonder met de broederen van Zeeland over de kwestie een vriendelijk conferentie aan te stellen, en met eenen te dispiceren, of niet eenige zekere generale regelen met gemeene toestemming zouden kunnen begrepen en gesteld worden, binnen welke limiten beide de partijen in 't verhandelen van deze kwestie, zich zoo lang zouden houden, tot dat in 't naaste Nationale Synode, over deze kwestie nader zoude onderzoek worden gedaan.

Is goed gevonden de zaak van de heimelijke kerken, in de deelen van Nederland onder den Spangiaart onder het kruis zuchtende, aan haar Hoog. Mog. de Staten Generaal ernstig te recommanderen, of het gebeurde dat er nog te eenigen tijd van verlenging van den Trevis of conditie van vrede wierd gehandeld.

DE 164 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

De regelen aangaande de onderhouding van den Sabbath, of dag des Heeren, bij de heeren professoren, met toestemming van de broederen van Zeeland ontworpen, zijn voorgelezen en geaprobeert, en zijn deze navolgende:

1. In het vierde gebod der Goddelijke Wet is iets ceremoniaals en iets moraaals.
2. Ceremoniaal is geweest de rust van den zevenden dag na de schepping, en de strenge onderhouding van denzelven dag, het Joodsche volk bijzonder opgelegd.

3. Moraal, dat een zekeren en gezetten dag, den godsdienst zij toege-eigend, en daartoe zooveel rust als tot den godsdienst en heilige overdenking deszelfs van nooden is.

4. Den Sabbath der Joden afgeschafft zijnde, moet den dag des Heeren van de christenen solemmnijk geheiligd worden.

5. Dezen dag is sedert de tijden der Apostelen in de eerste catholieke kerk altijd onderhouden.

6. Dezelve dag moet alzoo den godsdienst toege-eigend worden, dat men op denzelfen rust van alle slaafachtige werken, uitgenomen die de liefde en tegenwoordige noodzakelijkheid vereischen, mitsgaders van alle zoodanige recreatiën die den godsdienst verhinderen.

Is besloten, dat alle bedienaren des Goddelijken Woords, tot betuiging van hare overeenstemming in de rechtzinnige leer moeten onderteekenen de belijdenis en catechismus dezer kerken, mitsgaders de (*Canones*) artikelen of verklaringen dezer Synode; en om in deze onderteekening sommige verkeerde uitvluchten voor te komen, zal voor dezelve onderteekening gesteld worden dit formulier, 't welk voorgelezen en geapprobeert is.

Wij ondergeschreven bedienaren des Goddelijken Woords, resorterende onder de Classis van N. N., verklaren oprechtelijk en in goede consciëntie voor den Heere, met deze onze onderteekening, dat wij van harten gevoelen en gelooven, dat alle de artikelen en stukken der leer, in de belijdenis en catechismus der Gereformeerde Nederlandsche Kerken begrepen, mitsgaders de verklaring over eenige punten der voorzegde leer, in de Nationale Synode in het jaar 1619, te Dordrecht gedaan, in alles met Gods Woord overeenkomen: Beloven derhalven dat wij de voorzegde leer naarstiglijk zullen leeren, en getrouwelijk voorstaan, zonder iets tegen dezelve leer, 't zij openlijk of heimelijk, directlijk of indirectlijk te leeren, of te schrijven. Gelijk ook, dat wij niet alleen alle dwalingen tegen deze leer strijdende, en met namen ook die in de voorzegde Synode zijn veroordeeld, verwerpen, maar dat wij ook genegen zijn dezelve te wederleggen, tegen te spreken, en alle arbeid aan te wenden, om dezelve uit de

kerk te weren. En indien het zoude mogen gebeuren, dat wij na dezen eenig bedenken of ander gevoelen tegen deze leer kregen, beloven wij dat wij 't zelve nog openlijk nog heimelijk, zullen voorstellen, leeren of verdedigen met prediken of schrijven; dat wij 't zelve alvorens den kerkeraad, Classis of Synoden zullen openbaren, om daar ge-examineerd te worden; bereid zijnde te aller tijd ons het oordeel der kerkeraad, Classis of Synode gewilliglijk te onderwerpen; op straf dat wij hier tegen doende, met ter daad (*ipso facto*) van onze diensten gesuspendeerd zullen zijn. En indien de kerkeraad, Classis of Synodus te eeniger tijd om gewichtige redenen van nadenken, om te behouden de eenheid en zuiverheid der leer, goed vond van ons te eischen nadere verklaring van ons gevoelen over eenig artikel dezer belijdenis, der catechismus, of verklaring der Synodi Nationalis, zoo beloven wij ook mits dezen, dat wij te aller tijd daartoe zullen willig en bereid zijn, op straf als boven. Behoudens nochtans het regt van appel, ingeval wij misschien door sententie der kerkeraad, der Classis of Synode meenden bezwaard te zijn; gedurende welken tijd van appel, wij ons met de uitspraak en 't oordeel der provinciale Synode zullen tevreden houden.

Is ook besloten dat alle *rectoren* en schoolmeesters de belijdenis, de catechismus, en de verklaring dezer Synode, tot betuiging van hare overeenstemming in de gereformeerde leer onder dit formulier zullen onderteekenen.

Wij ondergeschreven rectoren en schoolmeesters van N. N., verklaren oprechtelijk in goede consciëntie voor den Heere, met deze onze onderteekening, dat wij van harten gevoelen en gelooven, dat alle de artikelen en stukken der leer in deze belijdenis en Catechismus der Gereformeerde Nederlandsche Kerken begrepen, mitsgaders de verklaring over eenige artikelen der voorzegde leer, in de Nationalen Synode te Dordrecht, in het jaar 1619 gedaan, in alles met Gods Woord overeenkomen: Beloven derhalven dat wij de voorzegde leer getrouwelijk zullen voorstaan, en de jeugd na eisch van ons beroep, en haar begrip, naarstiglijk inscherpen, op straf dat wij hier tegen doende, van onzen schooldienst zullen afgezet worden.

De kerken zullen indachtig zijn als de predikanten bij de onderteekening van 't bovenstaande formulier beloven, te aller tijd bereid te zullen zijn, om haar gevoelens van de leerstukken des geloofs, op 't verzoek der broeders, breeder te verklaren, dat zulks niet zoo te verstaan zij, alsof ze daartoe altijd, op een iegelijks believen gehouden zullen zijn, (opdat rechtzinnige leeraars niet te vergeefs verdacht worden gemaakt) maar dan eerst als ze rechtvaardige redenen van nadenken gegeven zullen hebben, waarvan het oordeel zal staan aan de kerkelijke vergadering.

DE 165 SESSIE.

Den 18 Mei, des Zaturdags voor den middag.

Is voorgelezen en ge-examineerd de Nederduitsche overzetting van de verklaring der Synode, over den eersten artikel.

DE 166 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

Is men voortgegaan in het voorlezen en examineren van de Nederduitsche overzetting der (*Canones*) artikelen der Synode over den eersten artikel.

DE 167 SESSIE.

Den 20 Mei, des Maandags, na den middag.

Is voorgelezen en ge-examineerd de Nederduitsche overzetting van de (*Canones*) artikelen, over den tweeden artikel.

DE 168 SESSIE.

Den 21 Mei, des Dingsdags na den middag.

Is voorgelezen en ge-examineerd de Nederduitsche overzetting van de (*Canones*) artikelen der Synode, over den derde, vierde en vijfde artikelen.

Alzoo de provincie van Utrecht niet voorzien was van bekwame predikanten, is de Synode verzocht om eenige uit het midden van haar te deputeren, die met de naastkomende provinciale Synoden de kerken van Utrecht, met raad en daad mogen assisteren. Op welk verzoek tot deze zaak gedeputeerd zijn Eilhardus Meenius, Sebastianus Dammannus, Johannes Dibbetius, Jakobus Triglandius, Godefridus Udemannus, en Johannes Bogermannus.

DE 169 SESSIE.

Den 22 Mei, des Woensdags voor den middag.

Alzoo Everhardus Vosculus en Johannes Schotlerius, predikanten te Kampen, voor deze Synode beschuldigd, en verscheidene malen gesiteerd zijnde, niet verschenen waren, (om welke hardnekkigheid zij voor dezen al van het predikambt zijn gesuspendeerd geweest), is goed gevonden haar zaak te onderzoeken uit de schriften aan deze Synode overgeleverd. En tot dien einde gelezen zijnde, de stukken van beschuldiging, en derzelve voornaamste bewijzen; is geoordeeld, dat ze geheel en al zullen gedepoteerd worden; en dat men dit oordeel de achtbare Magistraat, mitsgaders de kerk en Classis van Kampen, zal bekend maken; en de Magistraat verzoeken, dat ze gelieven te zorgen dat in hare plaats met ten eersten andere bekwame en rechtzinnige predikanten wetelijk mogen worden gesubstitueerd, en in plaats van de voorlezing die in de kerken geschieden, wederom publieke predikatiën aangesteld.

DE 170 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

Is voorgelezen en ge-examineerd de Nederduitsche overzetting van de voorreden en het besluit van de (*Canones*) artikelen der Synode, en dewijl in deze overzetting nog eenige dingen schenen te ontbreken, zijn Jacob Rolandus, en Antonius Walæus verzorgd, om alle de gemelde Nederduitsche overzettingen van die (*Canonus*) artikelen, wat nauwer te overzien.

DE 123 SESSIE.

Den 16 Mei des Donderdags voor den middag.

De verbeterde Fransche en Nederduitsche editien van de belijdenis der Nederlandsche kerk zijn voorgelezen: de Nederduitsche van D. Godefridus Udemannus, en de Fransche door D. Daniel Colonius, en is doorgaans reden van verbetering aangewezen.

DE 172 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

Is men voortgegaan in 't voorlezen van de gemelde ver-

betering, en hetzelfde ten einde gebracht zijnde, zijn ze alle een iegelijk verzocht, indien ze meenden, dat in deze verbetering iets aanmerkelijk overgeslagen was dat ze hetzelfde wilde aanwijzen. De praeses heeft te kennen gegeven, dat de Theologanten van Geneve hem in handen hadden gelaten, eenige notulen op onze belijdenis, waarop gelet is. Dat ook bij hem gelaten waren twee (*Monitoria*) vermaanschriften, de eene van de Theologanten uit den Paltz, de andere van de Theologanten van Hessen, die ook voorgelezen zijn. Bij welke occasie gevraagd is, of niet geraden was, in den twee-en-twintigsten artikel onzer belijdenis, in plaats van deze woorden, *en zooveel zijn allerheiligste werken die hij voor ons gedaan heeft*, te stellen, het generale woord, *gehoorzaamheid Christi*, maar alzoo deze verandering werd tegengesproken, en den tijd verlopen was, is dit uitgesteld tot des anderen daags, en zijn de broederen verzocht, collegialiter te willen antwoorden.

DE 173 SESSIE.

Den 24 Mei, deszelven daags, na den middag.

Is met eenparige stemmen van alle de collegien gedeceert bij de sententie, in de Nederlandsche en Fransche belijdenis uitgedrukt geheelijk te blijven; en dat 't geenzins geraden is eenige verandering in de woorden van de gemelde belijdenis te doen, waartoe vele gewichtige redenen zijn bijgebracht. Is nochtans op sommiger verzoek, goedgevonden, in denzelven artikel bij de woorden *voor ons*, tot nadere verklaring bij te voegen deze woorden, *en in onze plaats*.

Nadat daarna de andere ook hare aanmerkingen hadden ingebracht, en dezelve allen waren ge-examineerd, en nog eenige dingen met gemeene toestemming veranderd, zijn de exemplaren alzoo verbeterd, beide in de Nederduitsche en Fransche talen geapprobeert, en is verklaart, alleen deze exemplaren in 't volgende voor authentiek te houden, en met den aller eersten curieus te doen drukken en uitgeven.

DE 174 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

Zijn voorgelezen en geapprobeert de handelingen van eenige voorgaande sessien, tot deze tegenwoordige toe.

De gedeputeerden van verscheiden Synoden hebben te kennen gegeven, dat er nog eenige *gravamina* van hare kerken resteerden, waarover zij wel wenschten, dat in deze Synodus besluit mocht worden gemaakt, maar alzoo den tijd niet toeliet van die alle nu te handelen, is verstaan dat men dezelve tot het naaste Nationale Synodus zal overhouden. En opdat de kerken verzekerd mochten zijn, dat de gedeputeerden haar devoir hadden gedaan, hetzelfde in de acten aantekenen.

Alzoo de predikanten van Hoorn, die van de sententie der Noord-Hollandsche Synode, tot deze Synodus hadden geappelleert, en ook de gedeputeerden der Noord-Hollandsche Synode gezegd werden aangekomen te zijn, is overwogen of hare zaak in de Synodus zelfs, door eenige gedeputeerden onderzocht zoude worden. En is goedgevonden eenige uit deze Synodus te deputeren, om beide de partijen in 't bijzonder te hooren, van de zaak kennis te nemen, en aan de Synode rapport te doen. En is dezen last opgelegd D. Doctor Johannes Polyander, D. Doctor Guiljelmus Stephani, D. Balthazar Lydius, D. Godefridus Udemannus, en D. Cornelius Hillemus.

DE 175 SESSIE.

Den 25 Mei, des Zaturdags voor den middag.

Is voorgelezen de verklaring van Johannes Arnoldi Rodingenius, predikant te Hoorn; waarin hij betuigde, om redenen aan D. Praeses te kennen gegeven, zijn appel te laten varen. D. Praeses heeft ook ingebracht, dat Johannes Valesius, predikant te Hoorn, tijd had verzocht om bij hemzelve te overwegen, of hij zijn appel wilde vervolgen. Isaacus Welsingius, predikant te Hoorn, is verschenen voor de Synodus, om zijn appel te vervolgen, en heeft verzocht, dat men ten allereerst van zijn zaak kennis mocht worden genomen. Zijn ook verschenen de eerwaardige D. Petrus Plantius, predikant te Amsterdam, en D. Hermannus Gerardi, predikant te Enkhuizen, gedeputeerden der Noord-Hollandsche Synode, te kennen gevende, dat ze aangekomen en alhier verschenen waren, om van wegen de Noord-Hollandsche Synodes alhier rekenschap te geven van de sententie deszelven

Synode, tegen de predikanten van Hoorn uitgesproken, en verzochten dat die zaak met ten eersten mocht verhandeld worden. De broederen daartoe gedeputeerd, zijn vermaand, het onderzoek van deze zaak terstond in de vertrekamer bij de hand te nemen, en is haar met gemeen advies bijgevoegd D. Hermanus Faukelius, Assessor.

Is voorgelezen en geaprobeert het formulier na, dewelke de professoren der H. Theologie, de regenten en onder-regenten der Theologische collegien, de belijdenis, de catechismus en de verklaring der Synode moeten onderteekenen, aldus luidende:

Wij ondergeschreven professoren der H. Theologie in de academie te N. of wij regent en onder-regent van het Theologische collegie van N., verklaren oprechtelijk en in goede conscientie voor God, met deze onze onderteekening, dat wij van harten gevoelen en gelooven, dat alle de artikelen en stukken der leer, in deze belijdenis en catechismus der Nederlandsche Gereformeerde Kerken begrepen, mitsgaders de verklaring over eenige artikelen derzelver leer in de Nationale Synode in het jaar 1619 te Dordrecht gedaan, in alles met Gods Woord overeenkomen. Beloven derhalven dat wij de voorzegde leer naarstiglijk zullen leeren, en getrouwelijk voorstaan; zonder iets tegen dezelve leer, openlijk of heimelijk, directlijk of indirectlijk zullen leeren of schrijven: Gelijk ook dat wij niet alleen al de dwalingen daartegen strijdende, en met namen ook die in de voorzegde Synode veroordeeld zijn, verwerpen, maar dat wij ook dezelve genegen zijn te wederleggen, ons daartegen te stellen, en alle arbeid aan te wenden, om dezelve uit de kerken te weren. Doch zoo het naderhand mogelijk mocht gebeuren, dat wij tegen deze leer, of verscheidene consideratie of gevoelen mochten hebben, beloven wij, dat wij 't zelve noch openlijk, noch heimelijk zullen voorstellen, leeren of verdedigen, 't zij met predikatie, 't zij met schriften, maar dat wij 't zelve alvooren, en met orde der Provinciale Synode, daaronder wij behooren, of derzelver gedeputeerden, ten volle zullen openbaren, opdat zulk gevoelen in de voorzegde Synode volkomenlijk mag ge-examineerd worden; bereid zijnde ons zelve

het oordeel der Synode voornoemd, ten allen tijd gewilliglijk te onderwerpen, op straf dat wij hier tegen doende, van de Synode gesensureert zullen worden. En indien de Synode te eeniger tijd om gewichtige redenen van nadenken om de eenheid en zuiverheid der leer te behouden, zoude mogen goedvinden ons te vorderen tot nadere verklaring van ons gevoelen, over eenig artikel der voorzegde belijdenis, catechismus of verklaring der Synode, zoo beloven wij ook mits dezen, dat wij ten aller tijd willig en bereid zullen wezen, op straf als boven; behoudens nochtans het recht van appel ingevallen wij door de sententie der Synode meenden bezwaard te zijn. Gedurende welken tijd van appel, wij ons met het besluit en de uitspraak der Provinciale Synode te vrede zullen houden.

Is goedgevonden dat de krank-bezoekers op gelijke wijze, de belijdenis, catechismus en verklaring der Synode zullen onderteekenen, als hier voren van de rectoren en schoolmeesters is geordeneerd. Of ook en op wat wijze de ouderlingen der kerken onderteekenen zullen, wordt toegelaten ter discretie van ieder Classis en Synoden.

Is voorgelezen en geaprobeert het formulier van de bediening des doops aan de bejaarde, aldus luidende:

En alhoewel de kinderen der christenen, (onaangezien zij dit niet verstaan) uit kracht des verbonds moeten gedoopt worden, is nochtans niet geoorloofd de bejaarde te doopen, tenzij die te voren hare zonden gevoelende, belijdenis doen van hare boete, in geloove in Christum; want om deze oorzaak heeft niet alleen Johannes den Dooper, predikende na 't gebod Gods den doop der boete, tot vergeving der zonden, die hare zonden beleden, gedoopt Mark. 1: 4, en 5. Luc. 3: 3. Maar onze Heere Jezus Christus heeft ook zijne discipelen bevolen alle volkeren te leeren, en dezelve te doopen in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, Matth. 28: 19, en Mark. 16: 15. Deze beloften daarbij voegende, dat die gelooven zal, en gedoopt zal zijn, zalig zal zijn. Gelijk ook de Apostelen, (als blijkt uit de Handelingen derzelver Actor. 2: 28, en 8: 31, en 10: 47, 48, en 16: 14, 15, 31, 32, 33) volgens dezen regel, geene andere bejaarde ge-

doopt hebben als die belijdenis van haar geloof en boete gedaan hebben. Dienvolgens is hedendaags niet geoorloofd eenige andere bejaarde te doopen, als die de verborgenheden des Heiligen Doops, uit de predekatie des Heiligen Evangeliums geleerd hebben, en verstaan, en tegelijk haar geloof door mondelijke belijdenis rekenschap kunnen geven.

Aanspraak tot den bejaarde die gedoopt zal worden.

Aangezien gij N., dan ook begeert met het heilige doopsel gedoopt te worden, ten einde het u zij een zegel der inlijving in de kerk Gods, en dat blijke dat gij niet alleen de christelijke religie aanneemt, in welke gij privaatelijk van ons zijt onderwezen, daarvan gij mede voor ons belijdenis gedaan hebt, maar ook uw leven na dezelve, door Gods genade, wilt aanstellen; zult gij voor God en Zijne gemeente ongeveinsdelijk antwoorden:

Ten eersten, of gij gelooft in den eenen waarachtigen God, onderscheiden in drie personen, Vader, Zoon en Heiligen Geest, die hemel en aarde, en alles wat daarin is, uit niet geschapen heeft, en nog onderhoud en regeert, zoodat niets geschied in hemel en op aarde, zonder zijnen goddelijken wil?—Antw. Ja.

Ten tweeden, of gij gelooft dat gij in zonden ontvangen en geboren zijt, en diensvolgens een kind des toorns, van natuur ten goede gansch onbekwaam, geneigd tot alle kwaad, en dat gij met gedachten, woorden en werken, de geboden des Heeren menigmaal hebt overtreden, en of deze zonden u van harten leed zijn?—Antw. Ja.

Ten derden, of gij gelooft dat Christus, die waarachtig en eeuwig God is, en waarachtig mensch, die Zijn menscheijke natuur uit het vleesch en bloed der Maagd Maria heeft aangenomen, u tot een Zaligmaker van God geschonken zij, en dat gij door dit geloof ontvangt vergeving der zonden in Zijn bloed, en dat gij een lid Jezu Christi, en Zijner kerk, door de kracht des H. Geestes zijt geworden?—Antw. Ja.

Ten vierden, of gij alle de artikelen der christelijke religie, gelijk die hier in de christelijke kerk, uit het Woord Gods geleerd worden, toestemd, en van voornemen zijt in

dezelve leer ten einde uw leven standvastelijk te volharden; en benevens die verzaakt alle ketterijen en dwalingen, met deze leer strijdende, en belooft dat gij in de gemeenschap van onze christelijke kerk, niet alleen in 't gehoor des Woords, maar ook in het gebruik des avondmaals zult volharden?—Antw. Ja.

Ten vijfden, of gij u van harten voorgezet hebt, altijd christelijk te wandelen, de wereld en zijne kwade begeerlijkheden te verzaken, als dat de lidmaten Christi en Zijner gemeente betaamt, en u alle christelijke vermaningen wilt onderwerpen?—Antw. Ja.

De goede en groote God verleene goedertierenlijk tot dit u voornemen Zijne genade en zegen, door Jezum Christum. *Amen.*

Of en op wat wijze den doop, ingeval van noodzakelijkheid, zoo men dat noemt, in 't heimelijk zal mogen bediend worden, werd gelaten in de voorzichtigheid en vrijheid der kerkeraden en Classen.

DE 176 SESSIE.

Den 27 Mei, des Maandags voor den middag.

Die tot de zaak van Isaacus Welsingius gedeputeerd waren, hebben daarvan aan de Synodus rapport gedaan, en tegelijk haar advies geopend, hoe ze oordeelen, dat daar behoorde gehandeld te worden. Is ook voorgelezen de uitspraak van de gedeputeerden der Noord-Hollandsche Synode, waarin de voornaamste punten der beschuldigingen begrepen waren; en tegelijk de antwoorden van Isaacus Welsingius daarop. Eindelijk gehoord zijnde D. Petrus Plancius en D. Hermannus Gerardi, gedeputeerden der Noord-Hollandsche Synode, en de geheele zaak nauwkeuriglijk overwogen, is geoordeeld dat de sententie, de gedeputeerden der Noord-Hollandsche Synode tegen Welsingium, op rechtvaardige redenen was gefondeerd. Dat men nochtans de Synoden van Noord-Holland zoude vermanen, als zij de rechtzinnigheid van de gezegde Welsingius volkomen zal hebben onderzocht, zoo door zijne belijdenis als onderteekening van de confessie, catechismus, en de verklaring dezer Synode, dan te arbeiden

dat hij met den magistraat en kerk van Hoorn mogen worden verzoend, en in den kerk-dienst hersteld, op zulk een plaats daar het aller profijtelijkst geoordeeld, en hij met de meeste stichting en vrucht zal kunnen verkeerren, en zorg dragen dat hij ondertusschen van traktement behoorlijk wordt voorzien.

D. Assessor Hermanus Faulkelius heeft aangediend, dat Johannes Valesius hem had bekend gemaakt, dat hij geresolveerd was zijn appel te laten varen, maar verzocht dat zijn zaak de Synode van Noord-Holland mocht worden gerecommandeerd. En zijn die van Noord-Holland vermaand, met diegene die bereid zijn de formulieren van eenheid, en de verklaringen dezer Synode te onderteekenen, op het aller zachste te handelen voor zooveel de waarheid en stichting lijden kan.

DE 177 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

De sententie der Synode in de zaak van Welsingio uitgesproken, is den gedeputeerden der Noord-Hollandsche Synode, en ook Welsingio voorgelezen, welke daarvan copien verzochten, en zijn haar dezelve toegestaan. De gedeputeerden hebben de Synode voor deze uitspraken bedankt. Welsingius verklaarde, een andere sententie van de Synode verwacht te hebben. Maar dewijl het de Synode alzoó had gelieft, hemzelve in dit oordeel te willen gerust houden, en alles oprechtelijk nakomen wat hij ten besten van de kerk met een goede conscientie zou kunnen.

Is aangediend, dat de twee kleine catechismus, die de kerken behalven de groote catechismus gebruiken, in de onderwijzing van de jonge jeugd, nu gereed en geschreven waren, van diegene, die van deze Synode daartoe waren gedeputeerd. De kleine is voorgelezen en geaprobeerde, met die conditie, dat nog eenige dingen uit de groote catechismus daarbij gedaan zouden worden. De anderen die nog wat groter was, oordeelde de præses dat men niet zoude voorlezen, omdat ze scheen te lang te zijn; en is verstaan dat de kerken of deze zouden kunnen gebruiken, of die anderen die van de kerk van Middelburg geschreven en uitgegeven is.

Zijn van de Synoden gedeputeerd D. Johannes Bogermannus, præses dezer Synode, D. Hermanus Faulkelius Assessor, en D. Festus Hommius, Scriba, welke uit de heeren professoren bijgevoegd is D. Dr. Johannes Polyander, om van wegen deze Synoden de Heeren Staten Generaal te bedanken, voor de weldaden aan onze kerken bewezen, zoo in derzelve goedertieren bescherming, als voor de t'zamenroeping dezer Synode, en met eenen haar Hoog Mog. gediensdiglijk te verzoeken, 't geene in deze Synode is besloten, met haar toestemming en approbatie gelieven te bekrachtigen, en door haar autoriteit ter executie te doen stellen.

Is ook dezelve gedeputeerde in last gegeven, dat ze door dit navolgend request, aan dezelve Heeren Staten Generaal zouden vertoonen de *gravamina* der kerken, die in deze Synoden, ter dispositie van haar Hoog Mog. zijn gereserveerd, en dezelve ernstiglijk zoude verzoeken, daarover met ten allereersten ten besten der kerk te disponeren, 't request luid als volgt:

Aan de doorbuchtige, Hoog Mogende Heeren, de Heeren Staten Generaal der vrije Vereenigde Nederlanden, onze gebiedende Heeren.

Geeft met behoorlijke eerbiedigheid en schuldige onderdanigheid te kennen, de Nationale Synode der gereformeerde kerken in de vereenigde Nederlanden door uw Hoog Mog. convocatie vergaderd binnen de stad Dordrecht; hoe dat ze volgens U Hoog Mog. loffelijk bevelen, en het gebruik van alle Nationale Synoden, in de vreeze des Heeren acht genomen heeft, zoo in 't gemeen op de leer en regeering dezer kerken als ook in 't bijzonder op de *gravamina* van de kerken dezer provincien aan deze Synoden overgezonden, en omtrent dezelve zoodanige kerkelijke ordinantien beraamd, als door de handelingen dezer Synode, aan U Hoog Mog. eerstdaags over te leveren, zullen bekend gemaakt worden.

1. Doch nademaal deze ordinantien der Synode, zonder goedvinden, approbatie en toestemming van U Hoog. Mog., onze hooge overheid, in de kerken dezer provincien, niet kunnen, gelijk ze niet behooren ter executie gesteld en onder-

houden worden, verzoekt en smeekt deze Synode met alle ootmoedigheid, dat het U Hoog Mog. goed geliefd zij, de handelingen dezer Synode, nadat ze dezelve doorgelezen en ge-examineerd zullen hebben, met hare christelijke approbatie en toestemming te versterken, en door haar autoriteit te gebiedten dat dezelve tot vrede en stichting van de kerken dezer landen overal onderhouden worden.

2. Inzonderheid omdat de leer dezer kerken, begrepen en verklaard in de belijdenis dezer kerken, en in de Heidelbergsche catechismus, die bij deze kerken aangenomen is, volgens uitgedrukt bevel van U Hoog Mog. in de voorzegde Synode, na Gods Woord rijpelijk is ge-examineerd, onderzocht, en met eenparige adviesen, zoo van de Uitheemsche Theologanten, van U Hoog Mog. tot deze Synode beroepen, als van de gedeputeerden der Nederlandsche kerken, is geoordeeld, met Gods Woord, en de belijdenis van alle de gereformeerde kerken zeer wel overeen te komen, gelijk uit de verklaring dezen annex, blijken kan. Verzoekt en bid de gezegde Synode met alle ootmoedigheid, dat het U Hoog Mog. goed gelieft zij, deze voorzegde leer voortaan in de kerken dezer landen, langs zoo meer te beschermen, te versterken, te bevestigen en te verdedigen, alsmede derzelve breede verklaring, in deze Synode gedaan en gedecreteerd, door last van Uw' Hoog Mog. uit Gods Woord, over de vijf verschil punten, met verwerping der dwalingen, die van sommige in deze landen tegen de gezonde leer, worden voorgestaan.

3. Daarenboven dat U Hoog Mog. gelieven de kerk-ordening, zooals dezelve in deze Synode ge-examineerd, en in sommige artikelen tot meerder vrede en stichting vermeerderd is, te approberen, en te belasten, dat ze overal in de kerken dezer landen, voor zooveel zulks geschieden kan, eenpariglijk worden onderhouden.

4. En dewijl de Synode noodig heeft geoordeeld, dat de Nederduitsche kerken, na 't exempel van alle gereformeerde kerken, van andere natien en talen ook hebben een accurate en getrouwe overzetting des Ouden en Nieuwen Testaments in de Nederduitsche taal uit de oorspronkelijke talen, gelijk

voor dezen meermaal in de voorgaande Nationale Synode besloten is, en derhalve dit werk uit last van U Hoog Mog. den Wel-Edelen Heer Philips Marnix van St. Aldegonde zaliger gedachten en na hem D. Warnero Helmichio zaliger gedachten, en D. Arnoldo Cornelii zaliger gedachten, is opgeleid, en van haar begonnen geweest. Zoo heeft nu de Synode gedeputeerd (indien 't U Hoog Mog. zoo goedvinden) drie kerk-dienaars tot de overzetting des Ouden Testaments en drie andere tot de overzetting des Nieuwen Testaments, en der Apocryphe boeken, welke opdat ze te spoediger in dat werk mochten voortgaan, en zooveel eerder volbrengen, middelerwijze zouden vrij zijn van alle andere kerkelijke bedieningen, en in eene plaats te zamen komen, als ook haar werk met elkanderen communiceren. En nademaal tot zulk een werk, volgens dezen voet, zeer groote onkosten moeten gedaan worden, verzoekt ook de Synode, dat het U Hoog Mog. gelieven dit besluit der Synode, te approberen, en tot dit werk zoodanige sommen van penningen te ordeneeren, als er tot verval van deze onkosten noodig is, daarenboven ook brieven te zenden aan die kerken, die de predikanten, tot dit werk gedeputeerd, bedienen, opdat dezelve kerken geen zwaarigheden maken, toe te staan, dat ze zoolang van hare diensten vaceren.

5. En dewijl U Hoog Mog. zeer wel bekend is, hoeveel de kerken dezer landen daaraan is gelegen, dat zoowel de groote als mindere triviale scholen wel gereguleerd zijn, en de ervarenheid zelfs ons geleerd heeft, hoe groote onheilen in de kerken en politie dezer landen daaruit is ontstaan, dat de scholen niet wel zijn voorzien, wordt verzoekt dat ook bij U Hoog Mog. hierin zoodanige regelmenten mogen worden gemaakt, waardoor alle abuizen geweerd, en voorgekomen, en de behoorlijke vruchten daarvan te beter genoten worden.

6. Ten welken einde wat aangaat de universiteiten en illustre scholen, de Synoden ook ootmoedig verzoekt, dat U Hoog Mog. gelieven te letten op de artikelen en het voorleden jaar bij, en van wegen de Synode van Zuid-Holland aan de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Holland en West-Vriesland tot dien einde overgeleverd, dewelke hier zijn bijge-

voegd; en dezelve aan de Ed. Mog. Heeren Staten der respectieve provincie, in welke universiteiten of illustre scholen zijn, te recommanderen.

7. En wat aangaat de triviale scholen, verzoekt ook de Synode zeer ootmoedig, dat U Hoog Mog. gelieven te ordineren, dat volgens 't advies van geleerde mannen, die allerbest verstaan wat tot onderwijzing van de jeugd behoort, een generale school-orde beraamd en gearresteerd wordt, waardoor de gebreken, die men doorgaans in de scholen bespeurt, mogen verbeterd, en zooveel mogelijk; eenparigheid gehouden worden in de onderwijzing van de jeugd: en inzonderheid in de fundamenten van de Grammatica, Dialectica en Rhetorica.

8. Alzoo wij bevinden dat de abuizen in de zaken des huwelijks meer en meer aangroeien, en dat dezen aangaande de kerken dezer landen dagelijks vele zwaarigheden voorkomen, en dat ook geen eenparige orde daarin wordt gehouden, zoo gelieven U Hoog Mog. na genomen advies van Theologanten een generale huwelijks-ordenantie te stellen, die van alle de kerken dezer provincien op gelijke wijze zooveel het mogelijk is, wordt nagekomen.

9. Dat ook behalven de loffelijke ordinancien tegen diegene, die allerhande boeken drukken en verkoopen, eene volkomene orde wordt beraamd, zoo over de visitatie der boeken die gedrukt worden, als over 't geheele werk der drukkerij; om alzoo voor te komen het divulgeren van allerhande schadelijke en schandelijke boeken, waarmede deze landen tot zeer groot nadeel der kerk, en merkelijke ontstichting vervuld zijn geweest.

10. En aangezien alle oprechte christenen van wegen de liefde, die ze schuldig zijn tot hare naasten zaligheid en van wegen den ijver, om Gods eer onder de menschen te verbreiden, gehouden zijn alle middelen aan te wenden, die daartoe dienen. En God ons in deze landen een weg geopend heeft tot verscheiden verre afgelegene landen in de Indien en elders, die van de kennis der waren God geheel ontbloot zijn. Verzoekt de voorzegde Synode ook ootmoediglijk, dat U Hoog Mog. met een christelijken ijver deze heilige zaak ge-

lieven ter harten te nemen, en met allen ernst daarop toe te leggen, en tot dien einde zoodanige middelen te ordineren en te bezorgen, die allerprofijtelijkst en bekwaam zijn tot voortplanting des H. Evangeliums in die landen.

11. Dat ook U Hoog Mog. gunstiglijk gelieven acht te hebben, op die vroomen christenen en kerken, die in de naburige provincien van het verheerde Nederland, onder het Kruis zuchten, opdat tot hare dienst, en versterking in de ware christelijke religie, eenige middelen uitgevonden en aangewend mogen worden. En dat tot dien einde U Hoog Mog. gelieven de respectieve provincien te bewegen, om tot den dienst derzelve kerken eenige bekwame personen te onderhouden. Gelijk de heeren staten van Holland en West-Vriesland, alsook de heeren staten van Zeeland al van over lang twee predikanten tot derzelve dienst onderhouden hebben, en alsnog onderhouden.

12. Dat ook te zijner tijd eens gelet worde op de priesters, die nog openbaren dienst doen binnen de palen der vereenigde provincien, inzonderheid in de baron van Breda, en het marquise van Bergen op Zoom; opdat dezelve ook eindelijk uit hare openbare diensten geweert, en in hare plaats gereformeerde predikanten worden ingesteld, gelijk wij zien dat in andere plaatsen van U Hoog Mog. geschied.

13. Van gelijken dat over de executie van uwe wetten en plakaten, tegen het inkruipen en omzwerfen der paapsche priesters en jesuiten overal in deze landen, waardoor vele eenvoudige zielen worden verleid; alsook tegen de oefening der paapsche afgoderij en superstitie strenger wetten mogen worden gemaakt, alzoo men bevindt dat deze abuizen dagelijks meer en meer toenemen. Dat ook met eenen acht genomen wordt op de lastering der joden onder ons wonende, en dergene die van haar verleid zijnde, van de christelijke religie afvallen tot het jodendom.

14. Dat die gruwelijke en menigvuldige profanities van den Sabbath, die dagelijks voorvallen door marktdagen, kernissen, maaltijden van Gilden, wachten, buurten, bruiloften, door wapen-oefeningen, jagen, visschen, vogelvangen, balslaan, door 't spelen van comedien, door dansen, boelhuizen,

gelagen, en allerhande min noodzakelijke slaafachtige werken, en zeer vele diergelijke andere, die in deze landen met groote ergernis, en tot oneer van de gereformeerde religie, en groote vermindering van den godsdienst doorgaans aangroeijen, zeer scherp mogen worden verboden en verhinderd.

15. Dat ook de grove en menigvuldige abuizen, waardoor de menschen van de ware godzaligheid worden afgelegd tot de ijdelheden en dartelheden dezer wereld, als daar zijn het houden van vasten-avonden, 't spelen van comedien, zoo dergene die haarzelve retorijkers noemen, als andere omloopende comedianten, toneel- en goochelspelen, dronke gelagen, dansscholen, en vele dergelijke dingen, in deze landen mogen verboden, en weggedaan worden; en inzonderheid opdat afgrijzelijk vloeken en zweeren, dat dagelijksch gehoord wordt, met de grootste ontheiliging van Gods allerheiligste naam, eenige politieke straf gesteld wordt.

16. En dewijl men bevindt, dat op sommige plaatsen zulke formulieren van eeden in zwang gaan, die van de paapsche afgoderij niet zijn, dat overal een eenparig formulier van eed zweeren mag worden ingevoerd, en diergelijke misbruiken ophouden.

17. Eindelijk, dewijl in vele provincien de traktementen der predikanten en 't onderhouden van derzelve weduwen zeer sober zijn, daar nochtans in dezelve plaatsen kerkelijke middelen genoeg zijn, verzoekt ook de voorzegde Synode, dat U Hoog Mog. gelieven de zaak aan de respectieve provincien gunstiglijk te recommanderen, ten einde de predikanten van hare nooddrift mogen worden voorzien, gelijk de eer van den dienst vereischt.

Alzoo de scriba D. Sebastianus Dammannus, die bezig is om de handelingen dezer Synode, uit het dagboek aan den scriba D. Festes Hommius, en uit de overgeleverde adviezen, te bekorten, van wegen verscheiden voorvallende verminderingen voor het scheiden dit werk niet zal kunnen ten einde brengen, is goedgevonden uit de respectieve collegien eenige te deputeren, die als dat werk afgedaan is, van D. Dammannus bijeen zullen worden geroepen om de bekorte handelingen te examineren, en uit naam der Synode te approberen.

DE 178 SESSIE.

Den 28 Mei, des Dingsdags voor den middag.

Tot de revisie en het examen van de bekorte handelingen der Synode van den scriba D. Sebastianus Dammannus, zijn gedeputeerd uit de vermaarde heeren professoren D. Doctor Johannes Polyander, uit Gelderland; Elhardus Menhius, uit Zuid Holland; Balthasar Lydius, uit Noord Holland; Jacobus Rolandus, uit Zeeland; Cornelius Regius, uit het Sticht van Utrecht; Johannes Dibbetius, uit Vriesland; Johannes Bogermannus, uit Overijsel; Hieronimus Vogelius, uit de provincie van Groningen en Ommelanden; Cornelius Hillenius, of zoo hij mogelijk niet tegenwoordig is, in zijn plaats Wigboldus Homerus en uit de Fransche Nederlandsche Kerken, Daniel Colonius.

De Classis van Dordrecht, als Classis Synodaal, zal zorgen dat de uitschrijving van de naaste Nationale Synode, te zijner tijd beleid en aangesteld wordt, en voorts alles doen, wat tot nog toe van de Nationale kerk plecht te geschieden.

Is geresolveerd, dat in de uitschrijving van de naaste Nationale Synode, de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal zullen worden verzocht, dat daartoe ook mogen worden genoodigd de Nederlandsche kerken van beide talen, de Nederduitsche en Fransche verspreid door Duitschland en Groot Brittanie, om als leden van de Nederlandsche Nationale Synode, gelijk eertijds, alzoo ook van deze Synode te mogen worden erkend.

Opdat de dingen die in het voornoemde request dezer Synode van de Nederlandsche kerken begrepen zijn, en bij de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal verzocht en geurgeert zullen worden, te zorgvuldiger uitgevoerd mogen worden, zijn daartoe van deze Synode gedeputeerd D. Doctor Johannes Polyander, Festus Hommius, Henrious Arnoldi, en Henricus Resæus, die in het naastkomende Nationaal Synode van haar gebesoigneerde rapport zullen doen, en rekenschap geven.

De Nederlandsche Liturgie, waarin begrepen zijn de publieke gebeden en formulieren van de bediening der

sacramenten, oefening der kerkelijke discipline, bevestiging der kerk-dienaren, ouderlingen en diakenen, inzegeningen des huwelijks, zal van de Reviseurs der bekorte handelingen der Synode overzien zijnde, bij de andere publieke schriften gevoegd worden.

Is voorgesteld, dat de vermaarde heer Thomas Erpenius, professor van de Oostersche talen in de Academie te Leiden, voor heeft een treffelijk werk over 't Nieuwe Testament, onder den titel *de Tabernakel onzes Heeren Jezu Christi*, en is gedelibereert, of men niet dat boek uit den naam van deze Synode, aan de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal zoude recommanderen; de zaak wel overwogen zijnde, is goedgevonden eerst een proef van het werk, dat hij belooft, af te wachten, opdat het gezien en aan de Provinciale Synoden vertoond zijnde, de kerken alsdan aan de recommandatie van dit werk ten besten mogen gedenken.

Is ook goedgevonden, deze Synode met een publieke dankzegging tot God te eindigen, die de eerwaardige D. Balthasar Lydius, herder dezer gemeente, doen zal in tegenwoordigheid van het volk, en van de gansche Synode met een publieke predikatie in de groote kerk.

De eerwaardige D. præses, met zijn assessoren zijn gedeputeerd om na het scheiden der Synode, de achtbare magistraat dezer stad Dordrecht, uit gemeenen naam der Synode te bedanken voor de zonderlinge beleefdheid aan deze Synode bewezen.

DE 179 SESSIE.

Deszelven daags, na den middag.

Zijn voorgelezen en geapprobeerd de acten van de voorgaande sessien, sedert den 22 Mei tot deze tegenwoordige toe.

DE 180 EN LAATSTE SESSIE.

Den 29 Mei, des Woensdags voor den middag.

De handelingen der Synode door Gods genade nu ten einde gebracht zijnde, zijn de heeren politieke commissarissen, en alle de gedeputeerde der Nederlandsche kerken, in

de vergaderplaats te zamen gekomen, en nadat aldaar een kort gebed gedaan was, zijn ze tegelijk in orde uitgegaan naar de groote kerk, de heeren commissarissen voorgaande, en de achtbare magistraat dezer stede uit het raadhuis haar vergezelschappende, alwaar de eerwaardige D. Balthasar Lydius, herder dezer gemeente, in een groote vergadering van volk, een predikatie gedaan heeft uit Jesaja 12: 1, 2, 3, waarin hij verklaard hebbende den droevigen toestand dezer kerken in de voorgaande jaren, en de zonderlinge en wonderbare weldaden Gods, onlangs aan dezelve bewezen, en haar alle ernstig en met vele redenen vermaand hebbende tot de schuldige dankbaarheid, heeft de goede en groote God in 't openbaar solemneel gedankt, zoo voor al deze weldaden aan de Nederlandsche kerken bewezen, als in 't bijzonder voor den zonderlingen zegen, waarmede hij de handelingen dezer Synode heeft achtervolgt, en dezelve tot een gewenscht einde gebracht; en tegelijk daarbij gevoegd een aandachtig gebed tot God, opdat al hetgeen in deze Synode besloten is, ten besten der kerk gelukkig ter executie mag worden gesteld. Uit de kerk zijn ze allen op dezelve orde tot de vergaderplaats wedergekeerd. D. præses en de assessoren hebben de achtbare magistraat op het raadhuis wedergekeerd, uit naam van de geheele Synode bedankt voor de zonderlinge godvruchtigheid, beleefdheid en mildadigheid, die ze aan al de Nederlandsche kerken, en derzelver Synode gunstiglijk heeft bewezen. Als ze nu allen in de vergaderplaats waren wedergekomen, nadat D. præses wederom een kort gebed had gedaan, heeft den Wel Edelen heer Hugo Musius van Holi, in den naam van de heeren politieke commissarissen, de Synode aangesproken, en dezelve van wege de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal bedankt voor hare vlijtigheid en getrouwheid in het voortaan van de waarheid der gereformeerde religie, tegen de dwalingen, waarmede zij een tijd lang was bestreden geweest, en heeft verklaart, dat dezen arbeid der Synode den Hoog Mog. Heeren Staten ten hoogsten aangenaam was; en begeert dat al de kerken zekerlijk zouden vertrouwen, dat de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal niet zouden nalaten van 't gene tot bescherming en voortplanting van de gereformeerde

religie, en vrede en stichting der kerken zal dienen; en dat haar Hoog Mog. de zaak van de gereformeerde kerk, haar altijd op het hoogste ter harte zouden laten gaan. Heeft ook met eenen allen en een iegelijk vermaand, dat ze de rechtzinnige waarheid in broederlijke liefde, vrede en onderlinge eendracht voortaan en eenpariglijk wilden voorstaan en voortzetten tot Gods eer en der kerken stichting en vrede. De eerwaardige D. præses in 't breede verhaald hebbende de genade en zegen Gods, waarmede hij deze geheele Synode, goedertierenlijk heeft achtervolgt, inzonderheid dat hij in zoo zware en duistere zaken zulk een wonderlijke overeenstemming onder alle, zoo Uitheemsche als Inlandsche, door de genade zijnes H. Geestes had gegeven; heeft uit den naam van de geheele Synode, de heeren politieke commissarissen bedankt, dat ze zoo voorzichtiglijk, naarstiglijk en onvermoeid, de handelingen van deze Synoden hadden bestuurd, en dezelve dikwijls met zoo heilzame adviezen waren behulpzaam geweest; en heeft verzocht indien misschien iemand in de Synode iets menschenlijks ware overgekomen, hetzelfde ten besten te duiden, en de menschenlijke zwakheid ten goede te houden. De heeren commissarissen hebben door den Wel Edelen heer Musius geantwoord, dat haar in deze Synode overvloedig contentement was gegeven, en dat ze ten hoogste verblijd wren, over de genade van God aan deze Synode bezeugen, en inzonderheid over de groote overeenstemming in de rechtzinnige leer. Daarna D. præses hem keerende tot de Synodale broederen, heeft hij dezelve en een iegelijk in 't bijzonder bedankt voor den arbeid, en adviezen, waarmede ze deze Synode hadden gediend, en hemzelve ge-excuseerd, dat hij met verscheiden lasten overvallen zijnde, alles niet had kunnen doen dat hij wel had gewild, en de Synode misschien wel had gewenscht; en tegelijk verzocht dat deze zijnen arbeid in goede conscientie aan deze Synode gedaan voor lief wilde opnemen, heeft eindelijk allen en een iegelijk alle mogelijke diensten in 't breede aangeboden, en God gebeden, dat Hij alle die van de Synode zijn die genade wilde doen, dat ze eindelijk eenmaal in de hemelsche Synode bijeen mochten komen, en daar alle eendrachtelijk God in eeuwig-

heid verheerlijken. Hierop heeft de Wel Edele heer Musius geantwoord, dat de heeren commissarissen in dezen Synode overvloedig genoeg was gegeven, en dat ze den eerwaardigen D. præses, assessoren en scriben, en alle de leden der Synode bedankten voor de diensten en arbeid aan de Nederlandsche kerken in dezen Synode gedaan. Alle de andere leden der Synode hebben ook hetzelfde collegialiter verklaard en betuigd, en met eenen de heeren commissarissen bedankt, voor de overgroote weldaden aan dezen Synode bezeugen, in 't breede hare dankbaarheid betuigende, en haar den goddelijken zegen toewenschende. En zoo is de vergadering na solemnele dankzegging tot God, door D. præsidem, en na onderlinge en vriendelijke begroeting en toereiking van de rechterhand der onderlinge gemeenschap, onder overvloedige betuiging van broederlijke eendrachtigheid en liefde in den naam des Heeren gedimiteerd en gescheiden.

Ter oorkonde van het verhandelde hebben wij deze ondergeteekend.

SEBASTIANUS DAMMANIUS, *Synode Scriba.*

FESTUS HOMMIUS, *Synode Scriba.*

DE VIJF ARTIKELLEN

TEGEN DE :

REMONSTRANTEN

VASTGESTELD OP DE SYNODE

GEHOUDEN BINNEN DORDRECHT,

IN DE JAREN 1618 EN 1619.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de Goddelijke voorbeschikking.

I.

Aangezien alle menschen in Adam gezondigd hebben, en der vervloeking en des eeuwigen doods schuldig geworden zijn, zou God niemand verongelijkt hebben, indien Hij het gansche menschelijke geslacht, in de zonde en vervloeking had willen laten, en om de zonde verdoemen, volgens deze woorden van den Apostel: "De geheele wereld is voor God verdoemelijk," Rom. 3: 19. "Zij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods," vs. 23. En: "De bezolding der zonde is de dood," Rom. 6: 23.

II.

Doch hierin is de liefde Gods geopenbaard, dat Hij Zijnen eeniggeboren Zoon in de wereld gezonden heeft, opdat

een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve maar het eeuwige leven hebbe. 1 Joh. 4: 9; Joh. 3: 16.

III.

Opdat nu de menschen tot het geloof toegebracht worden, zendt God goedertierenlijk verkondigers van deze allereuwigste boodschap tot wie Hij wil, en wanneer Hij wil: door wier dienst de menschen tot bekeering en het geloof in Christus, den gekruisten, geroepen worden. "Want hoe zullen zij (in Hem) gelooven, van welken zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij hooren, zonder die hun prediken? En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden?" Rom. 10: 14, 15.

IV.

Op hen, die aan dit Evangelie niet gelooven, blijft de toorn Gods. Maar die hetzelfde aannemen, en den Zaligmaker Jezus met een waarachtig en levend geloof omhelzen, die worden door Hem van Gods toorn en van het verderf vrijgemaakt, en met het eeuwige leven beschonken.

V.

De oorzaak of schuld van dat ongeloof, gelijk ook van alle andere zonden, is geenszins in God, maar in den mensch. Het geloof echter in Jezus Christus, en de zaligheid door Hem, is eene gave Gods uit vrije genade; gelijk geschreven is: "Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof en dat niet uit u, het is Gods gave," Efez. 2.: 8. Zoo ook: "Het is u uit genade gegeven in Christus te gelooven," Phil. 1: 29.

VI.

Dat God echter in den tijd eenigen met het geloof begiftigt en anderen daarmede niet begiftigt, vloeit voort uit Zijn eeuwig besluit; "want Gode zijn alle Zijne werken van eeuwigheid bekend, Hand. 15: 18; "En Hij doet alle dingen naar den raad van Zijn wil." Efez. 1: 11. Volgens welk besluit Hij de harten der uitverkorenen, hoe hard ze ook zijn, genadiglijk vermurwt, en overtuigt om te gelooven; doch de niet uitverkorenen, door Zijn regtvaardig oordeel, aan hunne boosheid en hardigheid overlaat. En hier ontdekt zich voornamelijk aan ons die diepe, te zamen barmhartige en recht-

vaardige onderscheiding der menschen die in even gelijken staat des verderfs zijn, te weten: het besluit van *verkiezing en verwerping*, in Gods Woord geopenbaard. Hetwelk, gelijk het de verkeerde, onheilige en onvaste menschen tot hun verderf verdraaien, zoo aan de heilige en godvruchtige gemeederen, tot een onuitsprekelijken troost verstrekt.

VII.

Deze verkiezing is Gods onveranderlijk voornemen, waardoor Hij, voor de grondlegging der wereld, uit het geheele menschelijke geslacht, dat uit de oorspronkelijke regtheid in de zonde en het verderf door eigen schuld vervallen was, volgens het hoogst vrije welbehagen van Zijn wil, uit loutere genade, eene zekere menigte van sommige menschen, niet beter noch waardiger dan de anderen, maar in de gemeene ellende met de anderen liggende, tot de zaligheid heeft uitverkoren in Christus, Dien Hij ook van eeuwigheid tot Middelaar en Hoofd aller uitverkorenen, en tot den grondslag der zaligheid gesteld heeft, en opdat zij door Hem zouden zalig gemaakt worden, heeft Hij ook besloten deze aan Hem te geven, en tot deszelfs gemeenschap door Zijn Woord en Geest krachtadig te roepen en te trekken, of met het ware geloof in Hem te begiftigen, hen te regtvaardigen, te heiligen, en, krachtadig in de gemeenschap Zijns Zoons bewaard zijnde, ten laatste te verheerlijken, tot betooning van zijne barmhartigheid, en tot roem van den rijkdom Zijner heerlijke genade; gelijk geschreven staat: "Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde: Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus in Hemzelven, naar het welbehagen van Zijn wil, tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in den Geliefde."—Efez. 1: 4, 5, 6. En elders: "Die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij geregtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt."—Rom. 8: 30.

VIII.

Deze verkiezing is niet velerlei, maar eene en dezelfde,

van allen die gezaligd moeten worden, onder het oude en nieuwe Testament, naardien de Schrift een eenig welbehagen, voornemen en raad van Gods wil verkondigt, waardoor Hij ons van eeuwigheid uitverkoren heeft en tot genade, en tot heerlijkheid, en tot zaligheid, en tot den weg der zaligheid, welken Hij te voren bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen.

IX.

Deze zelfde verkiezing is geschied, niet uit voorgezien geloof en geloofsgehoorzaamheid, heiligheid of eenige andere goede hoedanigheid en geschiktheid, als een oorzaak of een beding in den mensch, die verkoren stond te worden, te voren vereischt; maar tot geloof, geloofsgehoorzaamheid, heiligheid, enz. En derhalve is de verkiezing de fontein van alle zaligmakend goed, waaruit het geloof, de heiligheid en de andere zaligmakende gaven en eindelijk het eeuwige leven zelf, als vruchten en uitwerkingen derzelve, voortvloeien, volgens het getuigenis van den Apostel: "Hij heeft ons uitverkoren, [niet omdat wij waren, maar] opdat wij zouden zijn heilig en onberispelijk voor Hem in de liefde."—Efez. 1: 4.

X.

Maar van deze genadige verkiezing is alleen Gods welbehagen de oorzaak; niet daarin bestaande, dat God zekere menschenlijke hoedanigheden of werkingen, uit alle die mogelijk waren, tot eene voorwaarde der zaligheid verkoren heeft; maar hierin, dat Hij eenige bepaalde personen uit de algemeene menigte der zondaren Zich tot een eigendom aangenomen heeft. Gelijk geschreven is: "Als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, enz. Zoo werd tot haar [tot Rebecca namelijk] gezegd: De meerdere zal den mindere dienen." Gelijk geschreven is: "Jacob heb Ik liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat."—Rom. 9: 11, 12, 13. En: "Daar geloofden zoo velen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven."—Hand. 13: 48.

XI.

En gelijk God zelf ten hoogste wijs, onveranderlijk, alwetend en almachtig is, zoo kan ook de verkiezing, van Hem gedaan, niet opgeschort, noch veranderd, herroepen of afge-

broken, noch de uitverkorenen verworpen, noch hun getal verminderd worden.

XII.

Van deze hunne eeuwige en onveranderlijke verkiezing tot zaligheid worden de uitverkorenen, schoon in verschillende trappen en in onderscheiden mate, te zijner tijd verzekerd; niet door de verborgenheden en diepten Gods nieuwsgierig te peilen, maar door de onfeilbare vruchten der verkiezing, in Gods Woord aangewezen, [als daar zijn het ware geloof in Christus, de kinderlijke vreeze Gods, de droefheid naar God over de zonde, de honger en dorst naar de gerechtigheid, en dergelijke] met eene geestelijke vreugde en een heilig vermaak in zich op te merken.

XIII.

Uit het gevoel en de verzekering dezer verkiezing, nemen Gods kinderen dagelijks meerder oorzaak om zich voor God te verootmoedigen, de ondoorgrondelijke diepte Zijner barmhartigheden te aanbidden, zich zelve te reinigen en Hem, die hen eerst zoo uitnemend heeft liefgehad, wederkeerig vuriglijk lief te hebben: zoo ver is het er van daan, dat zij door deze leer der verkiezing en door haar te overdenken, trager in de waarneming der Goddelijke bevelen, of vleeschelijk zorgeloos zouden worden; hetwelk door Gods regtvaardig oordeel dengenen pleegt te gebeuren, die, de genade der verkiezing of ligtvaardig van te voren onderstellende, of ijdel en roekeloos daarover sprekende, in de wegen der uitverkorenen niet willen wandelen.

XIV.

Gelijk nu deze leer van de Goddelijke verkiezing, naar Gods hoogstwijzen raad, door de Profeten, door Christus zelve, en door de Apostelen, onder het Oude zoo wel als onder het Nieuwe Testament, gepredikt en vervolgens in de gedenkschriften der Heilige Bladeren voorgesteld en nagelaten is: zoo moet zij ook heden ten dage in de Kerke Gods, waarvoor zij bijzonder bestemd is, met den geest des ondersheids, op eene godvruchtige en heilige wijze op zijn tijd en plaats zonder nieuwsgierige onderzoeking der wegen des Allerhoogsten voorgesteld worden, en dit tot heerlijkheid van Gods allerheiligsten naam, en tot levendige vertroosting van Zijn Volk.

XV.

Voor het overige verklaart de Heilige Schrift en prijst ons deze eeuwige en onverdiende genade onzer verkiezing daarmede allermeeft aan, wanneer zij wijders betuigt, dat niet alle menschen uitverkoren, maar dat eenige niet uitverkoren, of, in Gods eeuwige verkiezing voorbijgegaan zijn; die God namentlijk naar Zijn hoogst vrij, regtvaardig, onberispelijk en onveranderlijk welbehagen besloten heeft, in de gemeene ellende, in welke zij zich door hunne eigene schuld nedergestort hebben, te laten liggen, en met het zaligmakende geloof en de genade der bekeering niet te begiftigen, maar, in hunne wegen en onder Zijn regtvaardig oordeel gelaten, eindelijk, niet alleen om hun ongelooft, maar ook om al hunne overige zonden, tot betooning Zijner regtvaardigheid te verdoemen en eeuwig te straffen. En dit is het besluit der *verwerping*, hetwelk God geenszins stelt tot eene oorzaak van de zonde, hetwelk godslasterlijk is te denken, maar tot eenen vreeselijken, onberispelijken en regtvaardigen Rechter en wreker van dezelve.

XVI.

Die het levende geloof in Christus, of het zekere vertrouwen des harten, den vrede der conscientie, de beoefening der kinderlijke gehoorzaamheid, den roem in God door Christus, nog niet krachtdadig in zich gevoelen, maar nochtans de middelen, waardoor God beloofd heeft deze dingen in ons te werken, gebruiken, die moeten bij het vermelden van de verwerping niet verschrikt worden, noch zich onder de verworpenen tellen, maar in het gebruik der middelen naarstig voortgaan, en den tijd der meer overvloedige genade vurig begeeren, en eerbiedig en ootmoedig daarnaar uitzien. Nog veel minder moeten zij door de leer der verwerping ontroerd worden, die, terwijl zij ernstig begeeren tot God bekeerd te worden, Hem alleen welbehagelijk te zijn, en uit het lichaam des doods verlost te worden, nochtans in den weg der godzaligheid en des geloofs zoo ver nog niet kunnen komen als zij willen, naardien de barmhartige God beloofd heeft, dat Hij het gekrookte riet niet zal verbreken, en de rookende vlaswiek niet zal uitblussen. Doch den zoodanigen is deze

leer met regt tot verschrikking, die God en den Zaligmaker Jezus Christus vergetende, aan de zorgvuldigheden der wereld en de wellusten des vleesches zich geheel verlaafd hebben, zoo lang als zij tot God niet ernstig bekeerd worden.

XVII.

Nademaal wij over den wil Gods uit Zijn Woord hebben te oordeelen, hetwelk getuigt dat de kinderen der geloovigen heilig zijn, wel niet van nature maar door de weldaad des genadigen Verbonds, in hetwelk zij met hunne ouders begrepen worden, zoo moeten godzalige ouders aangaande de verkiezing en zaligheid hunner kinderen, die God in hunne kindsheid uit dit leven wegneemt, niet twijfelen.

XVIII.

Tegen hem, die over deze genade der onverdiende verkiezing en deze gestrengheid der regtvaardige verwerping murmureert, stellen wij dit Apostolisch gezegde: "O mensch! wie zijt gij, die tegen God antwoord?" Rom. 9: 20. En dat van onzen Zaligmaker: "Of is het Mij niet geoorloofd te doen met het Mijne wat Ik wil?" Matth. 20: 15. Doch wij, deze verborgenheden godvruchtig aanbeddende, roepen met den Apostel uit: "O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijne oordeelen, en onnaspeurlijk Zijne wegen! Want wie heeft den zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest? Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal Hem weder vergolden worden. Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid, Amen." Rom. 11: 33, 34, 35, 36.

VERWERPING

DER DWALINGEN, WAARMEDE DE NEDERLANDSCHE KERKEN
EENEN TIJD LANG ZIJN VERONTRUST GEWORDEN:

De regtzinnige leer der verkiezing en verwerping voorgesteld zijnde, verwerpt de Synode de dwalingen dergenen,

I.

Die leeren: "Dat de wil Gods om degenen, die gelooven zullen, en in het geloof en de geloofsgehoorzaamheid volhardden zullen, zalig te maken, is het gheele en volkomen be-

sluit der verkiezing tot zaligheid, en dat er niets anders van dit besluit in Gods Woord geopenbaard is." Want deze misleiden de eenvoudigen, en spreken de Heilige Schrift openlijk tegen, die getuigt, dat God niet alleen wil zalig maken die gelooven zullen, maar dat Hij ook eenige bepaalde personen van eeuwigheid heeft uitverkoren, die Hij, boven de anderen in den tijd met het geloof in Christus en de volharding zou begiftigen, gelijk geschreven is: "Ik heb Uwen naam geopenbaard den menschen, die Gij Mij gegeven hebt," Joh. 17: 6. En: "Daar geloofden zoo velen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven," Hand. 13: 58. En: "Hij heeft ons uitverkoren voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden zijn heilig," enz. Efez. 1: 4.

II.

Die leeren: "Dat de Goddelijke verkiezing ten eeuwigen leven velerlei is, de eene algemeen en onbepaald, de andere bijzonder en bepaald, en deze wederom of onvolkomen, herroepelijk, niet beslissende, of voorwaardelijk: of volkomen, onherroepelijk, beslissende of volstrekt. Alsmede, dat er eene andere verkiezing is tot het geloof, en eene andere tot de zaligheid; zoo dat de verkiezing tot het regtvaardigende geloof zijn kan zonder de beslissende verkiezing tot zaligheid." Want dit is een verdichtsel van des menschen brein buiten de Schriften verzonnen, waardoor de leer der verkiezing bedorven, en deze gulden keten der zaligheid losgemaakt wordt: "Die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook geregtvaardigd; en die Hij geregtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." Rom. 8: 30.

III.

Die leeren: "Dat het welbehagen en voornemen Gods, waarvan de Schrift in de leer der verkiezing melding maakt, niet daarin bestaat, dat God eenige bepaalde personen boven andere uitverkoren, maar daarin, dat God uit alle mogelijke voorwaarden (onder welke ook de werken der wet zijn), of uit de orde aller dingen, de daad des geloofs die in zichzelf onedel is, en de onvolmaakte gehoorzaamheid des geloofs, tot eene voorwaarde der zaligheid verkoren heeft; en dat Hij

deze genadig voor eene volkomene gehoorzaamheid heeft willen rekenen, en den loon des eeuwigen levens waardig houden." Want door deze verderfelijke dwaling worden het welbehagen Gods en de verdiensten van Christus ontzenuwd, en de menschen door nuttelooze vragen van de waarheid der genadige regtvaardiging en de eenvoudigheid der Schriften afgetrokken, alsmede deze woorden des Apostels van onwaarheid beschuldigd: "God heeft ons geroepen met eene heilige roeping: niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus voor de tijden der eeuwen," 2 Tim. 1: 9.

IV.

Die leeren: "Dat in de verkiezing tot het geloof deze voorwaarde vooraf vereischt wordt, dat de mensch een regt gebruik make van het licht der natuur, vroom, klein, nederig, en tot het eeuwige leven geschikt zij, alsof van die dingen de verkiezing eenigermate zou afhangen." Want dit smaakt naar het Pelagiaansch gevoelen, en beschuldigd den Apostel gansch niet duister van valsheid, als hij schrijft: "Onder dewelke ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleesches, doende den wil des vleesches en der gedachten: en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen. Maar God, die rijk is in barmhartigheid door Zijne groote liefde, waarmede Hij ons heeft liefgehad, ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus: (uit genade zijt gij zalig geworden.) En heeft [ons] mede opgewekt, en heeft [ons] mede gezet in den hemel in Christus Jezus. Opdat Hij zoude betoonen in de toekomstige eeuwen den uitnemenden rijkdom Zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus. Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u; het is Gods gave. Niet uit de werken opdat niemand roeme," Efez. 2: 3, 4, 5, 6, 7, 8 en 9.

V.

Die leeren: "Dat de volkomene en niet beslissende verkiezing der bijzondere personen tot de zaligheid geschied is uit het voorgezien geloof, de bekeering, heiligheid en godzalig-

heid, die of aangevangen is, of eenigen tijd geduurd heeft; doch de volkomene en beslissende uit de volharding tot den einde in het voorgezien geloof, de bekeering, heiligheid en godzaligheid: en dat dit de genadige en evangelische waardigheid is, waarom hij die uitverkoren wordt waardiger is, dan hij die niet uitverkoren wordt: en dat dienvolgens het geloof, de geloofsgehoorzaamheid, heiligheid, godzaligheid en volharding geene vruchten noch uitwerkselen zijn der onveranderlijke verkiezing tot heerlijkheid, maar voorwaarden en oorzaken, zonder welke ze niet geschied, in degenen, die verkoren zouden worden, volkomenlijk vooraf vereischt, en als volbracht voorzien." Want dit strijd tegen de geheele Schrift, die deze en andere gezegden gestadig in onze ooren en harten inscherpt: "De verkiezing is niet uit de werken, maar uit den roepende," Rom. 9: 11; "Daar geloofden zoo velen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven," Hand. 13: 48; "Hij heeft ons uitverkoren in Hem zelve, opdat wij heilig zouden zijn," Efez. 1: 4; "Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren," Joh. 15: 16; "Indien het door genade is, zoo is het niet meer uit de werken," Rom. 11: 6; "Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons liefgehad heeft, en Zijnen Zoon gezonden heeft [tot] eene verzoening voor onze zonden," 1 Joh. 4: 10.

VI.

Die leeren: "Dat niet alle verkiezing ter zaligheid onveranderlijk is, maar dat sommige uitverkorenen, verloren kunnen gaan, en, terwijl geen besluit Gods hier tegen is, voor eeuwig verloren gaan." Door welke grove dwaling zij God veranderlijk maken, en de vertroosting der geloovigen over de vastigheid hunner verkiezing omverwerpen, en de Heilige Schrift tegenspreken, dewelke leert: "Dat de uitverkorenen niet verleid kunnen worden," Matth. 24: 24; "Dat Christus degenen, die Hem van den Vader gegeven zijn, niet verliest," Joh. 6: 39; "Dat God degenen, die Hij te voren verordineerd, geroepen en geregtvaardigd heeft, ook verheerlijkt," Rom. 8: 30.

VII.

Die leeren: "Dat er in dit leven geheel geene vrucht,

geen gevoel, geene zekerheid der onveranderlijke verkiezing tot heerlijkheid plaats heeft, dan die van eene veranderlijke en gebeurlijke voorwaarde afhankelijk is." Want behalve dat het ongerijmd is, eene onzekere zekerheid te stellen, zoo strijdt dit met de bevinding der heiligen, die met den Apostel uit het gevoel hunner verkiezing zich verheugen, en deze weldaad Gods roemen; die met de discipelen, volgens Christus vermaning, "zich verblijden, dat hunne namen zijn geschreven in de hemelen," Luk. 10: 20; die eindelijk het gevoel der verkiezing stellen tegen de vurige pijlen van des duivels verzoeken, vragende: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?"

VIII.

Die leeren: "Dat God niemand uit Zijn zuiver regtvaardigen wil besloten heeft, in den val van Adam en in den algemeenen staat van zonde en verdoemenis te laten, of in de mededeeling der genade, die tot geloof en bekeering noodzakelijk is, voorbij te gaan." Want dit staat immers vast: "Hij ontfermt zich diens Hij wil, en Hij verhardt ook dien Hij wil," Rom. 9: 18. En dit: "Omdat het u gegeven is de verborgenheden des Koninkrijks der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven," Matth. 13: 11. Zoo ook: "Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard. Ja, Vader, want alzoo is geweest het welbehagen voor U," Matth. 9: 25, 26.

IX.

Die leeren: "Dat de oorzaak, waarom God het Evangelie liever tot het eene dan tot het andere volk zendt, niet is het zuiver en enkel welbehagen Gods, maar [om] dat dit volk beter en waardiger is, dan dat aan hetwelk het Evangelie niet medegedeeld wordt." Want Mozes spreekt dit openlijk tegen, het volk van Israel dus aansprekende: "Ziet, des Heeren uws Gods is de hemel, en de hemel der hemelen, de aarde, en al wat daarin is. Alleenlijk heeft de Heere lust gehad aan uwe vaderen, om die lief te hebben: en heeft hun zaad na hen, ulieden uit alle volkeren verkoren, gelijk het te dezen dage is," Deut. 10: 14, 15. En Christus: "Wee u

Chorazin, wee u Bethsaida: want zoo in Tyrus en Sidon de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en asseche bekeerd hebben," Matt. 11: 21.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van den dood van Christus, en de verlossing der menschen, daardoor te weeg gebracht.

I.

God is niet alleen ten hoogste barmhartig, maar ook ten hoogste regtvaardig. Dus eischt Zijn gerechtigheid (gelijk Hij zich in Zijn Woord geopenbaard heeft), dat onze zonden tegen Zijne oneindige Majesteit bedreven, niet alleen met tijdelijke, maar ook met eeuwige straffen, in ziel en lichaam, gestraft worden, welke straffen wij niet kunnen ontgaan, tenzij aan Gods gerechtigheid voldaan worde.

II.

Dan, vermits wij zêlven niet konden voldoen, noch ons van den toorn Gods bevrijden, zoo heeft God uit Zijne oneindige barmhartigheid, ons Zijnen eeniggeboren Zoon tot eenen Borg gegeven, Die, opdat Hij voor ons voldede, voor ons, of in onze plaats, zonde en vervloeking aan het kruis geworden is.

III.

Deze dood des Zoons Gods is de eenige en hoogstvolmaakte slagtofferande en voldoening voor de zonden; van oneindige kracht en waardij, overvloedig genoegzaam om de zonden der geheele wereld te verzoenen.

IV.

Deze dood is daarom van zoo groote kracht en waardij, omdat de persoon, die denzelven geleden heeft, niet alleen een waarachtig en volmaakt heilig mensch, maar ook de eeniggeboren Zoon Gods is, van hetzelfde eeuwig en oneindig wezen met den Vader en den Heiligen Geest: hoedanig een

onze Verlosser behoorde te zijn. Vervolgens ook, omdat zijn dood verbonden was met het gevoel des toorns Gods en van den vloek, dien wij door onze zonden verdiend hadden.

V.

Voorts is de belofte des Evangelies, dat een iegelijk, die in Christus den gekruisten gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Welke belofte aan alle volken en menschen, tot welke God het Evangelie naar Zijn welbehagen zendt, in het gemeen en zonder onderscheid, moet aangekondigd en voorgesteld worden, met het bevel der bekeering en des geloofs.

VI.

Dat nu vele door het Evangelie geroepenen zich niet bekeeren, noch in Christus gelooven, maar in het ongeloof verloren gaan, geschiedt niet door gebrek of ongenoegzaamheid der offerhande van Christus aan het kruis geofferd, maar door hunne eigene schuld.

VII.

Zoo velen echter, als er waarlijk gelooven, en door den dood van Christus van de zonden en het verderf vrijgemaakt en behouden worden, valt deze weldaad te beurt alleen uit Gods genade, die Hij aan niemand schuldig is, en hun van eeuwigheid in Christus is gegeven.

VIII.

Want dit was de hoogstvrije raad en de allergenadigste wil en bedoeling Gods des Vaders, dat de levend- en zaligmakende uitwerking van den allerdiërbaarsten dood Zijns Zoons zich uitstrekken zoude tot alle de uitverkorenen, om hen alleen met het regtvaardigmakende geloof te begiftigen, en door hetzelfde onfeilbaar tot de zaligheid te brengen: dat is, God heeft gewild, dat Christus door het bloed des kruises, waardoor Hij het Nieuwe Testament bevestigd heeft, uit allen volke, geslachte, natie en tale, die allen, en die alleen, die van eeuwigheid tot de zaligheid uitverkoren, en van den Vader Hem gegeven zijn, krachtadig vrijkopen, met het geloof, hetwelk Hij, gelijk ook de andere zaligmakende gaven des Heiligen Geestes, door Zijnen dood voor hen verworven

heeft, begiftigen, van alle zonden, het zij aangeborene, het zij dadelijke, zoo wel die na, als voor het geloof bedreven zijn, door Zijn bloed reinigen, tot den einde toe getrouwelijk bewaren, en eindelijk, zonder eenige vlek of rimpel, heerlijk zou voor zich stellen.

IX.

Deze raad Gods, uit eeuwige liefde tot de uitverkorenen voortgekomen, is van het begin der wereld tot op den tegenwoordigen tijd, in weerwil van al de tegenstrevingen van de poorten der hel, krachtdadig vervuld, en zal vervolgens insgelijks vervuld worden: zoo dat zekerlijk de uitverkorenen, ieder op zijnen tijd, tot een vergaderd worden, en er altijd eenige Kerk der geloovigen is, die, in het bloed van Christus gegrond, dezen haren Zaligmaker, die voor haar, gelijk een bruidegom voor zijn bruid, Zijn leven aan het kruis afgelegd heeft, standvastig bemint, volstandig dient, en hier en in alle eeuwigheid zal roemen.

VERWERPING DER DWALINGEN.

DE REGTZINNIGE LEER VOORGESTELD ZIJNDE, VERWERPT DE
SYNODE DE DWALINGEN DERGENEN,

I.

Die leeren: "Dat God de Vader Zijnen Zoon tot den dood des kruises voorgeschikt zou hebben, zonder een zekeren en bepaalden raad om iemand met name zalig te maken, zoodat de noodzakelijkheid, nuttigheid, waardigheid, van de verwerving door den dood van Christus, ongeschonden, in alle deelen volmaakt, geheel en zuiver zou hebben kunnen blijven bestaan, ofschoon de verworvene verlossing nooit aan een eenig persoon met der daad ware toegepast." Want deze meening is smadelijk voor de wijsheid Gods des Vaders, en voor de verdienste van Jezus Christus, en strijdig tegen de Heilige Schrift. Want de Zaligmaker spreekt dus: "Ik stel Mijn leven voor de schapen;" en: "Ik ken dezelve," Joh. 10: 15, 27. En Jezaia, de Profeet, zegt van den Zaligmaker: "Als Zijne ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zoo zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen; en het

welbehagen des Heeren zal door zijne hand gelukkiglijk voortgaan," Jez. 53: 10. Eindelijk werpt zij het geloofsartikel aangaande de Kerk omver.

II.

Die leeren: "Dat het einde van den dood van Christus niet geweest is, om het nieuwe verbond der genade door Zijn bloed met der daad te bevestigen, maar alleenlijk om den Vader het bloote regt te verwerven, om een of ander verbond, het zij der genade of der werken, met de menschen op nieuw in te gaan." Want dit is strijdig tegen de Schrift, die leert, dat "Christus van een beter," dat is, van het nieuwe "verbond Borg en Middelaar geworden is," Hebr. 7: 22; en: "Dat een testament vast is in de dooden," Hebr. 11: 15, 17.

III.

Die leeren: "Dat Christus door Zijne genoegdoening de zaligheid zelf voor niemand met zekerheid verdiend heeft; noch ook het geloof, door hetwelk deze genoegdoening van Christus tot zaligheid dadelijk toegepast wordt: maar dat Hij alleenlijk den Vader de magt en den volkomen wil verworven heeft, om op nieuw met de menschen te handelen, en zoodanige nieuwe voorwaarden, als Hij zoude willen, voor te schrijven, welker volbrenging van den vrijen wil des menschen zou afhangen; en dat het dus zou hebben kunnen gebeuren, dat of niemand, of allen dezelve vervulden." Want deze denken al te verachtelijk van den dood van Christus, erkennen de voornaamste vrucht of weldaad, door denzelven verkregen, ganschelijk niet, en roepen de Pelagiaansche dwaling uit den afgrond weder boven.

IV.

Die leeren: "Dat dit nieuwe verbond der genade, hetwelk God de Vader, door tusschenkomst van den dood van Christus, met de menschen gemaakt heeft, niet daarin bestaat, dat wij door het geloof, voor zoo verre het de verdienste van Christus aanneemt, voor God geregtvaardigd en gezaligd worden; maar hierin, dat God, den eisch der volmaakte wettische gehoorzaamheid afgeschafte hebbende, het geloof zelf, en de onvolmaakte gehoorzaamheid des geloofs,

voor de volmaakte gehoorzaamheid der wet zoude houden, en den loon des eeuwigen levens genadiglijk waardig zoude keuren." Want deze spreken de Schrift tegen: "Wij worden om niet geregtvaardigd, uit Zijne genade, door de verlossing die in Christus Jezus is, Welken God voorgesteld heeft tot eene verzoening door het geloof in Zijn bloed," Rom. 3: 24, 25. En zij voeren, tegen de overeenstemming der geheele Kerk, met den goddeloozen Socinus, eene nieuwe en vreemde leer in van de regtvaardiging des menschen voor God.

V.

Die leeren: "Dat alle menschen in den staat der verzoening en in de genade des verbonds aangenomen zijn, zoodat niemand om de erfzonde der verdoemenis onderworpen is, of veroordeeld zal worden, maar dat allen van de schuld dezer zonde ontheven zijn." Want dit gevoelen strijdt tegen de Schrift, getuigende: Dat wij van nature kinderen des toorns zijn.

VI.

Die de onderscheiding der verwerving en toepassing misbruiken, om den onbedachten en ongeoeffenden dit denkbeeld in te boezemen: dat God, wat Hem betreft, alle menschen even zeer deze weldaden, die door den dood van Christus verkregen worden, heeft willen toebrengen; doch dat het onderscheid, waardoor sommige, boven andere, deelgenooten worden van de vergeving der zonden en het eeuwige leven, afhangt van hunnen vrijen wil, die zich wendt tot de genade, die zonder onderscheid wordt aangeboden; maar niet uit de bijzondere gave der barmhartigheid, die krachtig in hen werkt, opdat zij, boven andere, zich die genade toepassen. Want deze trachten, terwijl zij veinzen deze onderscheiding in eenen gezonden zin voor te stellen, den volke het gevaarlijke Pelagiaansche vergift smakelijk te maken.

VII.

Die leeren: "Dat Christus voor hen, welke God ten hoogste lief gehad en ten eeuwigen leven uitverkoren heeft, niet heeft kunnen, noch behoeven te sterven, noch voor hen gestorven is; vermits voor zulken de dood van Christus niet noodig zoude zijn." Want zij spreken den de Apostel tegen,

zeggende: "Christus heeft mij liefgehad, en Zich zelven voor mij overgegeven," Gal. 2: 20. Zoo ook: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkoren Gods? God is het, die regtvaardig maakt. Wie is het die verdoemt? Christus is het, die gestorven is," (te weten voor hen) Rom. 8: 33. En tegen den Zaligmaker, Die betuigt: "Ik stel Mijn leven voor de schapen," Joh. 10: 15. En: "Dit is Mijn gebod, dat gij elkander liefhebt, gelijkerwijs Ik u liefgehad heb. Niemand heeft meerder liefde dan deze, dat iemand zijn leven zette voor zijne vrienden," Joh. 15: 12, 13.

 DERDE EN VIERDE HOOFDSTUK.

Van het bederf des menschen, en zijne bekeering tot God, en derzelver wijze.

I.

Van den beginne was de mensch naar het beeld Gods geschapen, met de ware en zalige kennis van zijnen Schepper en van geestelijke zaken in zijn verstand, met gerechtigheid in den wil en het hart, en met zuiverheid in alle zijne genegenheden versierd, en gevolgelijk geheel heilig, maar door het ingeven des Duivels en met zijnen vrijen wil van God afwijkende, heeft hij zich zelven van deze uitmuntende gaven beroofd, en heeft daarentegen, in derzelver plaats over zich gehaald blindheid, verschrikkelijke duisternis, verwaandheid en verkeerdheid des oordeels in het verstand, kwaadaardigheid, oproerigheid en hardigheid in den wil en het hart, en eindelijk onzuiverheid in alle zijne genegenheden.

II.

Hoedanig nu de mensch na den val was, zoodanige kinderen heeft hij ook voortgebracht, namentlijk: de verdorven vader verdorvene kinderen. Welke verdorvenheid, naar Gods regtvaardig oordeel, van Adam op alle zijne nakomelingen, Christus alleen uitgezonderd, is overgegaan, niet door

navolging, gelijk eertijds de Pelagianen gewild hebben, maar door voortplanting der verdorvene natuur.

III.

En dus worden alle menschen in zonden ontvangen, en kinderen des toorns geboren, onbekwaam tot eenig zaligmakend goed, genegen tot kwaad, dood in de zonden, en slaven der zonde; en zonder de genade des Heiligen Geestes, die hen wederbaart, willen zij niet en kunnen zij niet tot God wederkeeren, de verdorvene natuur verbeteren, noch tot derzelve verbetering zich schikken.

IV.

Daar is na den val wel eenig licht der natuur in den mensch overgebleven, waardoor hij eenige kundigheden van God, van natuurlijke zaken, van het onderscheid tusschen eerlijke en schandelijke dingen overhoudt, en eenige beoefening van deugd en uitwendige geschiktheid vertoont; maar het is er zoo ver van daan, dat hij door dit licht der natuur tot de zaligmakende kennis van God zoude kunnen komen, en zich tot Hem bekeeren, dat hij zelfs in natuurlijke en burgerlijke zaken dit licht niet regt gebruikt. Ja, dat hij hetzelfde, dat meer is, hoedanig het ook zijn moge, op verscheidene wijzen geheel bezoedelt, en in ongerechtigheid te onderhoudt. En omdat hij zulks doet, wordt hem alle verontschuldiging voor God benomen.

V.

Op dezelfde wijze, als met dit licht der natuur, is het in dezen gesteld met de Wet der Tien Geboden, van God door Mozes aan de Joden bijzonder gegeven. Want vermits deze de grootheid der zonde wel ontdekt, en den mensch uit dien hoofde meer en meer schuldig stelt, maar nogtans geen middel daartegen aanwijst, noch krachten om uit die ellende te ontworstelen toebrenge, en gevolgelijk, door het vleesch krachteloos geworden zijnde, den overtreders in de vervloeking laat blijven, zoo kan de mensch daardoor geene zaligmakende genade bekomen.

VI.

Hetgeen echter noch het licht der natuur, noch de Wet

doen kan, dit doet God door de kracht des Heiligen Geestes, door middel van het Woord, of de bediening der verzoening, hetwelk is het Evangelie van den Messias, waardoor het Gode behaagd heeft, de geloovigen, zoo wel die onder het Oude, als onder het Nieuwe Testament, zalig te maken.

VII.

Deze verborgenheid van Zijn wil heeft God onder het Oude Testament aan weinigen ondekt; onder het Nieuwe Testament openbaart Hij haar aan meerderen, het onderscheid der volkeren nu weggenomen zijnde. Van welke beedeeling de oorzaak niet gesteld moet worden in de waardigheid van het eene volk boven het andere, of in het betere gebruik van het natuurlicht; maar in het hoogstvrije welbehagen en de onverdiende liefde Gods. Waarom zij, aan wie zoo groot eene genade buiten, ja tegen alle verdiensten te beurt valt, haar met een nederig en dankbaar hart hebben te erkennen, en in de overigen, aan welke deze genade niet geschonken wordt, de gestrengheid en regtvaardigheid van Gods oordeelen met den Apostel te aanbidden; doch haar geenszins op eene nieuwsgierige wijze te peilen.

VIII.

Zoo velen nu als er door het Evangelie geroepen worden, worden ernstig geroepen. Want God maakt door Zijn Woord ernstig en waarachtig bekend, wat Hem aangenaam is: te weten, dat de geroepenen tot Hem komen. Ook belooft Hij ernstig aan allen, die tot Hem komen en gelooven, de rust der ziel en het eeuwige leven.

IX.

Dat velen, die door de bediening des Evangelies geroepen zijn, niet komen, noch zich bekeeren, daarvan is de schuld niet in het Evangelie, noch in Christus, door het Evangelie aangeboden, noch in God, die door het Evangelie roept, en ook zelfs verscheidene gaven aan hen toebrengt; maar in de geroepenen zelve: van welke sommige het Woord des levens uit zorgeloosheid niet aannemen; andere het wel aannemen, maar in het hart niet inlaten, en daarom na eene voorbijgaande vreugde des tijdgeloofs terugwijken; andere het

zaad des Woords door de doornen der zorgvuldigheden en wellusten dezès levens verstikken, en geheel geene vruchten voortbrengen, hetwelk onze Zaligmaker leert in de gelijkenis van het zaad, Matth. 13.

X.

Dat echter anderen, door de bediening des Evangelies geroepen, komen en bekeerd worden, is niet toe te schrijven aan den mensch; als of hij zich zèlven door zijn vrijen wil onderscheidde van andere, die met gelijke of even genoegzame genade tot geloof en bekeering voorzien ware, gelijk de hoogmoedige ketterij van Pelagius stelt, maar aan God; Die, gelijk Hij de Zijnen van eeuwigheid in Christus uitverkoren heeft, zoo ook in den tijd hen krachtdadig roept, met het geloof en de bekeering begiftigt, en, uit de magt der duisternis verlost, in het Koninkrijk Zijns Zoons overbrengt: opdat zij zouden verkondigen de deugden Desgenen, die hen uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht, en niet in zich zèlven, maar in den Heere roemen, zoo als de apostolische Schriften overal getuigen.

XI.

Voorts, wanneer God dit Zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert, of de ware bekeering in hen werkt, zoo bezorgt Hij niet alleen dat hun het Evangelie uitwendig gepredikt wordt; ook verlicht Hij niet slechts door den Heiligen Geest krachtdadig hun verstand, om regt te verstaan en te onderscheiden de dingen die des Geestes Gods zijn: maar, door de uitwerkende kracht van denzelfden wederbarenden Geest, dringt Hij tot in de binnenste deelen des menschen, opent het gesloten hart, vermurwt het harde, besnijdt het onbesnedene, stort nieuwe hoedanigheden in den wil, en maakt dien van dood levend, van kwaad goed, van niet willende gewillig, van wederspanning gehoorzaam; en beweegt en versterkt dien, dat hij, als een goede boom, vruchten van goede werken kan voortbrengen.

XII.

En dit is die in de Heilige Schrift zoo zeer gepredikte wedergeboorte, nieuwe schepping, opwekking uit den dood, en levendmaking, die God, zonder ons, in ons werkt. En die

geschiedt geenszins door de enkel uitwendig in onze ooren klinkende leer, zedelijke aanrading, of dergelijke wijze van werken, waardoor, nadat God wat Hem betreft, Zijne werking verrigt heeft, het in de magt des menschen zoude blijven, wedergeboren of niet wedergeboren, bekeerd of niet bekeerd te worden; maar zij is eene geheel bovennatuurlijke, allerkraftdadigste en te gelijk allerbeminnelijkste, wonderlijke, verborgene en onuitsprekelijke werking; in hare uitnemendheid, volgens de Schrift, die van den Auteur dezer werking ingegeven is, niet minder noch geringer dan de schepping, of de wederopwekking der dooden; zoo dat ook die allen, in wier harten God op deze wonderbare wijze werkt, zeker, onfeilbaar en krachtdadig wedergeboren worden, en met der daad gelooven. En daarop wordt de nu vernieuwde wil niet alleen van God bewrocht en bewogen, maar, van God bewrocht zijnde, werkt die ook zelf. Waarom ook de mensch zelf met regt gezegd wordt, door deze ontvangene genade te gelooven en zich te bekeeren.

XIII.

De wijze dezer bewerking kunnen de geloovigen in dit leven niet ten volle begrijpen; doch zij berusten ondertuschen hierin, dat zij weten en gevoelen, dat zij door deze genade Gods van harte gelooven en hunnen Zaligmaker liefhebben.

XIV.

Zoo is dan het geloof eene gave Gods: niet omdat het van God aan des menschen vrijen wil wordt aangeboden; maar het wordt den mensch met der daad gegeven, ingeblazen en ingestort. Ook niet omdat God alleen het vernogen om te gelooven verleent, doch de toestemming of daad van gelooven vervolgens van des menschen vrijen wil te gemoet ziet; maar omdat Hij het willen gelooven en het gelooven zelf, in den mensch zelf uitwerkt, Hij namelijk, Die en het willen en het volbrengen, en dus alles in allen werkt.

XV.

Deze genade is God aan niemand schuldig. Want wat is Hij schuldig aan hem, die niet eerst kan geven, opdat het

hem weder vergolden worde? Ja wat is Hij schuldig aan hem, die van zich zelven niet anders heeft, dan zonde en leugen? Die derhalve deze genade ontvangt, is Gode alleen eeuwige dankbaarheid schuldig, en dankt Hem daar voor; die haar niet ontvangt, is of zorgeloos omtrent deze geestelijke dingen, en behaagt zich in zich zelven, of beroemt zichzelf in ijdele gerustheid, te hebben, hetgeen hij niet heeft. Voorts heeft men van hen, die uitwendig het geloof belijden en hun leven beteren, naar het voorbeeld der Apostelen, het beste te denken en te spreken; want de binnenste schuilhoeken der harten zijn ons onbekend. En voor anderen, die nog niet geroepen zijn, heeft men God te bidden, Die de dingen roept, die niet zijn, alsof zij waren; maar geenszins mag men zich tegen hen trotschelijk aanstellen, alsof wij ons zelven onderscheiden hadden.

XVI.

Gelijk nu door den val de mensch niet opgehouden heeft mensch te zijn, met verstand en wil begaafd, en gelijk de zonde, die het gansche menschelijke geslacht overstroomd heeft, de natuur des menschelijken geslachts niet heeft weggenomen, maar verdorven en geestelijk gedood: zoo handelt ook deze Goddelijke genade der wedergeboorte in de menschen niet als in stokken en blokken, en neemt ook den wil en zijne eigenschappen niet weg, noch dwingt hem met geweld; maar maakt dien geestelijk levende, geneest, verbetert en buigt hem op eene wijze, die liefelijk en te gelijk krachtig is: zoo dat, daar voorheen de oproerigheid en weerspannigheid des vleesch es eene volstreckte heerschappij voerde, nu eene gewillige en opregte gehoorzaamheid des geestes begint te heerschen; waarin de ware en geestelijke vernieuwing en vrijheid van onzen wil bestaat. En ten ware, dat deze wonderbaarlijke Werkmeester van alles goeds, op deze wijze met ons handelde, er zou geene hoop zijn voor den mensch, om uit den val op te staan door zijnen vrijen wil, waardoor hij, toen hij stond, zich in het verderf gestort heeft.

XVII.

Gelijk ook die almachtige werking Gods, waardoor Hij dit ons natuurlijk leven voortbrengt en onderhoudt, niet uit-

sluit, maar vordert het gebruik der middelen, waardoor God, naar Zijne oneindige wijsheid en goedheid, deze Zijne kracht wil uitoefenen; zoo sluit ook deze voorgemelde bovennatuurlijke werking Gods, waardoor Hij ons wederbaart, geenszins uit, noch stoot omver het gebruik des Evangelies, hetwelk de hoogstwijze God tot een zaad der wedergeboorte en voedsel der ziel verordend heeft. Daarom dan, gelijk de Apostelen, en de leeraars, die hen gevolgd zijn, het volk van deze genade Gods, tot Zijne eer en tot vernedering van allen hoogmoed, godvruchtig onderwezen hebben, zonder nogthans intusschen te verzuimen, hetzelve, door heilige evangelische vermaningen, onder de oefeningen des Woords, der Sacramenten en der tucht te houden, alzo moet het ook nu verre van daar zijn dat zij, die in de Kerk onderwijzen of onderwezen worden, zich verstouten om God te verzoeken, door van een te scheiden de dingen, die God, naar Zijn welbehagen, gewild heeft, dat te zamen gevoegd zouden zijn. Want door de vermaningen wordt de genade medegedeeld, en naar mate wij onzen pligt vaardiger verrigten, naar die mate vertoont zich de weldaad Gods, die in ons werkt, ook heerlijker: en alzo gaat op de beste wijze het werk voort van Hem, aan Wien alleen toekomt, zoo der middelen, als van derzelve zalige vrucht en uitwerking alle heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen.

VERWERPING DER DWALINGEN.

DE REGTZINNIGE LEER VOORGESTELD ZIJNDE, VERWERPT

DE SYNODE DE DWALINGEN DERGENEN,

I.

Die leeren: "Dat men eigenlijk niet kan zeggen, dat de erfzonde in zich zelve genoegzaam is, om het gansche menschelijke geslacht te verdoemen, of om tijdelijke en eeuwige straffen te verdienen." Want zij spreken den Apostel tegen, zeggende, Rom. 5: 12. "Gelijk door eenen mensch de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood: en alzo de dood tot alle menschen doorgedaan is, in welken alle gezondigd hebben." En vs. 16. "De schuld is wel uit eene

misdaad tot verdoemenis." Zoo ook Rom. 6: 23. "De bezoldiging der zonde is de dood."

II.

Die leeren: "Dat in den wil des menschen, toen hij eerst geschapen werd, geene geestelijke gaven, of goede hebbelijkheden en deugden, als goedheid, heiligheid, gerechtigheid, plaats kunnen gehad hebben, en derhalve in den val daarvan niet gescheiden werden." Want dit strijdt met de beschrijving van het beeld Gods, welke de Apostel geeft, Efez. 4: 24, daar hij het beschrijft te bestaan "in ware regtvaardigheid en heiligheid," die zonder twijfel in den wil plaats hebben.

III.

Die leeren: "Dat de geestelijke gaven in den geestelijken dood niet gescheiden zijn van des menschen wil, vermits die in zichzelf nooit verdorven, maar alleenlijk door de duisternis des verstands, en ongeregelde hartstogten verhinderd is geweest; welke hinderpalen weggenomen zijnde, hij zijne vrije aangeborene kracht zou kunnen uitoefenen, dat is, allerlei goed, hem voorgesteld, uit zichzelf zou kunnen willen of verkiezen, of niet willen en niet verkiezen." Want dit is een nieuwe en dwalende leer, en strekt daartoe, dat de krachten van den vrijen wil opgevijseld worden, tegen het gezegde van den Profeet Jeremia, Hoofdst. 17: 9. "Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja doodelijk is het." En van den Apostel, Efez. 2: 3. "Onder dewelke (kinderen der ongehoorzaamheid) ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleesches, doende den wil des vleesches en der gedachten."

IV.

Die leeren: "Dat de onherboren mensch niet eigenlijk, noch geheel dood is in de zonde, of van alle krachten tot geestelijk goed ontbloot, maar dat hij naar de gerechtigheid of het leven kan hongeren en dorsten, en offeren de offerande van een gebroken en verslagen geest, die Gode aangenaam is." Want dit strijdt tegen de duidelijke getuigenissen der Schrift, Efez. 2: 1, 5. "Daar gij dood waart door de misda-

den en de zonden." En Gen. 6: 5, en 8: 21. "Al het gedichtsel der gedachten zijns harten is ten allen dage alleenlijk boos." Daarenboven het hongeren en dorsten naar de verlossing uit de ellende, en naar het leven, en het Gode offeren der offerande van een verslagen geest, komt eigenlijk aan de wedergeborenen toe, en aan hen die zalig genoemd worden. Ps. 51: 19, en Hatth. 5: 6.

V.

Die leeren: "Dat de verdorven en natuurlijke mensch de gemeene genade, waardoor zij het licht der natuur, of de gaven die na den val overgebleven zijn, verstaan, zoo wel kan gebruiken, dat hij door dat goede gebruik eene meerdere genade, te weten de evangelische en zaligmakende, en de zaligheid zelve trapswijze kan verkrijgen. En dat op deze wijze God zich van Zijne zijde bereid toont, om Christus aan alle menschen te openbaren, overmits Hij de noodwendige middelen tot de ontdekking van Christus, het geloof en de bekeering aan allen genoegzaam en krachtig toedient." Want dat zulks onwaar is, getuigt, behalve de ondervinding van alle tijden, de Schrift, Ps. 147: 19, 20. "Hij maakt Jacob Zijne woorden bekend; Israel Zijne inzettingen en Zijne regten. Alzoo heeft Hij aan geen volk gedaan: en Zijne regten kennen zij niet." Hand 16: 16. "[God] heeft in de voorledene tijden al de Heidenen laten wandelen in hunne wegen." Hand. 16: 6, 7. "Zij (Paulus met de zijnen) werden van den Geest verhinderd het woord in Azie te spreken. En aan Mysie gekomen zijnde, poogden zij naar Bithynie te reizen; en de Geest liet het hun niet toe."

VI.

Die leeren: "Dat in de ware bekeering des menschen geene nieuwe hoedanigheden, hebbelijkheden of gaven in zijnen wil van God ingestort kunnen worden, en dat daarom het geloof, waardoor wij eerst bekeerd, en waarvan wij geloovigen genoemd worden, niet is eene hoedanigheid of gave van God ingestort, maar alleen eene daad des menschen, en dat het in geen anderen zin eene gave kan genoemd worden, dan ten opzichte van de magt om tot hetzelfde te komen." Want

dit strijdt met de Heilige Schriften, die getuigen, dat God nieuwe hoedanigheden des geloofs, der gehoorzaamheid, en van het gevoelen Zijner liefde in onze harten instort. Jerem. 31: 33. "Ik zal Mijne wet in hun binnenste geven, en zal die in hunne harten schrijven." Jez. 44: 3. "Want Ik zal water gieten op den dorstigen, en stroomen op het drooge: Ik zal Mijnen Geest op uw zaad gieten." Rom. 5: 5. "Dat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door den Heiligen Geest, die ons is gegeven." Ook is dit strijdig tegen de bestendige praktijk der Kerk, dus bij den Profeet biddende: "Bekeer mij, Heere, dan zal ik bekeerd zijn," Jerem. 31: 18.

VII.

Die leeren: "Dat de genade, waardoor wij tot God bekeerd worden, niets anders is dan eene zachte aanrading, of gelijk anderen het verklaren, dat de edelste en met de menschelijke natuur meest overeenkomende wijze van werken in de bekeering des menschen, die is, welke door aanrading geschiedt en dat er geene reden is, waarom de zedelijke genade alleen niet genoegzaam zoude zijn om de natuurlijke menschen geestelijk te maken: ja dat God niet anders dan op eene zedelijke wijze de toestemming van den wil voortbrengt: en dat de kracht der goddelijke werking, waardoor zij de werking des Satans te boven gaat, hierin bestaat, dat God eeuwige, maar de Satan tijdelijke goederen belooft." Want dit is geheel Pelagiaansch, en strijdig tegen de gansche Schrift, die, behalve deze, nog eene andere, veel krachtadiger en goddelijker wijze van werken des Heiligen Geestes in des menschen bekeering erkent, Ezech. 36: 26. "Ik zal u een nieuw hart geven en zal eenen nieuwen geest geven in het binneste van u: en Ik zal het steenen hart uit uw vleesch wegnemen, en zal u een vleeschen hart geven.

VIII.

Die leeren: "Dat God in de wedergeboorte des menschen die krachten Zijner almacht niet gebruikt, waardoor Hij deszelfs wil tot geloof en bekeering krachtadig en onfeilbaar overbuigt: maar dat al de werkingen der genade, waarvan God Zich om eenen mensch te bekeeren, bedient, aangewend

zijnde, de mensch echter aan God, en aan den Geest, die zijne wedergeboorte bedoelt, en hem wederbaren wil, alzoo kan wederstaan, en met der daad dikwijls wederstaat, dat hij zijne wedergeboorte ganschelijk belet, en dat het derhalve in zijne magt blijft, wedergeboren te worden of niet." Want dit is niets anders, dan alle krachtadigheid der genade Gods in onze bekeering weg te nemen, en de werking des almachtigen Gods te onderwerpen aan den wil des menschen; en dat tegen de Apostelen, die leeren: "Dat wij gelooven naar de werking der sterkte Zijner magt," Efez. 1: 19. "En: dat God het welbehagen [Zijner] goedigheid en het werk des geloofs met kracht [in ons] vervult." 2 Thess. 1: 11. Zoo ook: "Dat ons Zijne Goddelijke kracht alles, wat tot het leven en de godzaligheid [behoort], geschonken heeft," 2 Petr. 1: 3.

IX.

Die leeren: "Dat de genade en de vrije wil gedeeltelijke, te zamen werkende oorzaken zijn, tot het begin der bekeering, en dat genade, in orde van werking niet gaat voor de werking van den wil, dat is, dat God niet eerder den wil der menschen krachtadig helpt tot bekeering, dan wanneer de wil des menschen zelf zich [daartoe] beweegt en bepaalt." Want dit leerstuk heeft de oude Kerk al overlang in de Pelagianen veroordeeld, op grond van het gezegde des Apostels, Rom. 9: 16. "[Het is] niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods." En 1 Cor. 4: 7. "Wie onderscheidt u? en wat hebt gij, dat gij niet ontvingen hebt?" Zoo ook Phil. 2: 13. "Het is God, die in u werkt beiden het willen en het werken, naar [Zijn] welbehagen."

V I J F D E H O O F D S T U K .

Van de volharding der heiligen.

I.

Die God naar Zijn voornemen tot de gemeenschap Zijns Zoons, onzes Heeren Jezus Christus, roept, en door den Hei-

ligen Geest wederbaart, verlost Hij wel van de heerschappij en dienstbaarheid der zonde, doch in dit leven niet ganschelijk van het vleesch en van het lichaam der zonde.

II.

Hieruit ontstaan de dagelijksche zonden der zwakheid, en kleven ook gebreken aan de beste werken der heiligen; hetgeen hun gedurig oorzaak geeft, zich voor God te verootmoedigen, tot den gekruisten Christus te vluchten, door den Geest der gebeden en heilige oefeningen der godzaligheid het vleesch meer en meer te dooden, en naar den eindpaal der volmaaktheid zich zuchtend uit te strekken; tot dat zij, ontbonden van dit lichaam des doods, met het Lam Gods in de hemelen regeren.

III.

Van wege die overblijfselen der inwonende zonde, en de bijkomende verzoeken der wereld en des Satans, zouden de bekeerden in deze genade niet volstandig kunnen blijven, indien zij aan hunne eigen krachten overgelaten werden. Doch God is getrouw, die hen in de genade hun eenmaal geschonken, barmhartiglijk bevestigt, en in dezelve tot den einde toe krachtig bewaart.

IV.

Ofschoon echter deze kracht Gods, die de ware geloovigen in de genade versterkt en bewaart, grooter is, dan dat zij van het vleesch zou kunnen overwonnen worden, zoo worden nochtans de bekeerden niet altijd zoo van God geleid en bewogen, dat zij, in sommige bijzondere daden, door hunne schuld niet van de leiding der genade zouden kunnen afwijken, en door de begeerlijkheden des vleesches verleid worden, en aan dezelve toegeven. Daarom moeten zij gedurig waken en bidden, opdat zij in geene verzoeken geleid worden. Wanneer zij dit niet doen, kunnen zij niet alleen van het vleesch, de wereld en den Satan tot zonden, die zelfs zwaar en gruwelijk zijn, vervoerd worden, maar worden ook somtijds onder Gods regtvaardige toelating vervoerd; hetgeen de droevige val van David, Petrus en andere heiligen, die in de Heilige Schrift vermeld wordt, bewijst.

V.

Met zoodanige grove zonden, beledigen zij God zeer, maken zich des doods schuldig, bedroeven den Heiligen Geest, verbreken de oefening des geloofs; wonden het geweten zeer zwaar, en verliezen niet zelden het gevoel der genade voor eenen tijd; tot dat hun, als zij door ernstige boetvaardigheid op den weg wederkeeren, het vaderlijk aangezicht van God wederom toestraalt.

VI.

Want God, die rijk is in barmhartigheid, neemt, naar het onveranderlijk voornemen der verkiezing, den Heiligen Geest, zelfs in droevige vallen, van de zijnen niet geheel weg, noch laat hen zoo verre vervallen, dat zij uit de genade der aanneming en den staat der rechtvaardiging uitvallen, of de zonde tot den dood, of tegen den Heiligen Geest begaan, en, van Hem geheel verlaten zijnde, zich in het eeuwig verderf storten.

VII.

Want vooreerst, in zulk eenen val bewaart Hij in hen dat Zijn onsterfelijk zaad, waaruit zij wedergeboren zijn, opdat het niet verloren ga, of uitgeschud worde. Ten anderen vernieuwt Hij hen zeker en krachtdadig door Zijn Woord en Geest tot berouw, opdat zij over de bedrevene zonden van harte en naar God bedroefd zijn, de vergiffenis in het bloed des Middelaars, door het geloof, met een verbroken hart, begeeren en verkrijgen, de genade van eenen verzoenden God wederom gevoelen, Zijne ontfermingen en trouw aanbidden, en voortaan hunne zaligheid met vreeze en beving naarstiger werken.

VIII.

Dus verkrijgen zij dit niet door hunne verdiensten of krachten, maar uit de genadige barmhartigheid Gods, dat zij noch geheel uit het geloof en de genade uitvallen, noch tot het einde toe in den val blijven en verloren gaan, hetwelk, wat hen betreft, niet alleen gemakkelijk zoude kunnen geschieden, maar ook ontwijfelbaar geschieden zou; doch ten opzichte van God ganschelijk niet geschieden kan: dewijl noch

Zijn raad veranderd, noch Zijne belofte uitvallen, noch de roeping naar Zijn voornemen wederroepen, noch de verdienste, de voorbidding en bewaring van Christus krachteloos gemaakt, noch de verzegeling des Heiligen Geestes verijdeld of vernietigd kan worden.

IX.

Van deze bewaring der uitverkorenen tot de zaligheid, en de volharding der ware geloovigen in het geloof, kunnen de geloovigen zelve verzekerd zijn, en zij zijn het ook, naar de mate des geloofs, waarmede zij zeker gelooven, dat zij zijn en altijd zullen blijven ware en levende leden der Kerk; dat zij hebben de vergeving der zonden en het eeuwige leven.

X.

Derhalve ontstaat deze verzekering niet uit eenige bijzondere openbaring, zonder of buiten het Woord gedaan, maar uit het geloof aan de beloften Gods, die Hij in Zijn Woord zeer overvloedig tot onzen troost geopenbaard heeft; uit het getuigenis "des Heiligen Geestes, met onzen geest getuigende, dat wij kinderen Gods en erfgenamen zijn." Rom. 8: 16; eindelijk uit de ernstige en heilige benaastiging van een goed geweten en van goede werken. En indien Gods uitverkorenen in deze wereld beroofd werden van deze vaste vertroosting, dat zij de overwinning verkrijgen zullen, en van dit onfeilbaar onderpand der eeuwige heerlijkheid, zoo zouden zij de ellendigsten van alle menschen zijn.

XI.

Ondertusschen getuigt de Heilige Schrift, dat de geloovigen, in dit leven met verscheidene twijfelingen des vleesches worstelen, en, in zware aanvechting gesteld zijnde, dit volle vertrouwen des geloofs en de zekerheid der volharding niet altoos gevoelen. Doch God, de Vader aller vertroosting, "laat hen niet verzocht worden boven hetgeen zij vermogen, maar geeft met de verzoeking de uitkomst," 1 Cor. 10: 13, en wekt door den Heiligen Geest de zekerheid der volharding in hen wederom op.

XII.

Zoo ver is het er echter van af, dat deze zekerheid der volharding de ware geloovigen hoogmoedig en vleeschelijk

gerust zou maken, dat zij integendeel de ware wortel is der nederigheid, kinderlijke vreeze, ware godzaligheid, lijdzaamheid in allen strijd, vurige gebeden, standvastigheid in het kruis en in de belijdenis der waarheid, en van gegronde vreugde in God; en dat de overweging dezer weldaad een spoorslag is tot ernstige en aanhoudende beoefening van dankbaarheid en goede werken: gelijk uit de getuigenissen der Schrift en de voorbeelden der heiligen blijkt.

XIII.

Ook brengt het herlevende vertrouwen der volharding in hen, die van den val weder opgericht worden, geenszins baldadigheid, of zorgeloosheid omtrent de godzaligheid te weeg; maar een veel grootere zorg, om de wegen des Heeren zorgvuldig te bewaren, die te voren bereid zijn, opdat zij, daarin wandelende, de verzekering van hunne volharding behouden; opdat niet, wegens het misbruik der vaderlijke goedertierenheid, het aangezicht des verzoenden Gods (welks aanschouwing den godvruchtigen zoeter dan het leven, en waarvan de verberging bitterder dan de dood is,) op nieuw van hen afgekeerd worde, en zij dus in zwaardere kwellingen des gemoeds vervallen.

XIV.

Gelijk het nu Gode behaagd heeft, dit Zijn werk der genade door de prediking des Evangelies in ons te beginnen, zoo bewaart, vervolgt en volmaakt Hij het ook door het gehoor, de lezing, de overdenking, de vermaningen, bedreigingen en beloften van hetzelfde en door het gebruik der Sacramenten.

XV.

Deze leer van de volharding der ware geloovigen en heiligen, en van de verzekering der volharding, die God tot heerlijkheid van Zijnen naam en troost der godvruchtige gemoederen, in Zijn Woord zeer overvloedig geopenbaard heeft, en in de harten der geloovigen indrukt, wordt wel van het vleesch niet verstaan, van den Satan gehaat, van de wereld bespot, van de ongeoeffenden en geveinsden misbruikt, en van de dwaalgeesten bestreden; maar de bruid van Christus heeft

haar altoos als eenen schat van onwaardeerbaren prijs, op het teederste bemind en standvastig verdedigd; hetwelk, God, tegen Wien geen raad bestaan, noch eenig geweld gelukken kan, ook zorgen zal, dat zij verder doe. Aan welken eenigen God, den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest, zij eer en heerlijkheid in eeuwigheid. Amen.

VERWERPING DER DWALINGEN.

Betreffende de leer van de volharding der Heiligen.

DE REGTZINNIGE LEER VOORGESTELD ZIJNDE, VERWERPT
DE SYNODE DE DWALINGEN DERGENEN,

I.

Die leeren: "Dat de volharding der ware geloovigen niet is eene vrucht der Verkiezing, of eene gave Gods, verworven door den dood van Christus; maar eene voorwaarde des nieuwen verbonds, die van den mensch, voor zijne beslissende verkiezing, gelijk zij spreken en zijne regtvaardiging, door zijnen vrijen wil moet volbracht worden." Want de Heilige Schrift getuigt, dat zij uit de verkiezing volgt, en uit kracht van den dood, de opstanding en de voorbeding van Christus, den uitverkorenen geschonken wordt. Rom. 11: 7. "De uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden." Zoo ook Rom. 8: 32. "Die ook Zijnen eigenen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het die regtvaardig maakt. Wie is het die verdoemt? Christus is het, die gestorven is, ja dat meer is, die ook opgewekt is; die ook ter rechterhand Gods is; die ook voor ons bidt. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?"

II.

Die leeren: "Dat God den geloovigen mensch wel met genoegzame krachten om te volharden voorziet, en ook gereed is dezelve in hem te onderhouden, indien hij zijnen plicht betracht; maar dat, al die dingen aangewend zijnde, die tot

de volharding in het geloof noodzakelijk zijn, en die God tot bewaring van het geloof gebruiken wil, het nochtans altijd van het believeen van den wil afhangt, dat hij volharden zal of niet." Want dit gevoelen bevat het openbaar Pelagianisme en maakt de menschen, terwijl zij hen vrij wil maken, tot heiligschenders tegen de standvastige overeenstemming der evangelische leer, welke den mensch alle stof van roem ontnemt, en den lof dezer weldaad aan de Goddelijke genade alleen toeschrijft; en tegen den Apostel, die getuigt: "Dat het God is, die ons zal bevestigen tot het einde toe, [om] onstraffelijk [te zijn] in den dag onzes Heeren Jezus Christus," 1 Cor. 1: 8.

III.

Die leeren: "Dat de ware geloovigen en wedergeborenen niet alleen van het regtvaardigend geloof, alsmede van de genade en zaligheid ganschelijk en eindelijk kunnen uitvallen, maar dat zij ook niet zelden met der daad van dezelve uitvallen, en eeuwig verloren gaan." Want deze meening maakt de genade der regtvaardiging en wedergeboorte zelve, en de bestendige bewaring van Christus krachteloos; tegen de uitdrukkelijke woorden van den Apostel Paulus, Rom. 5: 8, 9. "Dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren. Veel meer dan, zijnde nu geregtvaardigd door Zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van den toorn." En tegen den Apostel Johannes, 1 Joh. 3: 9. "Een iegelijk, die uit God geboren is, doet de zonde niet; want zijn zaad blijft in hem: en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren." Als ook tegen de woorden van Jezus Christus, Joh. 10: 28, 29. "Ik geef mijnen schapen het eeuwige leven: en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit mijne hand rukken. Mijn Vader, die ze mij gegeven heeft, is meerder dan allen en niemand kan ze rukken uit de hand mijns Vaders."

IV.

Die leeren: "Dat de ware geloovigen en wedergeborenen kunnen zondigen de zonde tot den dood, of tegen den Heiligen Geest." Want, nadat dezelfde Apostel Johannes, in het vijfde Hoofdstuk van zijn eersten Brief, vs. 16 en 17,

gewaagd had van degenen die tot den dood zondigen, en verboden had voor hen te bidden, zoo laat hij er terstond in het 18de vers op volgen: "Wij weten, dat een iegelijk, die uit God geboren is, niet zondigt" [namelijk met die soort van zonde]; "maar die uit God geboren is, bewaart zich zelven; en de booze vat hem niet."

V.

Die leeren: "Dat men geene zekerheid van de toekomstige volharding in dit leven kan hebben, zonder eene bijzondere openbaring." Want door deze leer worèt de gegronde vertroosting der ware geloovigen in dit leven weggenomen en de twijfeling der Pausgezinden in de Kerk teruggebracht. Doch de Heilige Schrift leidt deze zekerheid op meer dan eene plaats af, niet uit eene bijzondere en buitengewone openbaring, maar uit de eigen kenmerken der kinderen Gods, en uit de onveranderlijke Goddelijke beloften. Inzonderheid de Apostel Paulus, Rom. 8: 39. "Geen schepsel kan ons scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heere." En Johannes, eersten Brief, Hoofdst. 3: 24. "En die Zijne geboden bewaart, blijft in Hem, en Hij in denzelven. En hieraan kennen wij, dat Hij in ons blijft, [namelijk] uit den Geest, dien Hij ons gegeven heeft."

VI.

Die leeren: "Dat de leer van de verzekering der volharding en der zaligheid, uit hare eigene natuur en innerlijken aard, een oorkussen voor het vleesch is, en schadelijk voor de godzaligheid, goede zeden, gebeden en andere heilige oefeningen: maar daarentegen, dat het prijselijk is, daaraan te twijfelen." Want deze betoonen de krachtadigheid der Goddelijke genade, en de werking des inwonenden Heiligen Geestes, niet te kennen, en wederspreken den Apostel Johannes, die het tegendeel met uitgedrukte woorden bevestigt, 1 Joh. 3: 2, 3. "Geliefden! nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als [Hij] zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen, want wij zullen Hem zien gelijk Hij is. En een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is." Daarenboven worden zij wederlegd door de

voorbeelden der heiligen, zoo des Ouden als des Nieuwen Testaments, die, schoon zij van hunne volharding en zaligheid zeker waren, nochtans naarstig geweest zijn in de gebeden en andere oefeningen der godzaligheid.

VII.

Die leeren: "Dat het tijdgehoof van het regtvaardigende en zaligmakende geloof niet anders verschilt, dan alleen in duurzaamheid." Want Christus zelf heeft, Matth. 13: 20, en Luc. 8: 12 en vervolgens, behalve dit, blijkbaar een drierlei onderscheid gesteld tusschen de tijdgeloovigen en de ware geloovigen, wanneer Hij zegt, dat gene het zaad ontvangen in eene steenachtige aarde; deze in eene goede aarde, of in een goed hart: dat gene zonder wortel zijn; deze eenen vasten wortel hebben: dat gene van vruchten ontbloed zijn; deze hunne vrucht in verschillende mate, standvastig of ten einde toe, voortbrengen.

VIII.

Die leeren: "Dat het niet ongerijmd is, dat een mensch, de eerste wedergeboorte verloren hebbende, andermaal, ja zelfs meermalen, wedergeboren worde." Want deze loochenen, door zulk eene leer, de onverderfelijkheid van het zaad Gods, waardoor wij wedergeboren worden; tegen het getuigenis van den Apostel Petrus, 1 Petr. 1: 23. "Die gij wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar [uit] onvergankelijk zaad."

IX.

Die leeren: "Dat Christus nimmer gebeden heeft voor de onfeilbare volharding der geloovigen in het geloof." Want zij spreken Christus zelven tegen, zeggende, Luc. 12: 32. "Ik heb voor u gebeden, Petrus, dat uw geloof niet ophoude." En den Evangelist Johannes, getuigende, Joh. 17: 20, dat Christus niet alleen voor de Apostelen, maar ook voor allen, die door hun woord gelooven zouden, gebeden heeft, vs. 14. "Heilige Vader! bewaar hen in Uwen naam;" en vs. 15. "Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den boozen."

BESLUIT.

En dit is de duidelijke, eenvoudige en eigenaardige verklaring der regtzinnige leer, aangaande de vijf Artikelen, die in Nederland in verschil zijn, en de verwerping der dwalingen, waardoor de Nederlandsche Kerken eenigen tijd zijn ontrust geweest. Welke verklaring en verwerping de Synode oordeelt, uit het Woord Gods genomen, en met de Belijdenissen der Gereformeerde Kerken overeenkomstig te zijn. Waaruit duidelijk blijkt, dat zij, dien zulks in het minste niet betaamde, het volk buiten alle waarheid, billijkheid en liefde hebben zoeken wijs te maken:

“Dat de leer der Gereformeerde Kerken van de voorbeschikking en daaraan verbondene hoofdstukken, door haren eigenen aard en strekking, der menschen gemoederen van alle godzaligheid en Godsdienst afleidt. Dat zij een oorkussen des vleesches en des Duivels is, en eene sterkte des Satans, uit welke hij elk en een ieder belaagt, de meesten kwetst, en velen met zijne pijlen, of van wanhoop, of van zorgeloosheid, doodelijk treft. Dat deze leer God tot eene oorzaak der zonde maakt, tot eenen onrechtvaardige, eenen tiran en huichelaar. Dat zij niets anders is dan een vernieuwd Stoïcisme, Manicheïsme, Lyberynisme, en eene Turksche leer. Dat zij de menschen vleeschelijk gerust maakt, als die zich daardoor overtuigd houden, dat niets aan de zaligheid der uitverkorenen, hoe zij ook leven, nadeel doet; en dat zij dus gerust de allerboosaardigste schelmstukken kunnen bedrijven; en dat het den verworpenen niets tot de zaligheid kan baten, al ware het, dat zij waarlijk al de plichten der heiligen mochten gedaan hebben. Dat met deze leer geleerd wordt, dat God door het bloote en loutere goëddunken van Zijnen wil, zonder eenig opzigt of aanmerking van eenige zonde, het grootste deel der wereld tot de eeuwige verdoemenis voorbeschikt en geschapen heeft. Dat gelijk de verkiezing de bron en oorzaak des geloofs en der goede werken is, op dezelfde wijze de verwerping de oorzaak des ongeloofs en der goddeloosheid is. Dat vele onnoozele kinderen der geloovigen, van de borsten der moeders afgerukt en op eene tirannische wijze in de hel geworpen worden; zoo dat

noch de doop, noch de gebeden der Kerk bij hunnen doop, aan hen voordeel kunnen doen.” En wat dergelijke andere dingen meer zijn; welke de Gereformeerde Kerken niet alleen niet erkennen, maar zelfs van ganscher harte verfoeien. Waarom zoo velen als den naam onzes Zaligmakers Jezus Christus godvruchtig aanroepen, van deze Dordrechtse Synode bij den naam des Heeren betuigd wordt, dat zij van het geloof der Gereformeerde Kerken niet oordeelen uit hier en daar bijeengeraapte lasteringen, noch ook uit bijzondere gezegden van sommige, zoo vroegere als latere Leeraren, die dikwijls, of ter kwader trouw aangehaald, of verminkt, en in eenen anderen zin verdraaid, voorgesteld worden: maar uit de openbare Belijdenissen der Kerken zelve en uit deze verklaring der regtzinnige leer, die met eenparige overeenstemming van allen en een ieder lid dezer geheele Synode bevestigd is. Daarna vermaant zij die lasteraars ernstig, toe te zien welk een zwaar oordeel Gods zij ondergaan zullen, die tegen de belijdenissen van zoo vele Kerken een valsch getuigenis spreken, de gewetens der zwakken beroeren, en zich beijveren om de gemeenschap der ware geloovigen bij velen verdacht te maken.

Ten laatste vermaant deze Synode alle Medediënaars in het Evangelie van Christus, dat zij in de behandeling van deze leer, zoo in de scholen als in de Kerken, zich godvruchtig en godsdienstig gedragen; haar met de tong en met de pen tot eere van Gods naam, tot heiligheid des levens en vertroosting der verslagene gemoederen, rigten; dat zij met de Heilige Schrift, volgens de regelmaat des geloofs, niet alleen gevoelen, maar ook spreken; en eindelijk van al zulke spreekwijzen zich onthouden, die de palen van den waren zin der Heilige Schriften, ons voorgesteld, te buiten gaan, en aan schaamteloze drogredenaars geschikte aanleiding kunnen geven, om de leer der Gereformeerde Kerken te bespotten, of ook te lasteren.

Jezus Christus, de Zoon van God, die, zittende aan de rechterhand des Vaders, den menschen gaven geeft, heilige ons in de waarheid, brenge hen die dwalen tot de waarheid, stoppe den lasteraars der gezonde leer den mond, en voorzie

de getrouwe Dienaars Zijns Woords met den Geest der wijsheid en des onderscheids, opdat alle hunne redenen strekken mogen tot heerlijkheid van God, en tot stichting der toehoorders, Amen.

ZAAKREGISTER.

Op de Kerkorde der Synode van Dordrecht, 1618-19.

A

Advies van dienaren, die geen leden der Classis zijn.....	Artikel 42
Advies der meeste stemmen.....	" 31
Afsnijding van lidmaten.....	" 76
Aftreden van Ouderlingen en Diakenen.....	" 27
Afzetten der Dienaren.....	" 53
Ambt der Diakenen.....	" 25
" Dienaren.....	" 16
" Doctoren in de Theologie.....	" 18
" Ouderlingen.....	" 23
" Christelijke Overheden.....	" 28
Ambt van een praeses.....	" 35
Ambt der scriba's eener kerkelijke samenkomst.....	" 34
Appobatie der uit te geven boeken.....	" 55
Attestaties aan behoeftige leden.....	" 83
Attestaties aan vertrekende leden.....	" 82
Attestaties van Dienaren des Woords.....	" 5
Avondgebeden.....	" 64
Avondmaal alle twee maanden te vieren.....	" 63
Avondmaalgangers.....	" 61

B

Bediening des Woords en der Sacramenten... ..ART. 3 en	" 4
Beroepstelling der Dienaren.....	" 7
Beroeping der Dienaren.....	" 4
Beroeping der Dienaren die reeds elders in dienst zijn geweest	" 5
Bevestiging der Dienaren, die elders in dienst zijn geweest..	" 5
Bevestiging van Ouderlingen.....	" 22
Bevestiging van Diakenen ..	" 24
Beden en Vastendagen.....	" 66

C

Catechismus predicatien.....	" 68
Censuur te houden op een kerkeraad.....	" 61

Censuur te houden op een Classicale vergadering.....	Artikel	43
Classicale vergadering, niet later dan na drie maanden te houden.....	“	41
Classis predicatie.....	“	41
Correspondentie met naburige Synoden.....	“	49

D

Diakenen bij den kerkeraad.....	“	38
Diakenen vergaderen alle week.....	“	40
Dienaren en Doctoren die van wege ziekte of ouderdom niet meer fungeeren kunnen..... ART. 3 en	“	13
Dienaren in geen zekere dienst.....	“	13
“ onderteekenen de formulieren.....	“	53
“ in de Heerlijkheden, Gast en Weeshuizen.....	“	6
“ en Ouderlingen der Walsche en Duitsche taal.....	“	52
“ zijn voor hun leven verbonden.....	“	12
Dienst des Woords, door wie te verrichten.....	“	4
Doop in het algemeen.....	“	57
“ extraordinaire dag om den doop te bedienen.....	“	56
“ moet bij de predicatie bediend worden.....	“	56
“ aan bejaarden.....	“	58
Drie vermaningen in de Kerkelijke tucht.....	“	77

F

Feestdagen.....	“	67
Formulier van bevestiging der Dienaren.....	“	4
“ “ “ “ Ouderlingen en Diakenen.....	“	22
“ “ van het Avondmaal.....	“	62
“ “ den Heiligen Doop.....	“	58

G

Gebruik in huwelijkszaken.....	“	70
Gelijkheid der lasten van de dienst des Woords.....	“	17
Getal Deputaten naar eene particuliere Synode.....	“	47
Getuigen bij den doop.....	“	57

H

Handoplegging bij de bevestiging.....	“	4
Heerschappijvoering.....	“	84

I

Instructien van zaken, die op meerdere vergaderingen behandeld moeten worden.....	“	46
---	---	----

K

Kerken der Duitsche en Walsche taal.....	“	51
--	---	----

Kerkeraad.....	Artikel	37
Kerkelijke tucht.....	“	71
Kerkelijke vergaderingen.....	“	29
Kerkelijke zaken alleen in de Kerkelijke vergaderingen te behandelen.....	“	30
Kerkvisitatoren mogen continueeren (aanblijven).....	“	44
Keurstemmen van de predikanten op de Classes.....	“	42

L

Lastbrieven.....	“	33
Leer.....	“	53
Lijkpredicatie.....	“	65

M

Middelmatige dingen of zaken.....	“	85
Monniken.....	“	9

N

Namen der gedoopten enz. op te teekenen.....	“	60
Nationale Synode alle drie jaar te vergaderen.....	“	50
Nederlandsche Geloofsbelijdenis te onderteekenen door Professoren, predikanten enz.....	“	53
Nieuwelingen die zich tot de Kerkdienst willen begeven.....	“	9

O

Onderhoud der Dienaren in het algemeen.....	“	11
Onderteekening der formulieren (Nederl. Geloofsbelijdenis) door Professoren en Predikanten.....	“	53
Onderzoek der Dienaren.....	“	4
Openbare zonden, hoe te straffen.....	“	75
“ “ in de Dienaren.....	“	79
Opening van Kerkelijke Vergaderingen.....	“	32
Oprichting van een Kerkeraad.....	“	38
Orde der prediktijden.....	“	64

P

Particuliere Synode jaarlijks te houden.....	“	47
Plaats der particuliere en generale Synode.....	“	47
Praesidium bij den Kerkeraad.....	“	34
Professoren.....	“	18
“ onderteekenen de formulieren.....	“	53
“ prediken niet, tenzij dat zij beroepen zijn.....	“	3
Propositien voor de gemeente.....	“	20

R

Recht van presentatie.....	“	5
Rekening der Diakenen in 't algemeen.....	“	25

S

Sacramenten.....	Artikel	53
Schoolmeesters.....	“	21
“ onderteekenen de formulieren.....	“	54
Sluiting der Kerkelijke samenkomsten.....	“	32
Stengerechtigde predikanten op de Classis.....	“	42
Studenten ex bonis publicis.....	“	19
Superstitien bij het Avondmaal.....	“	62

T

Tijd en plaats eener Synode, door een kerk te bepalen ART. 47	“	50
---	---	----

V

Vaders behooren bij den doop der kinderen te zijn.....	“	57
Vast- en bededagen.....	“	66
Verborgene zonden, hoe te straffen..... ART. 72 en	“	73
Verhouding van de eene Kerkelijke vergadering tot de andere	“	36
Verkiezing der Diakenen.....	“	24
“ “ Ouderlingen.....	“	22
Vertrek der predikanten.....	“	10
Verzoening van afgesneden lidmaten.....	“	88
Vragen door een praeses te doen op eene Classis.....	“	41

W

Weduwen en Weezen der Dienaren.....	“	13
Weizing der Dienaren, om de formulieren te onderteekenen.	“	53

Z

Zaken van de mindere tot de meerdere vergadering te brengen	“	30
Zingen bij de predicatie.....	“	69
Zondagsviering.....	“	67
Zonden, die in een Dienaar strafbaar zijn.....	“	80

DE WACHTER

WEEKBLAD DER

HOLLANDSCHE GEREFORMEERDE KERK IN NOORD-NEDERLAND

UITGEGEVEN TE HOLLAND MICH

HET GEREFORMEERDE GEMEENSCHAP VAN HOLLAND MICH

JAAR 1850 PER JAAR

DE WACHTER
WEEKBLAD DER
Holl. Christ. Gereformeerde Kerk in Noord America.

UITGEGEVEN TE HOLLAND, MICH.

REV. G. HEMKES, *Redacteur.*

A. PLEUNE, *Administrateur.*

W. BENJAMINSE, *Drukker.*

PRIJS, \$1.50 PER JAAR.

14de JAARGANG.

WACHTER DRUKKERIJ:
W. Benjaminse, *Uitgever van "De Hollander,"*
HOLLAND, MICH.